

အရေးပါသော အပြောင်းအလဲများ ဖြစ်ပေါ်နေသည့် မြန်မာနိုင်ငံ

(I) ခြုံငုံသုံးသပ်ချက်

အရပ်သား တစ်ဝက်ပါသော အစိုးရသစ်သို့ အသွင်ကူးပြောင်းရေး ခြောက်လကြာပြီးနောက် မြန်မာနိုင်ငံတွင် အဓိက ပြောင်းလဲမှုများ ဖြစ်ပေါ်နေပြီ ဖြစ်ပါသည်။ သမ္မတ ဦးသိန်းစိန်သည် ၂၀၁၁ခုနှစ် မတ်လတွင် ၎င်း၏ အဖွင့်မိန့်ခွန်းတွင် ပြောကြားခဲ့သည့် ရည်ရွယ်ချက် ကြီးမားသော ပြုပြင်ပြောင်းလဲရေး အစီအစဉ်များကို လျင်မြန်စွာ စတင် အကောင်အထည် ဖော်နေပြီ ဖြစ်သည်။ အစိုးရဟောင်းကို နှစ်ရှည်လများ ဝေဖန်ခဲ့သူများ အားလည်း အမြင်မတူသည်များ ဘေးဖယ်၍ တိုင်းပြည် ကောင်းကျိုးအတွက် အတူလက်တွဲ အလုပ်လုပ်ရန် အဆိုပြုပြီး လက်လှမ်းမီအောင် ကြိုးစားလျက်ရှိသည်။ ဒေါ်အောင်ဆန်းစုကြည်သည် ထိုအခွင့်အရေးကို အရယူပြီး နေပြည်တော်တွင် ခေါင်းဆောင်သစ်နှင့် တွေ့ဆုံခဲ့ပါသည်။ ထို့နောက် သမ္မတသည် တကယ့် အပေါင်းလက္ခဏာ ဆောင်သော ပြောင်းလဲမှုကို လိုချင်ကြောင်း သူမက ပြောဆိုသည်။ အရှေ့တောင်အာရှ အသင်းကြီးကလည်း မြန်မာနိုင်ငံသည် လမ်းကြောင်းမှန်ပေါ် ရောက်ရှိနေပြီဟု ယုံကြည်ပြီး၊ မကြာမီ ၂၀၁၄တွင် အဖွဲ့ကြီး၏ ဥက္ကဋ္ဌနေရာကို မြန်မာနိုင်ငံအား ပေးအပ်ရေးအတွက် ဆွေးနွေးကြမည် ဖြစ်သည်။ ထိုအချက်သည် ပြည်တွင်းရှိ ပြုပြင်ပြောင်းလဲရေး ဝါဒီများကို စွမ်းအားများ ရရှိစေပြီး ၎င်းတို့ တိုက်တွန်းထားသော နိုင်ငံရေးနှင့် စီးပွားရေး ပြန်လည် တည်ဆောက်ရေးကို လုပ်ဆောင်ရန် အချိန် သတ်မှတ်ပေးလိုက် သကဲ့သို့ ရှိနေသည်။ ယခုလို အချိန်မျိုးတွင် အနောက်နိုင်ငံ မူဝါဒ ချမှတ်သူများသည် တိုးတက်လာသော အခြေအနေ အပေါ် တုန့်ပြန် ခြေလှမ်း လှမ်းသင့်ပါသည်။ နိုင်ငံရေး အကျဉ်းသားများအား လွှတ်ခွဲပါက အဓိက ခြေလှမ်းများဖြင့် တုန့်ပြန်ရန် ပြင်ဆင်ထားသင့်သည်။

ဩဂုတ်လ(၁၉)ရက်နေ့ မိန့်ခွန်းတွင် သမ္မတသည် ၎င်း၏ အမြင်ကို ရှင်းရှင်းလင်းလင်း ပြောကြားခဲ့ရာ ၎င်း၏ ရည်မှန်းချက်မှာ နိုင်ငံကို ခေတ်မီ၍ ဖွံ့ဖြိုး တိုးတက်သော ဒီမိုကရေစီနိုင်ငံ တည်ဆောက်ရန် ဖြစ်သည်ဟု ဆိုပါသည်။ ထိုသို့ တည်ဆောက်ရန် အတွက် မည်သည့် ခြေလှမ်းများ လှမ်းရမည် ဆိုသည်ကို လွန်ခဲ့သော (၆)လက ၎င်း၏ ရိုးသားပြီး လတ်ဆတ်သော အဖွင့် မိန့်ခွန်းတွင် ပြောကြားခဲ့ပြီး ဖြစ်ပါသည်။ အချို့စောင့်ကြည့် လေ့လာသူများက အဆိုပါ မိန့်ခွန်းကို 'အပြော' သာဖြစ်ကြောင်း ပြောဆိုပြီး လက်မခံခဲ့ပေ။ သို့သော် နှစ်ပေါင်းများစွာ နိုင်ငံရေးအရ လည်းကောင်း၊ စီးပွားရေး အရ လည်းကောင်း၊ တိုးတက်မှု မရှိဘဲ တန့်နေခြင်းထက် စာလျှင် များစွာ အဓိပ္ပာယ် ရှိပါသည်။ နှစ်ပေါင်း (၅၀)ခန့် အာဏာရှင် အုပ်ချုပ်ရေး စနစ်အပြီးတွင်၊ ယခု အစိုးရသည် မြန်မာနိုင်ငံတွင် နိုင်ငံရေး ခေါင်းဆောင်မှု ပုံစံသစ် ဖြစ်ပြီး၊ လုံးဝခြားနားသော အုပ်ချုပ်မှု ဆက်တင် အသစ်ဖြစ်ပါသည်။ ယခင်လ အနည်းငယ်က လုံးဝ မတွေးဝံ့ခဲ့သော ဆွေးနွေးမှုများနှင့် အစပြု လုပ်ဆောင်မှုများကို ခွင့်ပြုလာခဲ့သည်ကို တွေ့ရသည်။

သမ္မတကြီး ပြောခဲ့သော စကားများကို ယခုအခါ လက်တွေ့လုပ်ဆောင် နေပြီဖြစ်သည်။ ပြီးခဲ့သော ရက်သတ္တပတ်များအတွက် သမ္မတ၏ ပြုပြင်ပြောင်းလဲရေး အစီအစဉ်အတွက် အကောင်အထည်ဖော်ရန် ခိုင်မာသော ခြေလှမ်းများ စတင်ခဲ့ရာ၊ ရည်ရွယ်ချက်များ ဖြစ်သော စီးပွားရေးအတွက် အင်အားသစ်များ ပေးရန်၊ အမျိုးသား နိုင်ငံရေးကို ပြုပြင်ပြောင်းလဲရန်နှင့် လူ့အခွင့်အရေး အခြေအနေများ တိုးတက်ရန် အချက်များ ပါဝင်ပါသည်။ တိုင်းပြည်တွင် အခြေခံကျသော ပြောင်းလဲမှုများ ဖော်ဆောင်ရန် နိုင်ငံရေးနှင့် ပတ်သက်ဆက်စပ်မှုများ ရှိနေလိမ့်မည် ဆိုသည်မှာ ထင်ရှားလျက်ရှိသည်။ ထိုသို့သော ခက်ခဲသော ကြိုးပမ်းမှုများ၏ အောင်မြင်မှုသည် ဆုံးဖြတ်ချက် ခိုင်မာသော ခေါင်းဆောင်ထက် ပို၍ လိုအပ်ပါသည်။ ယခင် မပြောင်းလဲနိုင်သော အခြေအနေဟောင်း (Status quo) တွင်

အသာစီးရနေသူများ၏ ခုခံ ဆန့်ကျင်မှုကိုလည်း မျှော်လင့်ထားရမည် ဖြစ်ပါသည်။ ဆယ်စုနှစ်များစွာ အထီးကျန် ဖြစ်ပြီး အာဏာရှင် စနစ် လက်အောက်မှ ရုန်းထွက်လာရသော နိုင်ငံ တစ်နိုင်ငံ အနေဖြင့် နည်းပညာ ဆိုင်ရာ ၊ အဖွဲ့အစည်းများ ဆိုင်ရာ စွမ်းဆောင်မှု အားနည်းမှု များသည် ကြီးမားသော အကန့်အသတ်များ ဖြစ်နေသည်။ သို့ဖြစ်ရာ အနောက် နိုင်ငံများမှ အကြံဉာဏ်များနှင့် နိုင်ငံစုံ အဖွဲ့အစည်းများ၏ အကူအညီများကို နေရာတကျ ဖြည့်ဆည်းပေးရန် အလျင်အမြန် လိုအပ်နေခြင်းကြောင့် ထိုကိစ္စကို ခွင့်ပြုကြရလိမ့်မည် ဖြစ်သည်။

အချို့ စောင့်ကြည့် လေ့လာသူများက သတိထားကြရန် တိုက်တွန်း နေဆဲ ဖြစ်ပြီး၊ ၎င်းတို့သည် မည်မျှ ပြောင်းလဲခဲ့ပြီ ဆိုသည်ကို အာရုံ မပြုဘဲ၊ မပြောင်းလဲဘဲ ကျန်နေသည် များကိုသာ လက်ညှိုးထိုးလျက် ရှိပါသည်။ သေချာအောင် ပြောရလျှင် အောင်မြင်သော ပြုပြင်ပြောင်းလဲရေး လုပ်ငန်းစဉ်များသည် အာမခံခြင်းနှင့် သီးခြားစီ ဆိုသည့်အချက် ပင် ဖြစ်သည်။ အခြေခံကျသော ခြေလှမ်းများ လှမ်းဖို့တော့ လိုနေပါသေးသည်။ တိုင်းရင်းသားများအား ခွဲခြားထားခြင်းကို ကုစားရန်၊ ဆယ်စုနှစ် များစွာ ကြာနေသော လက်နက်ကိုင် ပဋိပက္ခများ၏ အမွေဆိုးများ ကျော်လွှားရန်၊ စစ်တပ်၏ သွေးထွက်သံယို နှိပ်စက်မှုများ အပေါ် လက်ရှိ စွပ်စွဲထားမှုများကို ဖြေရှင်းရန်၊ နိုင်ငံရေး အကျဉ်းသားများ လွှတ်ပေးရန်၊ အခြေခံအရပ်သား ရပိုင်ခွင့်များ ပြန်လည် ရရှိရန်နှင့် မီဒီယာ ဆင်ဆာများ ရှေ့ဆက်၍ ဖြေလျှော့ရန် စသည့်ကိစ္စများပင် ဖြစ်ပါသည်။

အနောက်နိုင်ငံ များသည် အပေါင်းလက္ခဏာ ဆောင်သော တိုးတက်မှုများကို တုန့်ပြန်ရန် အသင့်ရှိကြောင်း အချက်ပြခဲ့ပြီး ဖြစ်သည်။ အနည်းဆုံးအားဖြင့် ၎င်းတို့သည် ပြင်းထန်မှုမရှိသော နိုင်ငံရေး ဆိုင်ရာ ရပ်တည်မှုတော့ ရှိသင့် ပါသည်။ နိုင်ငံတကာ ငွေကြေးအဖွဲ့များနှင့် UNDP ကဲ့သို့သော နိုင်ငံစုံ အေဂျင်စီများကို ၎င်းတို့လက်ရှိ လုပ်ပိုင်ခွင့် အတွင်းမှာပင် ဖြစ်နိုင်သမျှ လုပ်ဆောင်နိုင်ရန် အားပေးကြရမည် ဖြစ်သည်။ ထိုနည်း တူစွာပင် အီးယူအဖွဲ့ဝင်များသည် မြန်မာနိုင်ငံ အပေါ် သတိကြီးစွာ ထားခြင်းထက် စာလျှင် အီးယူကောင်စီ၏ မြန်မာနိုင်ငံ အပေါ်ချမှတ်ထားသော ဆုံးဖြတ်ချက်များ အပေါ်တွင် အမြင်ကျယ်ကျယ် အဓိပ္ပာယ်ဖွင့်ဆိုရန် ထောက်ခံ ကူညီသင့် လှပေသည်။ နေပြည်တော်ကလည်း လမ်းကြောင်းသစ်ကို သွားနေသည် ဖြစ်ရာ၊ အထက်က ဆိုခဲ့သော နိုင်ငံရေး ခြေလှမ်းလေးများသည် ယခု လုပ်ဆောင်နေသော ပြုပြင်ပြောင်းလဲရေးတွင် ဟန်ချက်ညီအောင် ပံ့ပိုးရာ ရောက်ပေသည်။

အနောက်နိုင်ငံမှ အများစု အဓိကစံအဖြစ် သတ်မှတ်ထားမှုများကို မကြာမီ လုပ်ဆောင်နိုင်တော့မည် ဆိုသော ပြဆိုမှုများ ရှိနေပြီဖြစ်ပါသည်။ ဥပမာ အားဖြင့် အောက်လွှတ်တော်တွင် အတိုက်အခံ၏ တင်ပြချက် ဖြစ်သော သမ္မတအား နိုင်ငံရေး အကျဉ်းသားများ လွတ်ငြိမ်းချမ်းသာခွင့်ပြုရေး တင်ပြရန် အဆိုကို တပ်မတော်သား အမတ်များက ထောက်ခံခဲ့ခြင်း တို့ပင် ဖြစ်သည်။ ထိုသို့ အံ့ဩဖွယ် မူဝါဒများ ပြောင်းလဲမှုများ နည်းတူ ယခင်က အရေးယူ ပိတ်ဆို့မှု ပြုခဲ့သူများကလည်း မူဝါဒ ပြောင်းလဲ ပေးရန် လိုအပ်ပါသည်။ ထိုသို့ပြောင်းလဲမှု မလုပ်နိုင်ခြင်း သို့မဟုတ် ယခင်တောင်းဆိုမှု အဟောင်းများ နေရာတွင် အသစ်များနှင့် အစားထိုး ပြောင်းလဲမှု မပြုနိုင်ခဲ့လျှင်၊ မူဝါဒများ၏ စွမ်းအားလျော့နည်း သွားစေမည် ဖြစ်ပြီး၊ အနောက်နိုင်ငံများ၏ အားနည်းသော သြဇာ လွှမ်းမိုးမှုကို ပိုမို အားနည်းသွားစေမည် ဖြစ်ပါသည်။ တိုင်းသူပြည်သားများကို အကျိုးရှိစေမည့် ပြည်တွင်းရှိ လူ့အခွင့်အရေးနှင့် စီးပွားရေး ပြုပြင်ပြောင်းလဲမှုများကို နိုင်ငံတကာ အသိုင်းအဝိုင်း အနေဖြင့် အသိအမှတ်ပြု၍ ထောက်ခံ သင့်လှပေသည်။

Crisis Group အနေဖြင့် အနောက်နိုင်ငံများ မြန်မာနိုင်ငံအပေါ် ချမှတ်ထားသော အရေးယူ ပိတ်ဆို့မှုများသည် ပစ်မှတ်ထားသည် ဖြစ်စေ၊ ပစ်မှတ် မထားသည်ဖြစ်စေ၊ ရလဒ် မရှိကြောင်း ယခင် ကတည်းက ရှုမြင်ခဲ့ပြီး ယင်းပိတ်ဆို့မှုမူဝါဒသည် မြန်မာ ခေါင်းဆောင်များကြားတွင် ရန်သူများ ဝိုင်းနေ၍ မိမိ ကိုယ်ကို ကာကွယ်ရမည် ဆိုသော ဓိတ်ဓာတ်မျိုးကိုသာ ဖြစ်စေပြီး၊ ဆင်းရဲသော ပြည်သူ များအား ထိခိုက်စေ ပါသည်။ ပြောင်းလဲမှု အရှိန်ကောင်းလာ လေလေ၊ အရေးယူ ပိတ်ဆို့မှုများ ဆက်ထားရန် သို့မဟုတ် ထပ်တိုးရန် အကြောင်းပြချက်များ အားနည်း လာလေလေ ဖြစ်ပေမည်။

စစ်တပ်သည် သူပုန်ထမှုများကို သွေးထွက်သံယို နှိမ်နှင်းရန် မဟာဗျူဟာကို ဆက်လက် ကိုင်စွဲထားကြောင်း လုံလောက်သော အထောက်အထားများ ရှိနေပြီး၊ ပြည်တွင်းတွင် တာဝန်ယူ လုပ်ဆောင်နိုင်မှု မရှိမခြင်း၊ နိုင်ငံတကာ ကော်မရှင် ဖွဲ့စည်းရန် တောင်းဆိုနေမှုများ ရှိနေပြီးမည်သာ ဖြစ်ပေသည်။ သို့သော် မရှင်းလင်းသော အချက်မှာ၊ နိုင်ငံတကာ ကော်မရှင် တစ်ခုကို ဖွဲ့စည်းနိုင်ခဲ့သည် ထားဦး၊ ထိုအဖွဲ့သည် ယခင် ကျူးလွန်ခဲ့မှုများကို ယခုအချိန် ထိရောက်စွာ အရေးယူနိုင်သော နည်းလမ်းတစ်ခု လား ၊ ထိုအဖွဲ့ကြောင့် နေပြည်တော်တွင် ပြုပြင်ပြောင်းလဲမှု လုပ်ငန်းစဉ်များ လျော့ချ လိုက်ခြင်းကို ဖြစ်စေ မှာလား ဟု မေး ရန် ရှိနေပေသည်။

(II) အုပ်ချုပ် စီမံမှု ပုံစံသစ်

၂၀၁၁ မတ်လ ၃၀ ရက်က အာဏာ လွှဲပြောင်းယူခဲ့သော အစိုးရသစ်တွင် ယခင် တပ်မတော် အစိုးရဟောင်းမှ အဖွဲ့ဝင်များစွာ ပြန်လည် ပါဝင်ခဲ့သည်။ သမ္မတသစ်သည် ယခင်က ဝန်ကြီးချုပ်ဖြစ်၍ တပ်မတော် အရာရှိဘဝဖြင့် အသက်မွေးခဲ့သူ ဖြစ်သည်။ ယခုအခါ ၎င်း၏ အစိုးရက နိုင်ငံရေး အတိုက်အခံများ၊ တိုင်းရင်းသား လက်နက်ကိုင်များနှင့် နိုင်ငံတကာ အသိုင်းအဝိုင်း စသော အဓိက မျက်နှာစာ ၃ ရပ်တွင် အစိုးရ၏ ဆက်ဆံပုံကို ပြောင်းလဲရန် သိသာသော အဆင့်များ ပြုလုပ်ခဲ့ပြီ ဖြစ်၍ ထိုအလားအလာသည် လွန်ခဲ့သော နှစ်အနည်းငယ်အတွင်း ဖြေးညှင်းစွာ ထွက်ပြုလာခြင်း ဖြစ်သည်။¹ နိုင်ငံရေး၊ စီးပွားရေး နာတာရှည် ပြဿနာများကို ဖြေရှင်းရန် လိုအပ်လာခြင်း အပြင် ပြည်တွင်းရေး မူဝါဒ သုံးသပ်မှုများက အထက်ပါ ပြုပြင် ပြောင်းလဲမှုများကို လွှမ်းမိုး မောင်းနှင်ခဲ့သည်ဟု ဆိုရမည်။ မြန်မာအစိုးရ အနေဖြင့် ပြင်ပကမ္ဘာကို တံခါး ဖွင့်ပေးခြင်း မရှိဘဲ အောင်မြင်မှု မရနိုင်သည့် အချိန်တွင် နိုင်ငံတကာ ပြစ်တင်ဝေဖန်မှုကို လက်ခံဖြေရှင်း လာခြင်းသည် ဒုတိယ ဦးစားပေး ကိစ္စကိုအလွန်တရာ စိုးရိမ်လာသည့် လက္ခဏာ ပင်ဖြစ်သည်။

(က) နိုင်ငံရေး စေ့စပ်ညှိနှိုင်းမှု

အစိုးရသစ် အာဏာ ရလာချိန်မှစ၍ ယခင် နိုင်ငံရေး အယူအဆ ကွဲလွဲမှု ပြဿနာဟောင်းကို ကိုင်တွယ်ပုံ ပြောင်းလဲ လာခဲ့သည်။ နိုင်ငံရေး ရပ်ဝန်းအတွင်း နိုင်ငံရေး လောကသားများ အကြားတွင်လည်း အကောင်းမြင်သည့် အယူအဆသစ် ရှိလာခဲ့သည်။ ကျွန်မ အမြင်ကို ပြောရရင် တကယ် အပြုသဘော ဆောင်တဲ့ အပြောင်းအလဲတွေ ဖြစ်ပေါ်လာဖို့ သမ္မတကြီးက ဆန္ဒရှိနေတယ်လို့ ကျွန်မ ထင်ပါတယ်ဟု ဒေါ်အောင်ဆန်းစုကြည်က ပြောကြားခဲ့သည်။² ဒီမိုကရေစီ ပါတီတစ်ခု၏ ခေါင်းဆောင်တစ်ဦး ကလည်း “ဒီနိုင်ငံ ရဲ့ နိုင်ငံရေး လမ်းကြောင်းမှာ ထူးခြားတဲ့ ပြောင်းလဲမှုရှိနေပါပြီ” ဟု သုံးသပ်သည်။³ ပြည်ပရောက် မြန်မာအုပ်စု အချို့နှင့် ပြည်ပ အကဲခတ် အချို့ကမူ အစိုးရနှင့် ဒေါ်အောင်ဆန်းစုကြည် တို့သည် ယခင်ကလည်း ဘာမှ ဖြစ်မလာသည့် ဆွေးနွေးမှုများ ပြုလုပ်ခဲ့ကြောင်း ထောက်ပြကာ ယခုပြောင်းလဲမှုများကို ဟန်ဆောင် သရုပ်ပြမှု အဖြစ် ကန့်ကွက် ရှုံ့ချလျက်ရှိသည်။ ဒေါ်အောင်ဆန်းစုကြည်နှင့် လတ်တလော သီတင်းပတ်များအတွင်း တွေ့ဆုံခဲ့ကြသူများက သူမသည် လက်တွေ့ကျကျ သိသိသာသာ ပြောင်းလဲလာခဲ့ပြီး ခက်ခဲသော ကိစ္စရပ်များ ကို ဟန်ချက်ညီအောင် ထိန်းသိမ်းကာ အကောင်းဖက်မှ ရှုမြင်လျက် ရှိသည်ကို တွေ့မြင် သိရှိခဲ့ကြသည်။ “ဘာမှ မပြောင်းလဲပါဘူးလို့ ပြောတဲ့လူ ဒီမှာ မရှိပါဘူး” ဟု သူမက မှတ်ချက်ပေးကြောင်း ဧည့်သည်

¹ See Crisis Group Asia Reports N°144, *Burma/Myanmar: Af-ter the Crackdown*, 31 January 2008; N°161, *Burma/Myanmar After Nargis: Time to Normalise Aid Relations*, 20 October 2008; N°174, *Myanmar: Towards the Elections*, 20 August 2009; N°177, *China’s Myanmar Dilemma*, 14 September 2009; Crisis Group Asia Briefings N°105, *The Myanmar Elections*, 27 May 2010; N°112, *China’s Myanmar Strategy: Elections, Ethnic Politics and Economics*, 21 September 2010; and N°118, *Myanmar’s Post-Election Landscape*, 7 March 2011.
² Aung San Suu Kyi, comments to the press following her meeting with UN Special Rapporteur Tomás Ojea Quintana, Yangon, 24 August 2011.
³ Crisis Group interview, National Democratic Force leaders, Yangon, August 2011.

တစ်ဦးက ပြန်လည် ပြောပြသည်။⁴ ၂၀၁၁ ဇူလိုင်မှ စ၍ ဖြစ်ပေါ်လာခဲ့သော အရေးကြီးသည့် အဆင့်များကို အစဉ်လိုက် ဖော်ပြရမည်ဆိုလျှင်-

၁၉ ဇူလိုင် ၂၀၁၁ - မြန်မာနိုင်ငံ လွတ်လပ်ရေး ရခါနီးအချိန်တွင် လုပ်ကြံ သတ်ဖြတ်ခံရသော ဒေါ်အောင်ဆန်းစုကြည်၏ ဖခင်နှင့် အပေါင်းအပါများကို သတိတရ ဂါရဝ ပြုသည့် အာဇာနည်နေ့တွင် သူမနှင့် NLD ပါတီဝင်များ၊ သူမအား ထောက်ခံသူများ ၃၀၀၀ ကျော် ချီတက် အလေးပြုခြင်းကို အဆင်ပြေ ချောမွေ့အောင် အစိုးရက ဆောင်ရွက်ခဲ့သည်။ ထိုအခမ်းအနားကို ၉ နှစ်အတွင်း ပထမဆုံးအကြိမ် သူမ တက်ရောက်ခွင့် ရခဲ့ခြင်းဖြစ်သည်။

၂၅ ဇူလိုင် - အစိုးရသစ် အာဏာရလာပြီး ပထမဆုံးအကြိမ် ဒေါ်အောင်ဆန်းစုကြည်နှင့် ဝန်ကြီး ဦးအောင်ကြည်တို့ အကြား တွေ့ဆုံ ဆွေးနွေးမှု ပြုလုပ်ခဲ့သည်။ ယခင်ကလည်း သူတို့နှစ်ဦးသည် ၂၀၀၇ ခုနှစ်က ဦးအောင်ကြည်ကို ဒေါ်အောင်ဆန်းစုကြည်နှင့် ဆက်ဆံရန် တာဝန်ပေးအပ်ပြီး နောက်ပိုင်း ၉ ကြိမ်တိုင်တိုင် တွေ့ဆုံခဲ့ကြဖူးသည်။ သို့သော်လည်း ထင်ရှားသည့် လက္ခဏာ တစ်ခုမှာ ယခု ဆွေးနွေးမှုများ၏ လေသံနှင့် အကြောင်းအရာများ ယခင်ကနှင့် များစွာ ကွာခြား သွားခြင်းပင် ဖြစ်သည်။ တွေ့ဆုံမှုအပြီး ထုတ်ပြန်ခဲ့သော ပူးတွဲ ကြေငြာချက်ပါ အကြောင်းအရာများထဲတွင် ဒိုင်ယာလော့ ဆွေးနွေးမှုနှင့် ပတ်သက်၍ နှစ်ဖက်စလုံးက အပြုသဘော ရှုမြင်ကာ ကျေနပ်မှု ရှိခဲ့သည်ဟု ဖော်ပြထားသည်။ ယခုကဲ့သို့ ပူးတွဲ သတင်းစာ ရှင်းလင်းပွဲ သတင်းစာ ရှင်းလင်းပွဲ ပြုလုပ်ခြင်းသည်လည်း ပထမဆုံး အကြိမ်ပင် ဖြစ်သည်။⁵

၂၈ ဇူလိုင် - တပ်မတော်နှင့် တိုင်းရင်းသား လက်နက်ကိုင် အုပ်စုများ အကြား တိုက်ပွဲများ ပြန်လည် ဖြစ်ပွားလာပြီးနောက် သမ္မတနှင့် လက်နက်ကိုင် အုပ်စု ၄ ဖွဲ့ထံ ဒေါ်အောင်ဆန်းစုကြည်က အိတ်ဖွင့် ပေးစာ ရေးသားရာတွင် "ပဋိပက္ခကို ဖြေရှင်းရန် အင်အား အသုံးပြုခြင်းသည် သက်ဆိုင်သူ အားလုံးကို အန္တရာယ် ကြီးမားလာစေ လိမ့်မည်။ သို့ဖြစ်၍ တိုင်းရင်းသား အားလုံး၏ အကျိုးကို မြှင့်တင်ရန် အဓိက ရည်ရွယ်ချက်ဖြင့် ချက်ခြင်း အပစ်အခတ် ရပ်စဲကာ ပြဿနာကို ငြိမ်းချမ်းစွာ ဖြေရှင်းကြရန် တောင်းဆိုသည်" ဟု ဖော်ပြခဲ့သည်။ သူမက ဆက်လက်၍ "မိမိအနေဖြင့် အနာဂါတ် လက်နက်ကိုင် ပဋိပက္ခများ အဆုံးသတ်ရေး နှင့် နိုင်ငံတွင်း ငြိမ်းချမ်းမှု တည်ဆောက်ရေးအတွက် တတ်နိုင်သမျှ အရာရာကို လုပ်ဆောင်ရန် အဆင်သင့် ရှိနေသည်" ဟု ရေးသားပြောဆိုခဲ့သည်။⁶ ထိုကိစ္စအား ဝန်ကြီး ဦးအောင်ကြည်က ယခင်က ကဲ့သို့ ပြစ်တင် ရှုံ့ချ ခြင်း၊ ကန့်သတ်ရန် ကြိုးစားခြင်းတို့ မပြုလုပ်ဘဲ ဒေါ်အောင်ဆန်းစုကြည်နှင့် ဆွေးနွေးသည့် ကိစ္စရပ်များထဲတွင် ထိုအကြောင်းအရာလည်း ပါဝင်သည်ဟု အပြုသဘော ပြောဆိုခဲ့သည်။⁷ ယခင် အစိုးရက ဒီမိုကရေစီ အရေးနှင့် တိုင်းရင်းသား အရေးကိစ္စများ ရောယှက်မှု မှန်သမျှကို အလွန်အမင်း စိုးရိမ်ပူပန်ခဲ့ပြီး ၁၉၉၀ ရွေးကောက်ပွဲနိုင် NLD အမတ်များနှင့် တိုင်းရင်းသား အမတ်များ ၁၉၉၈ တွင် ပူးတွဲ ကော်မတီ ဖွဲ့စည်းမှုကို ခက်ထန်စွာ တုန့်ပြန် ခဲ့သည်။⁸ တိုင်းရင်းသား ညီလာခံ

⁴ Crisis Group interviews, recent visitors to Aung San Suu Kyi, August-September 2011.
⁵ The text of the statement and a summary of the questions and answers in the press briefing were carried in the *New Light of Myanmar* the following day, 26 July 2011, pp. 9, 16.
⁶ Crisis Group translation of Burmese original. The four armed groups were the Kachin Independence Organisation, the Karen National Union, the New Mon State Party, and the Shan State Army.
⁷ Press briefing by Aung Kyi and Aung San Suu Kyi following their second meeting, Yangon, 12 August 2011. A brief summary is provided in *New Light of Myanmar*, 13 August 2011, p. 13.
⁸ This was known as the Committee Representing People's Par-liament and brought together NLD and ethnic minority party legislators elected in 1990.

ခေါ်ယူစည်းဝေးမည့် ဒေါ်အောင်ဆန်းစုကြည်၏ “ပျက်ပြား သွားသော ကြိုးပမ်းမှု” ကိုလည်း ၂၀၁၀ တွင် ပြစ်တင် ရှုံ့ချခဲ့သည်။⁹

၁၂ **ဩဂုတ်** - ဒေါ်အောင်ဆန်းစုကြည်နှင့် ဝန်ကြီး ဦးအောင်ကြည် တို့အကြား ဒုတိယ အကြိမ် တွေ့ဆုံ၍ သတင်းစာ ရှင်းလင်းပွဲကိုလည်း ထပ်မံပြုလုပ်ခဲ့သည်။ သဘောတူညီချက် အချို့ရရှိကြောင်း ရှင်းလင်းစွာ ရည်ညွှန်းသည့် ပူးတွဲ ကြေငြာချက်တွင် “နိုင်ငံ တည်ငြိမ်ရေးနှင့် အမျိုးသား ဖွံ့ဖြိုးတိုးတက်ရေးကို ရည်ရွယ်ကာ နှစ်ဖက်စလုံးက ပူးပေါင်း ဆောင်ရွက်သွားကြမည်။ အယူအဆ ကွဲလွဲမှုများကို နှစ်ဖက်စလုံးက ရှောင်ရှားကာ အပြန်အလှန် သဘောဖြင့် ပူးပေါင်းလုပ်ဆောင် သွားကြမည်” ဟုဖော်ပြခဲ့သည်။¹⁰

၁၃ **ဩဂုတ်** - ဒေါ်အောင်ဆန်းစုကြည်သည် နေအိမ်အကျယ်ချုပ်မှ လွတ်မြောက် လာပြီးနောက်ပိုင်း ရန်ကုန်အပြင်ဖက် ပထမဆုံး နိုင်ငံရေး စည်းရုံးမှု ခရီးစဉ်အဖြစ် ပဲခူးမြို့ အနီးတဝိုက်သို့ နေချင်းပြန် ခရီးစဉ် သွားရောက်သည်။¹¹ ခရီးစဉ်အတွက် အစိုးရက လုံခြုံရေး ကမ်းလှမ်း ဆောင်ရွက်ပေးခြင်းကို သူမက လက်ခံခဲ့သည်။ ထိုနေ့တွင် မြန်မာနိုင်ငံ ရဲတပ်ဖွဲ့က အနောက်အယုတ် ပေးခြင်းမပြုဘဲ ပရော်ဖက်ရှင်နယ် ပီသစွာ ပြုမူ ဆောင်ရွက်ခဲ့သည်။ ဒေါ်အောင်ဆန်းစုကြည်က သူမ၏ မိန့်ခွန်းများတွင် ထိပ်တိုက် ဆန့်ကျင် ပြောဆိုမှုမျိုးကို ရှောင်ရှားခဲ့ရာ အစိုးရကလည်း အပြုသဘောဆောင်မှု အဖြစ် ရှုမြင်ခဲ့သည်။ ထိုခရီးစဉ်တွင် နိုင်ငံရေးပါတီ ခေါင်းဆောင် တစ်ဦးထက် လူထုခေါင်းဆောင် တစ်ဦးအဖြစ် သူမအပေါ် အဓိက အာရုံစိုက်ခဲ့ကြပြီး ကြိုဆို ထောက်ခံသည့် စာတမ်းများ၊ နဖူးစည်း များတွင်လည်း NLD ပါတီနှင့် တံဆိပ်မပါဘဲ သူမကိုသာ ရည်ညွှန်းခဲ့ကြ ခြင်းမှာ အစိုးရနှင့် သဘော တူညီထားခြင်းကို ထင်ဟပ်နေသည် ဟုဆိုနိုင်သည်။¹²

၁၆ **ဩဂုတ်** - နိုင်ငံပိုင် သတင်းစာများပေါ်မှ နေ့စဉ် ဝါဒဖြန့် ကြွေးကြော်သံများကို ဖယ်ရှားလိုက် သည်။ ၁၉၈၈ နှင့် ၂၀၀၇ ခုနှစ် အကြား ကာလများတွင် နိုင်ငံရေး၊ စီးပွားရေးနှင့် လူမှုရေး ဦးတည်ချက် ၄ ရပ်၊ ပြည်သူ့ သဘောထား(ပြည်တွင်း၊ ပြည်ပမှ အဖျက်သမားများကို ဘုံရန်သူ အဖြစ် တိုက်ခိုက် ချေမှုန်းကြ)၊ BBC ဘီဘီစီနှင့် VOA ဗွီအိုအေ အပါအဝင် နိုင်ငံခြား သတင်းဌာနများ၊ ပြည်ပြေး ရေဒီယို အသံလွှင့် ဌာနများအပေါ် ဝေဖန် ရှုံ့ချမှုများ (လေလှိုင်းသံမှ လူသတ်သမားများ၏ သွေးထိုးစကား နားမယောင်လေနဲ့ သတိထား) ကို နိုင်ငံပိုင် သတင်းစာများက နေ့စဉ် ဖော်ပြခဲ့ခြင်း ဖြစ်သည်။

၁၇ **ဩဂုတ်** - သမ္မတ ဦးသိန်းစိန်က အစိုးရအဖွဲ့၊ စီးပွားရေး လုပ်ငန်းရှင်များနှင့် အစိုးရမဟုတ်သော အင်ဂျီအို အဖွဲ့အစည်းများအား အရေးကြီး မိန့်ခွန်းပြောကြားကာ သူ၏ သမ္မတ သက်တမ်း ၅ လအတွင်း အစိုးရ၏ လုပ်ဆောင်ချက် မှတ်တမ်းကို ကာကွယ်ခဲ့သည်။¹³ တိုင်းပြည်ကောင်းကျိုး အတွက် စည်းလုံးကြရန် တိုက်တွန်းကာ စေ့စပ်ညှိနှိုင်း သင့်မြတ်ရေးကို အလေးထား ပြောဆိုသွားခဲ့သည်။ ထို့အပြင် သမ္မတက ပြည်ပရောက် မြန်မာများ ဇာတိမြေသို့ ပြန်လာကြရန် တိုက်တွန်းလိုက်ပြီး ရာဇဝတ်မှုနှင့် မပတ်သက်သူများကို ကြိုဆိုကြောင်းနှင့် ရာဇဝတ်မှု ပတ်သက် ကျူးလွန်သူများ ပြန်လာချင်သည် ဆိုပါကလည်း လျော့ပေါ့ စဉ်းစား ပေးမည် ဖြစ်ကြောင်း ဖိတ်ခေါ် ကမ်းလှမ်း ခဲ့သည်။ ရာဇဝတ်မှု ကျူးလွန်ခြင်းမျိုး မဟုတ်သည့် ပြစ်မှု ကျူးလွန်သူများအတွက် လွတ်ငြိမ်းချမ်းသာခွင့် ပေးမည့် အဆိုပါ ကမ်းလှမ်းချက်ကို အကောင်အထည် ဖော်ရန် ဥပဒေပြဋ္ဌာန်းဖို့ အစိုးရက ပြင်ဆင်နေပြီ ဖြစ်သည်။¹⁴

⁹ This has been referred to as a “second Panglong Conference”, in reference to the meeting held in 1947 between Aung San (representing the interim government) and several ethnic representatives, to work out the shape of post-independence Burma.
¹⁰ *New Light of Myanmar*, 13 August 2011, pp. 13, 16.
¹¹ In July, she visited the historic Buddhist site of Bagan with one of her sons, but indicated that this was a private trip.
¹² Crisis Group interviews, ASEAN diplomat, Yangon, August, 2011; Western diplomat, Yangon, August 2011.
¹³ Speech reported in full in *New Light of Myanmar*, 18 August 2011, p. 1 ff.
¹⁴ Crisis Group interview, person with first-hand knowledge of the process, Yangon, August 2011.

လူသိများသော ပြည်ပတိမ်းရှောင်သူ အချို့ပြန်လာကြပြီ ဖြစ်သလို၊ အချို့လည်း စေ့စပ်ညှိနှိုင်းမှု ပြုလုပ်လျက်ရှိကြသည်။¹⁵

၁၉ သြဂုတ် - ဒေါ်အောင်ဆန်းစုကြည် နေပြည်တော်သို့ ခရီးသွားကာ သမ္မတဦးသိန်းစိန်နှင့် တွေ့ဆုံသည်။ ဦးသိန်းစိန်၏ သမ္မတအိမ်တော်တွင် ခေါင်းဆောင်နှစ်ဦး တွေ့ဆုံကြရာတွင် သူမ၏ ဖခင် လွတ်လပ်ရေး သူရဲကောင်း ဗိုလ်ချုပ်အောင်ဆန်း၏ ပုံတူကားချပ်အောက်၌ သမ္မတကြီး နေရာယူထားခြင်းမှာ ကြီးကြီးမားမား သင်္ကေတ ဖော်ညွှန်းသည့် မြင်ကွင်းပင် ဖြစ်သည်။ ညနေပိုင်းတွင် သမ္မတကြီးနှင့် ဇနီးက သူမအား ဖိတ်ခေါ်ကာ ညစာ သုံးဆောင်ခဲ့ကြသည်။ ထိုနေ့ကပိုင်းတွင် စစ်မှန်သော အပြုသဘော ပြောင်းလဲမှုကို သမ္မတကြီးက အမှန်တကယ် လိုလားနေသည်ဟု သူမ ယုံကြည်ကြောင်း ဒေါ်အောင်ဆန်းစုကြည်က လူသိရှင်ကြား ထုတ်ဖော် ပြောကြားခဲ့သည်။¹⁶ သူမ နေပြည်တော်သို့ ရောက်ရှိနေစဉ် သမ္မတကြီး ခေါ်ယူ ကျင်းပသော စီးပွားရေး ပြုပြင်ပြောင်းလဲမှု အမျိုးသား အလုပ်ရုံ ဆွေးနွေးပွဲသို့လည်း တက်ရောက် ခဲ့သည်။ ဆွေးနွေးပွဲ ဖိုရမ်ရပ်နားချိန်တွင် ဝန်ကြီး ၄ဦး၊ သမ္မတ၏ စီးပွားရေးအကြံပေး အဖွဲ့ခေါင်းဆောင်တို့နှင့် အတူ အထူးအရေးကြီး ပုဂ္ဂိုလ်များ စားပွဲပိုင်းတွင် သူမနေရာယူထားသည်ကို တွေ့ရသည့်အပြင် ထင်ရှားသော စီးပွားရေး လုပ်ငန်းရှင်များနှင့် အခြား တက်ရောက်လာသူများက တန်းစီကာ သူမကို ကြိုဆို နှုတ်ဆက်ခဲ့ကြသည်။¹⁷

ရန်ကုန်သို့ ပြန်ရောက်ပြီးနောက် အခြား NLD ပါတီ ခေါင်းဆောင်များအား သူမ၏ နေပြည်တော် ခရီးစဉ်နှင့် ပတ်သက်၍ ရှင်းလင်းရာတွင် သူမအနေဖြင့် သမ္မတကြီးနှင့် လည်းကောင်း၊ သမ္မတကြီး၏ အစိုးရ အဖွဲ့ဝင်များနှင့် လည်းကောင်း တွေ့ဆုံမှု အပေါ် ပျော်ရွှင်မှုနှင့် ကျေနပ်မှုရှိကြောင်း ပြောဆိုခဲ့သည်။¹⁸ စက်တင်ဘာ ၁၅ရက်တွင် နိုင်ငံတကာ ဒီမိုကရေစီနေ့ အထိမ်းအမှတ် အခမ်းအနား၌ ဒေါ်အောင်ဆန်းစုကြည်က သူမကို ထောက်ခံသူများအား “မြန်မာနိုင်ငံသည် အပြောင်းအလဲများ ဖြစ်ပေါ်ရန် အလားအလာရှိသော အနေအထားတွင် ရှိနေကြောင်း” ထုတ်ဖော် ပြောကြားသည်။

စက်တင်ဘာ - ၂၃နှစ်အတွင်း ပထမဆုံးအကြိမ်အဖြစ် မြန်မာစာနယ်ဇင်း မီဒီယာများတွင် ဒေါ်အောင်ဆန်းစုကြည် ရေးသားသော ဆောင်းပါးကို ဖော်ပြခဲ့ကြသည်။ ပုဂံဘုရားဖူး ခရီးစဉ်အကြောင်း သူမရေးသားသော ဆောင်းပါးကို ပြည်သူ့ခေတ် အပတ်စဉ် သတင်းစာစောင်က ရှေ့မျက်နှာဖုံးတွင် ဖော်ပြလိုက်သည်။ ထို့အပြင် အစိုးရကို ပြင်းထန်စွာ ဝေဖန်တတ်သူ စစ်ပြန် သတင်းစာဆရာကြီး NLD ပါတီခေါင်းဆောင် ဦးဝင်းတင် ရေးသားသော သူမ၏ ဖခင် ဗိုလ်ချုပ်အောင်ဆန်း အကြောင်း ဆောင်းပါးကိုလည်း အဆိုပါ စာစောင်၌ပင် ဖော်ပြခဲ့သည်။¹⁹ အခြား အပတ်စဉ် စာစောင် “The Messenger” ကလည်း ဒေါ်အောင်ဆန်းစုကြည်နှင့် အင်တာဗျူးကို မျက်နှာဖုံး ဆောင်းပါး အဖြစ် တင်လိုက်သည်။²⁰ နိုင်ငံခြား သတင်းဝက်ဘ်ဆိုဒ်များအား ပိတ်ပင်ထားခြင်းကိုလည်း အစိုးရက ဖယ်ရှားပေးလိုက်ပြီး ဧရာဝတီ၊ ဒီမိုကရက်တစ် မြန်မာ့အသံ စသော အစိုးရ ဆန့်ကျင်ဝေဖန်ရေး သတင်းဌာနများအပြင် ရိုက်တာ၊ ဘန်ကောက်ပို့စ် စသော ပြည်ပသတင်းဌာန ဝက်ဘ်ဆိုဒ်များကို မြန်မာနိုင်ငံအတွင်း ဖတ်ရှုနိုင်ရန် ခွင့်ပြုလိုက်ပြီ ဖြစ်သည်။

¹⁵ For example, members of a banned comedy troupe, estab-lished by jailed comedian and activist Zarganar, have recently returned from exile.
¹⁶ Aung San Suu Kyi, comments to the press, op. cit.
¹⁷ Account of Aung San Suu Kyi’s visit to Naypyitaw provided to Crisis Group by an individual with first-hand knowledge of events, August 2011.
¹⁸ Crisis Group translation of NLD Central Executive Commit-tee Announcement 15/8, Yangon, 22 August 2011 (in Bur-mese).
¹⁹ *Pyithu Khit Journal*, vol. 2, no. 59, 5 September 2011.
²⁰ *The Messenger*, vol. 2, no. 16, 5 September 2011. Also see “Suu Kyi’s first article for 23 years published in Burma”, *The Irrawaddy*, 5 September 2011.

အထက်ပါ ပြောင်းလဲမှုများနှင့်အတူ ယင်းတို့ လျှင်မြန်စွာ ဖြစ်ပျက်ခဲ့ပုံမှာ ထူးထူးခြားခြား အံ့အားသင့်စရာ ဖြစ်ခဲ့သည်။ အစိုးရ အုပ်ချုပ်မှု ပုံစံ၏ လုံးဝအသစ်ဖြစ်နေသော အဆိုပါ လက္ခဏာရပ်က မြန်မာနိုင်ငံတွင် အခြေခံ ကျကျ နိုင်ငံရေး ပြောင်းလဲမှု လုပ်ငန်းစဉ် စတင်မှု ဖြစ်လာနိုင်ကြောင်း ညွှန်ပြလျက်ရှိသည်။ ဤနေရာတွင် ထင်ရှားသည့် သွင်ပြင်လက္ခဏာ ၃ရပ် ရှိသည်။

ပထမအချက်မှာ သမ္မတကြီးသည် မတ်လအတွင်းက လွှတ်တော်သို့ ပြောကြားသည့် အဖွင့်မိန့်ခွန်းနှင့် အစိုးရအဖွဲ့ကို ပြောကြားသည့် ကနဦးမိန့်ခွန်းတို့တွင် ချပြခဲ့သော ပြုပြင်ပြောင်းလဲရေး အစီအစဉ်ကို အကောင်အထည်ဖော်ရန် ဆုံးဖြတ်ချက်ချထားသည့် လက္ခဏာရှိနေခြင်းပင် ဖြစ်သည်။ အဆိုပါ မိန့်ခွန်း ပြောကြားမှုများတွင် ယခင်က အမိန့်အာဏာဖြင့် ကြာမြင့်စွာ အုပ်ချုပ်ခဲ့သည့် နိုင်ငံအား ပြန်လည် အသက်ဝင် လန်းဆန်းစေမည့် ရှင်းလင်းသော မူဝါဒ လမ်းကြောင်းကို သမ္မတကြီးက ချမှတ်ခဲ့သည်။ အစိုးရ၏ စွမ်းဆောင်ရည်ကို ကြပ်မတ်ပေးမည့် ပြည်တွင်းစံညွှန်း တစ်ခုကိုလည်း ဖော်ပြခဲ့သည်။ အဆိုပါ မိန့်ခွန်း တစ်ခုတိုင်းတွင် အရေးကြီးသော ပြဿနာများစွာနှင့် မလုပ်မဖြစ် ပြုပြင်ပြောင်းလဲမှုများ အကောင်အထည် ဖော်ရန် ကတိကဝတ်တို့ကို ပွင့်ပွင့်လင်းလင်း အကဲဖြတ် တင်ပြမှု ပါဝင် နေသောကြောင့်လည်း ထူးခြား မှတ်သားဖွယ်ရာ ဖြစ်ခဲ့ပေသည်။²¹ လတ်တလော သီတင်းပတ် များအတွင်း ဦးသိန်းစိန်နှင့် အချိန်ကြာကြာ ဆွေးနွေးခဲ့သူများ၊ အကြိမ်ကြိမ် တွေ့ဆုံခဲ့သူများက သမ္မတကြီးသည် အကြံသစ်၊ ဉာဏ်သစ်များကို တံခါးဖွင့်ပေးထားသော သဘောထား ပျော့ပြောင်း၍ မောက်မာမှု မရှိသည့် နိုင်ငံခေါင်းဆောင် တစ်ဦးဖြစ်ကြောင်း ပုံဖော် ပြောဆိုခဲ့ကြသည်။ ပြုပြင် ပြောင်းလဲမှုကို အကောင်အထည် ဖော်လိုသည့် သမ္မတကြီး၏ နိုင်ငံရေး စိတ်ရင်း စေတနာသည် ၁၀၀ ရာခိုင်နှုန်းစစ်မှန်သည်ဟု ၎င်းတို့အားလုံးက သုံးသပ် ပြောကြားသည်။²² ဒေါ်အောင်ဆန်းစုကြည်၏ လတ်တလော ကိုယ်ပိုင် မှတ်ချက်ပေးမှုမှာလည်း အထက်ပါ သုံးသပ်ချက်နှင့် ထပ်တူထပ်မျှပင် ဖြစ်သည်။ အကြောက်တရားဖြင့် လွှမ်းမိုးအုပ်ချုပ်သော အာဏာရှင်စနစ်မှ ဖယ်ခွာထွက်လာသည့် ယခု အဓိက ပြောင်းလဲမှုများသည် ရေဆန်ကို လှော်ရန် အတွက် မှန်ကန်သော သတင်းဆိုးများနှင့် ကောင်းမွန်သော အကြံဉာဏ်များကိုပါ ခွင့်ပြုတော့မည် ဖြစ်သည်။ မြန်မာ့နိုင်ငံရေး နယ်ပယ် တစ်လွှား အပြုသဘောဆောင် ပြောင်းလဲရန် ကြာမြင့်စွာ ပိတ်ဆို့ အေးခဲနေမှုကိုလည်း သော့ခလောက် ဖြုတ်ပေးလိုက်ပြီ ဖြစ်သည်။

ဒုတိယအချက်မှာ သမ္မတကြီးသည် သဘောထား တင်းမာသော သြဇာကြီးခေါင်းဆောင် အချို့၏ ကန့်ကွက်မှုများ ရှိနေသော်လည်း နိုင်ငံကို ယခုလမ်းကြောင်းအတိုင်း မောင်းနှင်တော့မည့် သူ၏ လုပ်ပိုင်ခွင့် အာဏာကို စိတ်ချယုံကြည်သည့် လက္ခဏာ ရှိနေခြင်းဖြစ်သည်။ ယင်းကဲ့သို့ မိမိကိုယ် မိမိ စိတ်ချယုံကြည်မှုကို ပြောင်းလဲမှု အဟုန် ရုတ်တရက် မြင့်တက်လာခဲ့သော ဇူလိုင်လလယ် တစ်ပိုက်က ရရှိသွားခဲ့ခြင်း ဖြစ်သည်ဟု ယူဆရသည်။ သတိကြီးလွန်း၍ အထနေခဲ့သော ကနဦး ရက်ပေါင်း ၁၀၀ ကာလအပြီး ယခုလို ရုတ်တရက် ပြောင်းလဲသွားရသည့် အကြောင်းရင်းမှာမူ သဲကွဲခြင်းမရှိသေးပါ။ အချို့ကမူ ယခင်ကအတိုင်း ခေါင်းမာလိုသော အုပ်စုအပေါ် သမ္မတကြီးက အောင်မြင်စွာ အသာစီး ရသွားပြီးနောက် ပြောင်းလဲခြင်း အဟုန် ထွက်ပေါ်လာခြင်း ဖြစ်ကြောင်း၊ သို့ဖြစ်၍ ပြုပြင်ပြောင်းလဲရေး အစီအစဉ်ကို အကောင်အထည်ဖော်ရန် လမ်းကြောင်း ပွင့်သွားခြင်း ဖြစ်ကြောင်း သုံးသပ် ပြောဆိုကြသည်။²³

တတိယအချက်မှာ ယခင်အာဏာရှင် ဦးသန်းရွှေ၏ အရိုက်အရာ ပုံစံနှင့် လမ်းခွဲထွက်ရန် ဆန္ဒရှိကြောင်း သမ္မတကြီး ပြသခဲ့ခြင်းပင် ဖြစ်သည်။ သမ္မတအိမ်တော်၌ ဒေါ်အောင်ဆန်းစုကြည်၏ ဖခင် ဗိုလ်ချုပ်အောင်ဆန်း၏ ရုပ်ပုံကို နောက်ခံထားကာ ခေါင်းဆောင်နှစ်ဦး နှုတ်ဆက်ကြပုံကို နိုင်ငံပိုင်သတင်းစာနှင့် ပုဂ္ဂလိက မီဒီယာများ၌ ကျယ်ကျယ်ပြန့်ပြန့် ဖော်ပြခဲ့ခြင်းထက် ပိုမိုအားကောင်းသည့် သင်္ကေတမျိုး မရှိနိုင်တော့ပါ။ ဒေါ်အောင်ဆန်းစုကြည်၏ တရားဝင် အာဏာလမ်းကြောင်း ခိုင်မာ အားကောင်းလာမည်ကို စိုးရိမ် ကြောက်ရွံ့သော ယခင်တပ်မတော် အစိုးရက

²¹ English-language translations of these speeches appeared in the *New Light of Myanmar* on 31 March and 1 April 2011.
²² Crisis Group interviews, Yangon, August 2011.
²³ Crisis Group interviews with several well-placed individuals in Myanmar in August 2011 lend support to this.

သူမ၏ ဖခင် ဗိုလ်ချုပ်အောင်ဆန်း၏ အရှိန်အဝါကို မှေးမှိန်အောင် စနစ်တကျ ကြိုးပမ်း အားထုတ်ခဲ့ကြပြီး ပြည်တွင်းသုံး ငွေစက္ကူပေါ်မှ ဗိုလ်ချုပ်၏ မျက်နှာကို ဖယ်ရှားခြင်း၊ အာဇာနည်နေ့ အခမ်းအနားကို ပေါ့ပေါ့တန်တန် ကျင်းပခြင်းတို့အပြင် ဗိုလ်ချုပ်အောင်ဆန်း ပြတိုက်ကိုလည်း အာဇာနည်နေ့ တစ်ရက်မှ လွဲ၍ နှစ်လုံးပေါက် သော့ခတ် ထားခဲ့ကြသည်။ ယင်းအပြုအမူမျိုးကို ယခု သမ္မတ ဦးသိန်းစိန်က ပြောင်းပြန် လှန်ပစ်လိုက်သည့်အပြင် နေပြည်တော်အနီးမှ ပျဉ်းမနားမြို့တွင် ဒုတိယ ကမ္ဘာစစ်ကာလက မြန်မာ့လွတ်လပ်ရေး တပ်မတော်ဌာနချုပ် အဖြစ် ဗိုလ်ချုပ်အောင်ဆန်း အသုံးပြုခဲ့သော သမိုင်းဝင်အိမ်ကို ပြန်လည်မွမ်းမံ ပြင်ဆင်ရန်ပင် အမိန့်ပေးလိုက်ပြီ ဖြစ်သည်။ သမ္မတကြီးက သူ့ကိုယ်သူ စိတ်ချယုံကြည်မှု တည်ဆောက်မှု အဖြစ် ပျဉ်းမနားမှ သမိုင်းဝင်အိမ် မွမ်းမံပြင်ဆင်မှု မှတ်တမ်း ဓာတ်ပုံ အယ်လဘမ်ကို ဒေါ်အောင်ဆန်းစုကြည်ထံပို့ပေးခဲ့သည်။ ဤအချက်ကြောင့်လည်း ပြည်သူတို့၏ ဘဝထဲမှ အာဇာနည် ဦးသန်းရွှေ လက်ပြနုတ်ဆက်သွားပြီ ဟူသော ပြည်တွင်း၊ ပြည်ပ အကဲခတ်အချို့၏ အယူအဆကို ခိုင်မာလာစေသည်။ ဦးသန်းရွှေအနေဖြင့် တိုးတက်ပြောင်းလဲမှုများ အပေါ် ရှင်းလင်း မှာကြားခြင်းမျိုးရှိမည် ဖြစ်သော်လည်း ဆုံးဖြတ်ချက်ပေးသည့် ကဏ္ဍမျိုး မရှိတော့ပါ။²⁴

အရေးကြီးသော အပြောင်းပြန်ဆုံး မေးခွန်းများထဲမှ တစ်ခုမှာ နိုင်ငံရေး အကျဉ်းသားများကို လွှတ်ပေးမှာလား၊ ဘယ်တော့လဲ ဆိုသော မေးခွန်းပင် ဖြစ်သည်။ ဒေါ်အောင်ဆန်းစုကြည်နှင့် ပြေလည်လာခြင်းက ယင်းသို့ လွှတ်ပေးမည့် အလားအလာကို များစွာ ပိုမိုကောင်းမွန်အောင် ပြုလုပ်ပေးလျက်ရှိပြီး၊ နိုင်ငံရေး လှုပ်ရှားသူ မြောက်များစွာ လွတ်မြောက်သွားခြင်းဖြင့် နိုင်ငံရေးထိပ်တိုက် ရင်ဆိုင်မှုကို ဖြစ်ပေါ်စေနိုင်သည် ဟူသော အစိုးရ၏ စိုးရိမ်ပူပန်မှုကို လျော့ပါး သွားစေခဲ့ခြင်းကြောင့်ပင် ဖြစ်သည်။ အစိုးရနှင့် ဒေါ်အောင်ဆန်းစုကြည်တို့အကြား ဆွေးနွေးမှုများကို အသေးစိတ် မသိရှိနိုင်သော်လည်း နိုင်ငံရေး အကျဉ်းသားများ၏ ဆင်းရဲဒုက္ခသည် သူမ အဓိက စိုးရိမ်ပူပန်သော ကိစ္စရပ်များထဲတွင် အမြဲတမ်း ရှိနေသည်။ ဒေါ်အောင်ဆန်းစုကြည်သည် အနည်းဆုံးအားဖြင့် ထိုကိစ္စနှင့် ပတ်သက်သော တိုးတက်မှု လက္ခဏာ အချို့မရှိဘဲနှင့် သူမ၏ တွေ့ဆုံ ဆွေးနွေးမှုများကို အကောင်းဘက်က ရှုမြင် ပုံဖော် ပြောကြားရန် မဖြစ်နိုင်ပေ။

(ခ) တိုင်းရင်းသား ပြဿနာ အကျပ်အတည်း

ယခု ကဲ့သို့ နိုင်ငံရေး စေ့စပ် သင့်မြတ် လာမှုနှင့် အတူ ဒဏ်ရာ ကျက်ရတော့မည် ဖြစ်သော အခြား အဓိက ကွဲလွဲမှုကြီး တစ်ခုမှာ တိုင်းရင်းသား ပြဿနာနှင့် ယင်းကို ဖြစ်ပေါ်စေသော နာတာရှည် ဆိုးဝါးသည့် အကြောင်းရင်းခံများပင် ဖြစ်သည်။ သမ္မတကြီးက သူ၏ မတ်လ အဖွင့် မိန့်ခွန်းတွင် ယင်းကိစ္စကို ထည့်သွင်း တင်ပြရာ၌ တစ်ယူသန်ဝါဒ၊ ဂိုဏ်းဂဏ ပြိုင်ဆိုင်မှုနှင့် လူမျိုးရေး ဝါဒတို့ ဆယ်စုနှစ်များစွာ ပြင်းထန် ခဲ့သော " အပြောဖြင့် မလုံလောက်သည့် ငရဲခန်းများ" ဟူ၍ ပြောဆိုခဲ့သည်။²⁵ ဆက်လက် ပြောကြားသည့် မိန့်ခွန်းတွင် သမ္မတကြီးက အမျိုးသား စည်းလုံးမှု လိုအပ်ပုံ၊ တောင်တန်းဒေသ ပြည်သူများက အစိုးရ၏ စိတ်ရင်း စေတနာ မှန်ကို သိရှိလာအောင် စည်းရုံးရန် လိုအပ်ပုံနှင့် နယ်စပ် ဒေသများတွင် အစိုးရ၏ ဝန်ဆောင်မှု လုပ်ငန်းများ တိုးတက်ရန် လိုအပ်ပုံ တို့ကို အလေးထား ပြောဆို ခဲ့သည်။²⁶

အစိုးရသစ်၏ ကနဦး ဆောင်ရွက်ချက်များသည် သမ္မတကြီး၏ လေသံနှင့် ကိုက်ညီမှု မရှိခဲ့ပေ။ ဦးသိန်းစိန် အာဇာနည် လွှဲပြောင်း ရယူပြီး မကြာမီ အတွင်း၌ပင် ကချင်လွတ်မြောက်ရေး အဖွဲ့ (KIO) နှင့် ရှမ်းပြည် တပ်မတော် မြောက်ပိုင်း (SSA-N) စသော တိုင်းရင်းသား လက်နက်ကိုင် အုပ်စု နှစ်ဖွဲ့နှင့် တင်းမာမှု များသည် လက်နက်ကိုင် တိုက်ပွဲများ

²⁴ Crisis Group interviews, well-informed Myanmar individuals, Yangon, August 2011. An ASEAN diplomat told Crisis Group that his military sources reported that Than Shwe was meeting only long-retired generals – old colleagues whom he had not been able to meet as head of state – and that former deputy leader Maung Aye was spending most of his time meditating.
²⁵ President’s inaugural speech on 30 March, reproduced in English in *New Light of Myanmar*, 31 March 2011, p. 1.
²⁶ President’s speech to the Central Committee for Progress of Border Areas and National Races on 23 April, reported in *New Light of Myanmar*, 24 April 2011, p. 1.

အဖြစ်သို့ ပေါက်ကွဲ သွားခဲ့လေသည်။ ယင်း တင်းမာမှုများသည် အချိန်အတန်ကြာ ကိန်းအောင်း ကြီးထွား လာခဲ့ခြင်း ဖြစ်သည်။ ယခင် အစိုးရက အမျိုးသား တပ်မတော်၏ တစ်စိတ် တစ်ပိုင်း ထိန်းချုပ်မှု အောက်တွင် ထားရှိမည့် အငြင်းပွားဖွယ် နယ်ခြားစောင့် တပ်ဖွဲ့ အစီအစဉ်ကို သဘောတူ လက်ခံကြရန် အပစ်ရပ် အုပ်စုများကို ဖိအား ပေးခဲ့သည်။ အစိုးရ၏ ရာဇသံကို အဓိက အပစ်ရပ် အုပ်စုများက ငြင်းဆန်ခဲ့ကြ၍ ရလဒ်အဖြစ် မူလက ရရှိထားသော အပစ်ရပ် သဘောတူညီချက်များ တရားမဝင် ဖြစ်သွားသည့် အပြင် ၎င်းတို့ကို "သောင်းကျန်းသူများ" ဟု နိုင်ငံပိုင် သတင်းစာက တံဆိပ်ကပ်ခြင်း ခံခဲ့ကြရသည်။²⁷ လွတ်လပ်သော ကချင် နိုင်ငံရေး ပါတီများ မှတ်ပုံတင်ခွင့် ငြင်းပယ် ခံခဲ့ရသောကြောင့် ကချင်လူမျိုးများ နိုင်ငံရေးအရ ဖိနှိပ်ခံရတော့မည် ဟူသော စိုးရိမ် ပူပန်မှုများကို ဖြစ်ပေါ်စေခဲ့သည်။

ဖွန်လဆန်းတွင်မူ ကချင် လွတ်မြောက်ရေး အဖွဲ့ KIO နှင့် တင်းမာမှု များမှာ ရေဆူမှတ်သို့ ရောက်ရှိ သွားတော့သည်။ တရုတ် နယ်စပ် အနီးနှင့် တရုတ်လုပ် အကြီးစား ရေအားလျှပ်စစ် တံဆိပ် လုပ်ငန်းခွင် ၂ခု အနီးရှိ မဟာဗျူဟာမြောက် အခြေစိုက် စခန်းများမှ ဆုတ်ခွာပေးရန် ကချင်တပ်ဖွဲ့များကို တပ်မတော်က ရာဇသံ ပေးလိုက်ချိန်တွင် ၂၀၀၉ ခုနှစ် ကိုးကန့် အုပ်စုနှင့် တိုက်ပွဲနှောက်ပိုင်း မြန်မာပြည် မြောက်ပိုင်းမှ အပြင်းထန်ဆုံး တိုက်ပွဲများ စတင်ခဲ့လေသည်။ ယင်းတိုက်ပွဲများသည် ဖွန်လ ဇရက်နေ့က အစိုးရ တပ်သားများကို KIO က ဖမ်းဆီးခဲ့ခြင်း (နောက်ပိုင်း ပြန်လွှတ်ပေးသည်) နှင့် KIO ဆက်ဆံရေးရုံး တာဝန်ခံကို အစိုးရတပ်များက ဖမ်းဆီး နှိပ်စက် သတ်ဖြတ် လိုက်ခြင်း တို့၏ နောက်ဆက်တွဲ ဆက်လက် ဖြစ်ပွားခဲ့ခြင်း ဖြစ်သည်။ KIO အဖွဲ့က အခြေစိုက် စခန်းမှ ဆုတ်ခွာပေးရန် ငြင်းဆန်ခဲ့ပြီးနောက် တိုက်ပွဲများ ဆက်လက် ဖြစ်ပွားခဲ့ရာ ကချင်ပြည်နယ် အခြားနယ်မြေများနှင့် ရှမ်းပြည် မြောက်ပိုင်းအထိ ပျံ့နှံ့သွားခဲ့သည်။ KIO က ၎င်း၏ တပ်ဖွဲ့အားလုံး တိုက်ပွဲဝင်ရန် နေရာ ဖြန့်ကျက်လိုက်ပြီး အစိုးရ တပ်ဖွဲ့များ အင်အား ဖြည့်တင်းမှု၊ ရိက္ခာဖြည့် တင်းမှုကို ဖြတ်တောက်ရန် မဟာဗျူဟာမြောက် တံတား အချို့ကို ဖျက်ဆီးခဲ့သည်။ ယိုယွင်း ပျက်စီးနေသော လုံခြုံရေး အနေအထားကြောင့် ကြီးမားသော ဒေသတွင်း အိုးမဲ့အိမ်မဲ့ စွန့်ခွာ ထွက်ပြေးမှု ပြဿနာကို ဖြစ်ပေါ်စေကာ ထောင်နှင့်ချီသော ဒေသခံ ရွာသား စစ်ပြေး ဒုက္ခသည် များစွာသည် ပြည်တွင်း ကယ်ဆယ်ရေး အေဂျင်စီများ လက်လှမ်းမီရန် ခက်ခဲသည့် တရားမဝင် ဒုက္ခသည် စခန်းများတွင် စိုးရိမ်ဖွယ်ရာ အနေအထား၌ နေထိုင် နေကြရသည်။

အထက်ပါ ပဋိပက္ခသည် လုံးဝ ပြည်တွင်းစစ် ပြန်လည် ဖြစ်ပွားတော့မည့် အလားအလာ ရှိနေပုံ ရသော်လည်း ယခု အချိန်အထိ ရှောင်လွှဲ ထားနိုင်ဆဲ ဖြစ်ပါသည်။ ကြိုကြား ကြိုကြား ပစ်ခတ်မှုများ ဖြစ်ပွားနေသည့် အတောအတွင်း အခြေအနေ ပိုဆိုးမသွားအောင် နှစ်ဖက်စလုံးက လုပ်ဆောင်မှု အချို့ ပြုလုပ်ခဲ့ကြသည်။ ယခုတိုင် သဘောတူညီမှု မရသေးသော်လည်း အသစ်ထပ်မံ အပစ်အခတ် ရပ်စဲရန် အကြိမ်ပေါင်းများစွာ ဆွေးနွေးမှုများ ပြုလုပ်လျက် ရှိကြသည်။

ကချင် ကိစ္စအပြင် ရှမ်းပြည်နယ် အလယ်ပိုင်း၌ ယခင် အပစ်ရပ် ရှမ်းပြည် တပ်မတော် မြောက်ပိုင်း SSA-N နှင့် လည်းကောင်း၊ ရှမ်းပြည်နယ် တောင်ပိုင်း၌ ရှမ်းပြည် တပ်မတော် တောင်ပိုင်း SSA-S နှင့် လည်းကောင်း၊ ကရင်ပြည်နယ်တွင် ကေအင်ယူ KNU၊ ဒီကောဘီအေ DKBA တပ်မဟာ ၅ တို့နှင့် လည်းကောင်း နေရာ အနံ့အပြား တိုက်ပွဲများ ဖြစ်ပွားလျက် ရှိသည်။ အဆိုပါ နယ်မြေ ဒေသများတွင် မြန်မာစစ်တပ် (တပ်မတော်)သည် ယခင် အတိတ်က ပုံစံအတိုင်း ရက်စက် ကြမ်းကြုတ်သော သောင်းကျန်းမှု နှိမ်နင်းရေး မဟာဗျူဟာများကို ဆက်လက် အသုံးပြုနေသည်။

ဩဂုတ်လ အတွင်း ပြောကြားသော မိန့်ခွန်း ၂ခုတွင် သမ္မတကြီးက တိုင်းရင်းသား ပဋိပက္ခ ပြဿနာ ကိစ္စကို ထည့်သွင်း ပြောကြားရာ၌ ငြိမ်းချမ်းရေး တံခါးကိုဖွင့်ကာ သံလွင်ခက် ကမ်းပေးထားပြီဟု ပြောဆိုခဲ့ပြီး တိုင်းရင်းသား လက်နက်ကိုင် အုပ်စုများအား ၎င်းတို့နှင့် သက်ဆိုင်ရာ ဒေသ ပြည်နယ်အစိုးရ အသီးသီးနှင့် ဆက်သွယ်ကာ ငြိမ်းချမ်းရေး

²⁷ For detailed discussion of the border guard forces scheme and the consequent rise in tensions, see Crisis Group Briefing, *The Myanmar Elections*, op. cit., Section 3.B.

ဆွေးနွေးမှုများ ပြုလုပ်ကြရန် ဖိတ်ခေါ် လိုက်လေသည်။²⁸ အဆိုပါ ဖိတ်ခေါ်မှုကို သြဂုတ်လ ၁၇ရက်တွင် တရားဝင် ကြေညာချက် ထုတ်ပြန်ခဲ့ပြီး ဒေသခံ ပြည်နယ် အစိုးရများနှင့် ကနဦး ဆွေးနွေးကာ ငြိမ်းချမ်းရေး ဆွေးနွေးပွဲများကို တာဝန်ယူ ပြုလုပ်မည့် ငြိမ်းချမ်းမှု ရရှိရေး ကော်မတီကို ဗဟိုအစိုးရက ခန့်အပ် ဖွဲ့စည်း တာဝန်ပေးမည်ဟု ဆိုခဲ့သည်။²⁹

ထို့နောက် လက်နက်ကိုင် အင်အားစုများအား ဆွေးနွေးပွဲ စားပွဲဝိုင်းသို့ ရောက်လာအောင် တိုက်တွန်းရန် ကြားခံ စေ့စပ်သူများကို အစိုးရက စေလွှတ်ခဲ့ပြီးနောက် UWSA ဝတပ်ဖွဲ့၊ NDAA မိုင်းလား အဖွဲ့တို့နှင့် ကြိုတင် ပြင်ဆင်ရေး ကနဦး သဘောတူညီချက်များကို လက်မှတ် ရေးထိုးနိုင်ခဲ့သည်။³⁰ ဒေသခံ ပြည်နယ် အစိုးရများနှင့် ကျင်းပနေသော ပထမဆုံး ဆွေးနွေးမှုများတွင် အားသာချက်များ ရှိနေခြင်းမှာ ပြည်နယ် အစိုးရများသည် ဒေသတွင်း အနေအထားကို နားလည် သဘောပေါက်သည့်အပြင် အတိုက်အခံ တိုင်းရင်းသား ပါတီများ၏ ကိုယ်စားလှယ်များ အများစု ပါဝင်နေခြင်းကြောင့် ဖြစ်သည်။ ယခု ငြိမ်းချမ်းရေး ကမ်းလှမ်းမှုကို အုပ်စုအားလုံးနှင့် အကြံပေးအောင် တိုးချဲ့လိုက်ခြင်းသည်လည်း နောက်ထပ် အပြုသဘော အားသာချက် တစ်ရပ် ဖြစ်ပေသည်။ ယခင်ကမူ အစိုးရက အချို့သော လက်နက်ကိုင် အုပ်စုများနှင့် ဆွေးနွေးရန် ငြင်းဆန်ခဲ့သည်။ မည်သို့ပင် ဆိုသော်လည်း တိုင်းရင်းသား အဖွဲ့အစည်းများစွာက အဓိက စိုးရိမ် ပူပန်နေကြသော ကိစ္စတစ်ခုကို ဖြေရှင်းရန် ပျက်ကွက်နေဆဲ ဖြစ်ပြီး ယခင်အစိုးရက တစ်အုပ်စုချင်းနှင့် သီးခြားစီ ညှိနှိုင်းကာ သွေးခွဲ၊ အုပ်ချုပ်ခြင်း နည်းဗျူဟာကို အသုံးပြုခဲ့ခြင်းကြောင့် တိုင်းရင်းသားများက မြန်မာအစိုးရ၏ စိတ်ရင်းဆန္ဒအမှန် အပေါ် သံသယဝင် စိုးရွံ့လျက် ရှိကြ ခြင်းပင် သည်။

သြဂုတ် ၃၁ရက်တွင် တိုင်းရင်းသား ပဋိပက္ခ ဖြေရှင်းရန်နှင့် ငြိမ်းချမ်းမှု ရေရှည် ခိုင်ခန့်စေရန်အတွက် “ငြိမ်းချမ်းရေး ကော်မတီ” ဖွဲ့စည်းရန် အဆိုပြုခြင်းကို သတ်မှတ်ဆုံးဖြတ်ခြင်း မပြုလုပ် ရသေးသော်လည်း လွှတ်တော်တွင်း ဆွေးနွေးစဉ် လွှတ်တော် အမတ်တစ်ဦးက ဒေါ်အောင်ဆန်းစုကြည် ပါဝင်သင့်ကြောင်း အကြံပြု တင်ပြခဲ့သည်။ ငြိမ်းချမ်းရေး ကော်မတီဝင်များကို လွှတ်တော် အမတ်များဖြင့် ဖွဲ့စည်းရမည်ဟု ဆိုထားသောကြောင့် ဒေါ်အောင်ဆန်းစုကြည် ပါဝင်ရေးကိစ္စ ဖြစ်နိုင်ချေ ရှိ-မရှိ ရှင်းလင်းစွာ မသိရသေးပါ။ (ယင်းကော်မရှင်များတွင် အဖွဲ့ဝင်များစွာ ကျယ်ကျယ်ပြန့်ပြန့် ပါဝင်ဖွယ်ရှိသည်။) သို့သော်လည်း ယင်းကဲ့သို့ အကြံပြုခြင်းကို လွှတ်တော်တွင် ပြုလုပ်နိုင်ခဲ့ခြင်းက လက်ရှိ လပိုင်းများအတွင်း နိုင်ငံရေးအရ များစွာ ပြောင်းလဲသွားခဲ့သည့် နောက်ထပ် သာဓက တစ်ခုပင် ဖြစ်ပေသည်။

လက်တွေ့တွင်မူ တိုင်းရင်းသား ဒေသများ၌ များစွာ ပြောင်းလဲသွားဦးမည် မဟုတ်ပါ။ နှစ်ပေါင်း ၆၀ ကျော်လာပြီ ဖြစ်သော တိုင်းရင်းသား ပြဿနာသည် လွယ်ကူ လိမ့်မည် မဟုတ်သလို အစိုးရအနေနှင့်လည်း အကြောင်းရင်းခံ နိုင်ငံရေး ကိစ္စရပ်များ ဖြေရှင်းနိုင်ရန်အတွက် ယာယီ အပစ်ရပ်စဲမှုထက် ကျော်လွန် ခရီးပေါက်နိုင်ရန် မရှိမဖြစ် လိုအပ်သော ယုံကြည်မှုကို တည်ဆောက်ဖို့ ကြီးမားသော လုပ်ငန်းတာဝန်ကို လုပ်ဆောင်ရဦးမည် ဖြစ်သည်။ သေးငယ်သော်လည်း သင်္ကေတ အရ အရေးကြီးသည့် အဆင့်အချို့ကို လတ်တလော ဆောင်ရွက် နိုင်ခဲ့သော်လည်း တင်းမာမှုများ ဖယ်ရှားရန် အနည်းငယ်မျှသာ သက်ရောက်မှု ရှိခဲ့သည်။ စာသင်ကျောင်းများတွင် တိုင်းရင်းသား ဘာသာစကားနှင့် ယဉ်ကျေးမှု သင်ကြားရေးသည် တိုင်းရင်းသား အသိုင်းအဝိုင်းအတွက် အမြဲတစေ အရေးကြီးသည့် ကိစ္စတစ်ရပ်ဖြစ်ခဲ့သည်။ သမ္မတကြီးက မီးစိမ်းပြလိုက်ပြီ ဖြစ်သောကြောင့် ယင်းကိစ္စ အကောင်အထည်ဖော်ရေးကို အကောင်းဆုံး နည်းလမ်း ရှာဖွေနိုင်မည့် ပုဂ္ဂလိက စာသင်ကျောင်းများ အတွက် ယခုအခါ လမ်းပွင့်သွားတော့မည် ဖြစ်ရာ မိဘဆရာ အသင်းများမှ တဆင့် ဆောင်ရွက် နိုင်ပေလိမ့်မည်။³¹ ဤကိစ္စနှင့် အခြားသော ကိစ္စရပ်များကို သြဂုတ် ၂၂ ရက် လွှတ်တော် အဖွင့် မိန့်ခွန်းတွင် သမ္မတကြီးက ထည့်သွင်းပြောဆိုရာ၌ တိုင်းရင်းသား လူမျိုးများ၏ သဘာဝကားများ၊ စာပေများ၊

²⁸ President’s speech at Myanmar International Convention Centre, Naypyitaw on 17 August, reproduced in English in the *New Light of Myanmar*, 18 August 2011; and speech to the opening of congress, 22 August, reproduced in English in the *New Light of Myanmar*, 23 August 2011.
²⁹ Union Government Announcement no. 1/2011, 18 August 2011; and *New Light of Myanmar*, 9 September 2011, p. 5.
³⁰ Crisis Group interviews, Yangon and Bangkok, August 2011; *New Light of Myanmar*, 9 September 2011, p. 16.
³¹ Crisis Group interview, individual involved in this initiative, Yangon, August 2011.

အနုပညာများနှင့် ယဉ်ကျေးမှုများ ဖွံ့ဖြိုးတိုးတက်ရေး အတွက် အစီအစဉ်များ ဆောင်ရွက်သွားမည်ဟု ပြောကြားခဲ့သည်။
ထို့အပြင် သမ္မတကြီးက နယ်စပ်ဒေသများ တည်ငြိမ်မှု၊ အေးချမ်းမှု ရှိလာသည်နှင့် တပြိုင်နက် စီးပွားရေးနှင့်
အလုပ်အကိုင် အခွင့်အလမ်းများ ဖန်တီးပေးရန် ကတိပေးခဲ့သည်။ နယ်စပ်ဒေသများတွင် အထူးစီးပွားရေး ဇုန်များ
ဖန်တီးပေးမည့် အလားအလာ ရှိနေပြီး ဥပဒေသစ်ကို မကြာသေးမီက ပြဋ္ဌာန်းခဲ့သည်။³²

၎င်းတို့မှာ ကြိုဆိုရမည့် ကြေညာချက်များ၊ ကြိုးပမ်းမှုများ ဖြစ်သော်လည်း အစိုးရအနေဖြင့် စီးပွားကိစ္စတွင်
လုပ်ဆောင်ခဲ့သည့်အတိုင်း တူညီသော အနေအထားမျိုး၊ စိတ်ကူး စိတ်သန်းမျိုးကို တိုင်းရင်းသား ကိစ္စတွင်
ဆောင်ကြဉ်းပေးရန် ယခုအချိန်အထိ ပျက်ကွက် နေဆဲဖြစ်သည်။ သိသာထင်ရှားသော ပြောင်းလဲမှုကို မမြင်ရသည့်
တိုင်းရင်းသား ခေါင်းဆောင်များ အနေဖြင့် ကြီးကြီးမားမား အယုံအကြည် ပျက်နေကြဆဲ၊ အနာဂတ်အတွက်
ပူပန်နေကြဆဲပင်ဖြစ်သည်။ ယခုလို အသွင်ကူးပြောင်းမှု ကာလမျိုးတွင် အရေးကြီးသော တိုင်းရင်းသား ကိစ္စကို ထိရောက်
လုံလောက်စွာ ဖြေရှင်း ဆောင်ရွက်နိုင်ခြင်း မရှိသောကြောင့် ပြည်တွင်း စစ်ပွဲ သံသရာသစ်ကို အစပျိုးနိုင်သလို
ကျယ်ပြန့်သော ပြုပြင်ပြောင်းလဲရေး ကြိုးပမ်းမှုများကိုလည်း သေးသိမ် သွားစေနိုင်သည်။

ယခင်နှစ်အတွင်း တင်းမာမှုများ ကြီးထွား နေခဲ့ခြင်းကြောင့် နယ်စပ်ဒေသများတွင် နှစ်ဖက်စလုံး စစ်အင်အား
တည်ဆောက်ခြင်းကို ဖြစ်ပေါ်စေခဲ့သလို နယ်စွန့်နယ်ဖျား ဒေသများရှိ မြန်မာ့တပ်မတော်၏ ရက်စက်သော
နည်းဗျူဟာများ၊ အပြုအမူများမှာလည်း ပြောင်းလဲလာခြင်း မရှိခဲ့ပေ။ ပြည်တွင်းစစ် ပဋိပက္ခနှင့် တိုင်းရင်းသား လူနည်းစု
အခွင့်အရေး ကိစ္စတို့တွင် တိုးတက် ပြောင်းလဲလာမှု၏ တစ်စိတ်တစ်ပိုင်း အဖြစ် မြန်မာ့တပ်မတော်၏ စနစ်တကျ ညှဉ်းပမ်း
နှိပ်စက်မှုများကို အဆုံးသတ်ပစ်ရန် လိုအပ်နေသည်။ ဤကိစ္စတွင် အစိုးရက သာမကပဲ တပ်မတော် ကိုယ်တိုင်ကလည်း
ပြောင်းလဲ လုပ်ဆောင်ပြသရန် လိုအပ်မည် ဖြစ်သည်။ အဓိက သော့ချက်မှာ စစ်မြေပြင်မှ တပ်မတော်သားများ
ကိုင်စွဲထားသော "အရေးယူမခံရနိုင်" ဟူသော အယူအဆကို ပပျောက် အောင် ပြုလုပ်ရေးပင် ဖြစ်သည်။ ဤနေရာတွင်
လူ့အခွင့်အရေး နှိပ်စက် ညှဉ်းပမ်းသူများကို တရားစွဲ၍ ထိရောက်သော အပြစ်ပေးရန်နှင့် ထိုသို့
အရေးယူဆောင်ရွက်ခြင်းကို လူသိရှင်ကြား ကြေညာရန် လိုအပ်သည်။ အခြေခံ ဥပဒေကြောင်းအရ တပ်မတော်၏
အမှန်တကယ် လွတ်လပ်ခွင့် ဆိုသည်မှာ လက်နက်ကိုင် တပ်ဖွဲ့များအတွင်း လိုအပ်သော အရေးယူ
ဆောင်ရွက်စရာများအား ကိုယ်တိုင် မှန်မှန်ကန်ကန် လုပ်ဆောင်ရမည်ဟု ဆိုလိုခြင်း ဖြစ်သည်။ ထိုသို့ ဆုံးဖြတ်ချက်
မှန်ကန်စွာ လုပ်ဆောင်ခြင်းသည် နိုင်ငံတကာ စုံစမ်းရေး ကော်မရှင် ဖွဲ့စည်းရန် တောင်းဆိုမှုများ အပေါ်
ထိထိရောက်ရောက် တန်ပြန် ငြင်းခုံမှုကိုပါ ဖြည့်ဆည်း ပေးပါလိမ့်မည်။ အဆုံးစွန် ဆိုရလျှင် မြန်မာနိုင်ငံ၏
လူ့အခွင့်အရေး ပြဿနာအပေါ် အစမှ အဆုံးထိ ဖြေရှင်းမှု မှန်သမျှတွင် တပ်မတော်ကို အရပ်ဖက်အစိုးရ ထိန်းချုပ်မှု
အောက်သို့ ထားရှိရေး ကိစ္စ လိုအပ်ပါသည်။

(ဂ) နိုင်ငံတကာနှင့် ဆက်ဆံရေး

မြန်မာအစိုးရသည် အနောက်နိုင်ငံများနှင့် လည်းကောင်း၊ နိုင်ငံစုံ အဖွဲ့အစည်းများနှင့် လည်းကောင်း ဆက်ဆံမှုများ
တိုးတက်စေမည့် အဆင့်များကိုလည်း လုပ်ဆောင်လျက်ရှိသည်။

သမ္မတကြီးက ၎င်း၏ အဖွင့်မိန့်ခွန်းတွင် ကုလသမဂ္ဂ အပါအဝင် နိုင်ငံတကာ အဖွဲ့အစည်းများတွင် တက်ကြွစွာ
ပါဝင်လှုပ်ရှားရန် ကတိပြုလိုက်ပြီး ဒီမိုကရေစီ ထွန်းကားမှုကို မြင်တွေ့လိုကြသော နိုင်ငံများအနေဖြင့် မြန်မာနိုင်ငံ၏
မျက်မြင် လက်တွေ့ အခြေအနေများကို လက်ခံ အသိအမှတ်ပြုခြင်း၊ ပုံစံမျိုးစုံဖြင့် ဖိအားပေးခြင်းကို ရုတ်သိမ်းခြင်းတို့ဖြင့်
မြန်မာအစိုးရသည် ပူးပေါင်း ဆောင်ရွက်ကြရန် တိုက်တွန်းခဲ့သည်။ မြန်မာအစိုးရ အဆက်ဆက်သည်
အနောက်နိုင်ငံများ၏ ပြစ်တင် ဝေဖန်မှုကို မျှတခြင်း မရှိဟု ခံစားနေခဲ့ကြရပြီး ဖြစ်၍ ယခု အစိုးရသည် နိုင်ငံတကာနှင့်

³² The "Myanmar Special Economic Zone Law", 27 January 2011.

ပုံမှန် ဆက်ဆံရေး အနေအထားကို လိုလားကြောင်း ရှင်းရှင်းလင်းလင်း ပြခဲ့ပြီ ဖြစ်သည်။ နိုင်ငံအတွင်း လူအမျိုးမျိုး၊ အဖွဲ့ဖွဲ့တို့နှင့် ဆွေးနွေးမှုများက “နိုင်ငံတကာ ဆက်ဆံရေးသည် အဓိက ဦးစားပေး မဟုတ်ကြောင်းနှင့် ယခု နိုင်ငံရေး၊ စီးပွားရေး ပြုပြင်ပြောင်းလဲမှု လုပ်ငန်းစဉ်ကို ပြည်တွင်းရေး မူဝါဒ သုံးသပ်မှုများက မောင်းနှင်နေခြင်း ဖြစ်ကြောင်း” ပြသနေသည်။ သို့ပင်သော်ငြားလည်း သဘာဝ အလျောက် ဗီဇပြုလာသည့် အစိုးရသစ်သည် ကဏ္ဍများစွာတွင် သာမက နှစ်နိုင်ငံချင်း၊ ဒေသတွင်းနှင့် နိုင်ငံပေါင်းစုံကို တွေ့ထိ ဆက်ဆံလျက် ရှိနေလေပြီ။

(၁) အနောက်နိုင်ငံများ

၂၀၁၁ မတ်လနောက်ပိုင်းတွင် နိုင်ငံရေး ပတ်ဝန်းကျင် အသစ်ကို အကဲခတ်၊ အကဲဖြတ် လိုကြသည့် နိုင်ငံတကာ ဧည့်သည်များ တဖွဲဖွဲ စီးဝင် ရောက်ရှိ လာကြသည်။ နေပြည်တော်ကလည်း ပြတ်ပြတ်သားသား ဝေဖန်တတ်သူများကိုပင် ပြည်ဝင်ဗီဇ ထုတ်ပေးခြင်း၊ သက်ဆိုင်ရာ ထိပ်ပိုင်း အဆင့် တာဝန်ရှိသူများနှင့် အသီးသီး တွေ့ဆုံခွင့်ပေးခြင်း၊ ဒေါ်အောင်ဆန်းစုကြည်နှင့် တွေ့ဆုံခြင်းကို ပိတ်ပင်ဖို့ မကြိုးစားခြင်းတို့ဖြင့် အဆိုပါခရီးစဉ်များကို ယေဘုယျကြိုဆိုခဲ့သည်။ ထိုသို့ အကဲဖြတ်ခရီးစဉ်အဖြစ် ရောက်လာကြသူများမှာ အမေရိကန် ဒုတိယ လက်ထောက် နိုင်ငံခြားရေးဝန်ကြီး Joseph Yun (မေ ၁၈-၂၁)၊ အမေရိကန် ဆီနိတ်တာ John Mc Cain (ဇွန် ၁-၃)၊ အီးယူမှ နိုင်ငံခြားရေးရာ ဝါရင့် အကြံပေး Robert Cooper ဦးဆောင်သော ကိုယ်စားလှယ်အဖွဲ့ (ဇွန် ၂၀-၂၃)၊ ဩစတြေးလျား နိုင်ငံခြားရေးဝန်ကြီး Kevin Rudd (ဇွန် ၃၀-ဇူလိုင် ၂)၊ အမေရိကန်မှ မြန်မာ့မူဝါဒ ညှိနှိုင်းရေး အထူးကိုယ်စားလှယ် Derek Mitchell (စက်တင်ဘာ ၁၄-၁၄) တို့ဖြစ်ကြသည်။ John Mc Cain မှာမူ ဒေါ်အောင်ဆန်းစုကြည်ကို အခိုင်အမာ ထောက်ခံသူအဖြစ် လူသိများသည့်အပြင် အရေးယူ ဒဏ်ခတ် ပိတ်ဆို့မှု ဥပဒေ ပြဋ္ဌာန်းမှုကို ပူးတွဲ ကမကထပြုခြင်း အပါအဝင် မြန်မာနိုင်ငံ ကိစ္စရပ်များအပေါ် ကွန်ဂရက် လွှတ်တော်၌ သဘောထား တင်းမာသူ တစ်ဦးဖြစ်သောကြောင့် သူ၏ ခရီးစဉ်မှာ အထူးသဖြင့် သိသာထင်ရှားခဲ့သည်။ Kevin Rudd မှာမူ ဆယ်စုနှစ်အတွင်း မြန်မာနိုင်ငံသို့ လာရောက်သည့် အမြင့်ဆုံးအဆင့် ဩစတြေးလျား ဧည့်သည်တော် ဖြစ်သည်။

အထက်ပါ ဧည့်သည်တော်များ အားလုံးသည် တစ်ပုံစံထဲ သတ်မှတ်ထားသော ဆွေးနွေးညှိနှိုင်းရေး အာဏာပိုင်များနှင့် တွေ့ဆုံခဲ့ကြပြီးနောက် ကျယ်ကျယ်ပြန့်ပြန့် တူညီစွာ ထွက်ပေါ်လာသော ရလဒ်ကို အကျဉ်းချုပ် ရမည်ဆိုလျှင် နိုင်ငံတွင်း အနေအထား ပြောင်းလဲသွားကြောင်းနှင့် နိုင်ငံတကာက စိုးရိမ်နေသော ကိစ္စရပ်များနှင့် ပတ်သက်၍ ကြိုဆိုထိုက်သော ကတိကဝတ် အချို့ကို အစိုးရက ပေးခဲ့ကြောင်း အသိအမှတ် ပြုကြခြင်း၊ နိုင်ငံရေးအကျဉ်းသားများ လွတ်ပေးရေး အပါအဝင် ပေးထားသော ကတိကဝတ်များ အတိုင်း မှန်ကန်ထိရောက်စွာ ဆောင်ရွက်နေကြောင်း ပြသချက် လိုအပ်နေခြင်း၊ အစိုးရ၏ အပြုသဘောဆောင်သော ဆောင်ရွက်ချက် မှန်သမျှအပေါ် တုန့်ပြန်သည့် အနေဖြင့် မြန်မာနိုင်ငံဆိုင်ရာ မူဝါဒများကို ပြန်လည် သုံးသပ်ရန် ဆန္ဒရှိကြောင်း ဖော်ပြခဲ့ကြခြင်း တို့ပင်ဖြစ်သည်။ Derek Mitchell က သူ၏ ခရီးစဉ်အပြီး ကြေညာချက် ထုတ်ပြန်ရာတွင် “အပြောင်းအလဲ၊ တကယ့် အပြောင်းအလဲဟာ မိုးကုတ်စက်ဝိုင်းမှာ ပြုထွက်နေပြီဆိုတဲ့ မျှော်လင့်ချက်တွေ၊ ယုံကြည်ချက်တွေဟာ နိုင်ငံတကာ အသိုင်းအဝိုင်းနဲ့ မြန်မာပြည်သူတွေ အကြားမှာ ထိုးထွက် ရှင်သန်နေတယ် ဆိုတာကို ကျွန်တော့်ခရီးစဉ်မှာ ရှင်းရှင်းလင်းလင်း တွေ့မြင်ရပါတယ်”ဟု ဖော်ပြခဲ့ခြင်းမှာ အတိုင်းထက် အလွန် ခရီးရောက်လှပေသည်။³³ မြန်မာနိုင်ငံတွင် မှန်ကန်နိုင်မာသော ဆောင်ရွက်ချက်များကို လုပ်ဆောင် စတင်နေပြီ ဖြစ်ပေရာ ယခုအချိန်သည် အနောက်နိုင်ငံများ အနေဖြင့်

³³ Derek Mitchell, U.S. Special Representative and Policy Co-ordinator for Burma, remarks at press conference, Yangon, 14 September 2011. He went on to state: “At the same time, I was frank about the many questions the United States – and others – continue to have about implementation and follow-through on these stated goals. I noted that many within the international community remain sceptical about the government’s commitment to genuine reform and reconciliation, and I urged authorities to prove the sceptics wrong. To that end, I raised concerns regarding the detention of approximately 2,000 political prisoners, continued hostilities in ethnic minority areas accompanied by reports of serious human rights violations, including against women and children, and the lack of transparency in the government’s military relationship with the Democratic People’s Republic of Korea”.

သင့်လျော်မှန်ကန်သော၊ အချိုးညီသော တုံ့ပြန်ဆောင်ရွက်မှုများ စီစဉ်ဖွဲ့စည်းခြင်းကို စတင်ကြရမည့် အချိန်ပင် ဖြစ်ပါသည်။

(၂) ဒေသတွင်းနိုင်ငံများ

မြန်မာနိုင်ငံသည် ဒေသတွင်းနိုင်ငံများ အထူးသဖြင့် ကွန်မြူနစ်ပါတီ နံပါတ် ၄ အဆင့် ခေါင်းဆောင် ဦးဆောင်၍ တာဝန်ရှိသူ ၁၀၀ကျော် လိုက်ပါလာသည့် ကြီးမားသော ကိုယ်စားလှယ်အဖွဲ့ကို ဧပြီ ၂ရက်တွင် စေလွှတ်ကာ နေပြည်တော်မှ အစိုးရသစ်ကို ပထမဆုံး တွေ့ဆုံဂုဏ်ပြုသော တရုတ်နိုင်ငံနှင့် ရင်းနှီးသော ဆက်ဆံရေးကို ဆက်လက် ထိန်းသိမ်း ထားသည်။ ဗဟို စစ်ရေးကော်မရှင် ဒုတိယဥက္ကဋ္ဌ ဗိုလ်ချုပ်ကြီး Xu Caihou ဦးဆောင်သော အဆင့်မြင့် စစ်ဗဟို ကိုယ်စားလှယ်အဖွဲ့ကလည်း မေလ ၁၂ရက်မှ ၁၅ရက်အထိ လာရောက် လည်ပတ်ခဲ့သည်။ မေလ ၂၆ရက်တွင် သမ္မတဦးသိန်းစိန်၏ ပထမဆုံး နိုင်ငံတော် အကြီးအကဲ ခရီးစဉ်အဖြစ် တရုတ်နိုင်ငံသို့ သွားရောက်ခဲ့သည်။³⁴

မြန်မာနိုင်ငံက ၂၀၁၄တွင် အရှေ့တောင်အာရှ ဒေသတွင်း အဖွဲ့အစည်း အာဆီယံ၏ အလှည့်ကျ ဥက္ကဋ္ဌ နေရာကို တာဝန်ယူလိုကြောင်း အာဆီယံကို တရားဝင် တောင်းဆိုထားသည်။ ၂၀၁၂ နှင့် ၂၀၁၃ အတွက် ဥက္ကဋ္ဌ နေရာများကို အတည်ပြုပြီးသားဖြစ်၍ ကျန်နေသော ၂၀၁၄ ဥက္ကဋ္ဌနေရာသည် မြန်မာနိုင်ငံ ရယူနိုင်သည့် အခွင့်အလမ်း တစ်ခုဖြစ်လေသည်။ ပုံမှန်အတိုင်းဆိုလျှင် အာဆီယံ ဥက္ကဋ္ဌနေရာကို အဖွဲ့ဝင် ၁၀ နိုင်ငံအကြား အကွာစဉ်အတိုင်း အလှည့်ကျ တာဝန်ယူရခြင်းဖြစ်၍ မြန်မာနိုင်ငံက ၂၀၁၆ တွင် ထိုနေရာကို ရရှိမည် ဖြစ်သည်။³⁵ ဖိအားများ အမြဲတစေ ကျရောက်နေသော မြန်မာနိုင်ငံသည် ၂၀၀၆ ခုနှစ်က အလှည့်ကျ အခွင့်အရေး ရခဲ့သော်လည်း မယူရန် ဆုံးဖြတ်ခဲ့ပြီး အဆင်သင့် ဖြစ်ချိန်ရောက်မှာ ထိုတာဝန်ကို ယူနိုင်မည်ဟု အာဆီယံအဖွဲ့နှင့် နားလည်မှု ယူခဲ့သည်။ သို့သော် ထိုသို့ မူလက ယူထားသော နားလည်မှုကို အဓိပ္ပာယ် ကောက်ရာ၌ “မြန်မာနိုင်ငံဗဟိုမှ အဆင်သင့်ဖြစ်ပြီ ဟု ယူဆချိန်လား” (သို့မဟုတ်) “မြန်မာနိုင်ငံ အဆင်သင့်ဖြစ်ပြီဟု အာဆီယံက ယူဆချိန်လား” ဆိုသည်ကို အငြင်းပွားမှုများ ရှိနေသည်။³⁶ ၂၀၁၁ မေလက အာဆီယံအဖွဲ့၏ ဂျကာတာ ထိပ်သီးညီလာခံတွင် ထိုကိစ္စအပေါ် မူအားဖြင့် ကန့်ကွက်မှု မရှိခဲ့သော်လည်း မည်သည့် သဘောတူညီချက်မှလည်း မရခဲ့ကြပေ။ ဇူလိုင်လက ဘာလီကျွန်း အစည်းအဝေး အပြီးတွင်မူ အာဆီယံ နိုင်ငံခြားရေးဝန်ကြီးများက မြန်မာနိုင်ငံ၏ တောင်းဆိုမှုကို အပြုသဘောဖြင့် သုံးသပ်ခဲ့ကြောင်းနှင့် အာဆီယံခေါင်းဆောင်များ၏ သုံးသပ်ချက်ကို စောင့်ဆိုင်းရန် အကြံပြုခဲ့ကြကြောင်း ပြောကြား ခဲ့ကြသည်။³⁷ ဒီကိစ္စက ပြီးနေပါပြီ။ ဘာလီ အစည်းအဝေးကို ကြည့်ရင် ရှင်းနေပါတယ်” ဟု သံတမန်တစ်ဦးက ဆိုသည်။³⁸

မြန်မာနိုင်ငံ၏ ၂၀၁၄ ဥက္ကဋ္ဌ နေရာ တောင်းဆိုမှုကို အာဆီယံက သဘောတူလိမ့်မည် ဆိုသည်ကို သံသယ အနည်းငယ်သာ ရှိကြသည်။³⁹ မသေချာသေးသော အချက်ဆို၍ ဘယ်အချိန်မှာ ဆုံးဖြတ်မှာလဲ၊ အတုံ့အလှယ် ဘာရနိုင်မလဲဆိုသော ကိစ္စသာ ရှိတော့သည်။ လက်ရှိ ဥက္ကဋ္ဌ အင်ဒိုနီးရှားနိုင်ငံ၏ သမ္မတက မြန်မာနိုင်ငံ၏ အဆင်သင့်ဖြစ်မှုကို သွားရောက် အကဲခတ်ရန် ၎င်း၏ နိုင်ငံခြားရေးဝန်ကြီး Marty Natalegawa ကို အဆိုပြုထားသည်။ အခြားသော အာဆီယံ အဖွဲ့ဝင်နိုင်ငံများအတွက် လုပ်လေ့လုပ်ထမရှိသော ယင်းကဲ့သို့ အကဲဖြတ်မှုမျိုးကို မလုပ်သင့်ဟု ခံစားယူဆသော မြန်မာအစိုးရကို အဆိုပါ အစီအစဉ်က စိတ်ကသိကအောက် ဖြစ်စေ ပါလိမ့်မည်။ အကယ်၍ မြန်မာတို့ အဆင်သင့် မဖြစ်သေးဟု ကောက်ချက်ချရမည် ဆိုပါက အင်ဒိုနီးရှားနိုင်ငံ အတွက်လည်း စိတ်ကသိကအောက်

³⁴ This was his second overseas visit, the first being to an ASEAN Summit in Indonesia, earlier in May.
³⁵ Thus, in order to take the chair in 2014, Myanmar would have to swap with Laos, which would otherwise hold the position by alphabetical rotation. Laos has agreed to this arrangement.
³⁶ Crisis Group interviews, senior Myanmar diplomat involved in the negotiations on the 2006 chairmanship, May 2011; and diplomat from an ASEAN member state, Yangon, August 2011.
³⁷ See paragraph 104, “Joint Communiqué of the 44th ASEAN Foreign Ministers Meeting”, ASEAN, 19 July 2011.
³⁸ Crisis Group interview, Jakarta, 2 August 2011.
³⁹ Ibid.

ဖြစ်ရမည်သာ ဖြစ်သည်။ သို့ဖြစ်ရာ ၂၀၁၁ နိုဝင်ဘာလ ဘာလီထိပ်သီး ညီလာခံတွင် အပြုသဘောဆောင်သော အကြံပြုချက်ကို ပေးရမည် ဖြစ်သည့်အလျောက် အောက်တိုဘာတွင် စီစဉ်ထားသည်ဟု ဆိုသော နိုင်ငံခြားရေး ဝန်ကြီး၏ ခရီးစဉ် မတိုင်မီတွင် တကယ့် အကဲဖြတ်မှုကို ပြုလုပ်မည့် လက္ခဏာ ရှိပါသည်။⁴⁰

သို့သော်လည်း အင်ဒိုနီးရှားအနေဖြင့် သမ္မတအိုဘားမား ဘာလီကျွန်းသို့ ရောက်ရှိနေချိန်မျိုးတွင် မြန်မာနိုင်ငံအပေါ် အပြုသဘောဆောင် ထောက်ခံသော ဆုံးဖြတ်ချက်ကို မကြေညာ လိုသောကြောင့် လာမည့်နှစ် ဥက္ကဋ္ဌ ကမ္ဘောဒီးယားထံ တရားဝင် ဆုံးဖြတ်ချက်ချရေး တာဝန်ကို လွှဲပြောင်းပေးမည့် အလားအလာများသည်ဟု အချို့သူများက ထင်မြင်ယူဆလျက်ရှိသည်။⁴¹ အာဆီယံဥက္ကဋ္ဌ တာဝန်သည် လေဆိပ်များ၊ လမ်းများ၊ အပန်းဖြေဟိုတယ်များ ဆောက်လုပ်ရသည့် ကိစ္စမျှသာ မဟုတ်ပဲ ဒါဇင်နှင့်ချီသော အစည်းအဝေးများကို လက်ခံကျင်းပခြင်း၊ ဒေါ်အောင်ဆန်းစုကြည်ကို အင်တာဗျူးချင်သူ အမြောက်အများ ပါဝင်လာမည့် သတင်းထောက်များ ရာနှင့်ချီ၍ ရောက်ရှိလာခြင်းတို့ အပါအဝင် အသွေးအရောင် စုံသော ဒေသတွင်း အဖွဲ့အစည်း၏ ကိုယ်စား ပြောဆိုနိုင်သည့် တွေးခေါ် မြော်မြင်မှုမျိုး ရှိရမည် ဖြစ်သောကြောင့် အဆိုပါ တာဝန်အား မြန်မာနိုင်ငံ နိုင်ငံနင်းနင်း ဆောင်ရွက်နိုင်မည်ဆိုသည့် အချက်ကို အာဆီယံ အဖွဲ့ဝင်များက စိုးရိမ်ပူပန်နေကြသည်။⁴²

မြန်မာနိုင်ငံသည် အထူးသဖြင့် ကြီးမားသော လူ့အခွင့်အရေး ပြဿနာ အနေအထား ရှိနေသောကြောင့် ဥက္ကဋ္ဌ တာဝန်မပေးရန် အာဆီယံကို တောင်းဆိုမှုများ ရှိနေပါသည်။⁴³ အကယ်၍ အာဆီယံကသာ မီးစိမ်းပြလိုက်ပါက မြန်မာနိုင်ငံသည် ချိတ်မှ လွတ်သွားမည်ဖြစ်၍ ဖိအားပေး ဆုံးမနိုင်ခွင့် ဆုံးရှုံးသွားလိမ့်မည်ဟူသော အယူအဆသည် လတ်တလော ထောက်ခံမှု အချို့ရရှိနေသည်။ အမှန်စင်စစ် သဘောထား ကွဲလွဲသူများက မှန်ကန်ဖွယ်ရှိပါသည်။ မြန်မာနိုင်ငံသည် ဥက္ကဋ္ဌနေရာကို လိုချင်ရုံသာမကပဲ တာဝန်ကို နိုင်နင်းကြောင်း ပြသလိုသည့်အပြင် အထူးသဖြင့် အောင်မြင်သော အရှေ့အာရှ ထိပ်သီးညီလာခံ၊ အာဆီယံဒေသတွင်း ဖိုရမ်နှင့် ၂၀၁၄ အာဆီယံ ထိပ်သီးညီလာခံ တို့ကို လက်ခံ ကျင်းပလိုသည့် အချက်မှာ ရှင်းနေပါသည်။ ကဏ္ဍနယ်ပယ် များစွာတွင် သိသာထင်ရှားသော ပြောင်းလဲတိုးတက်မှုများ လိုအပ်လျက်ရှိသော မြန်မာနိုင်ငံသည် အမေရိကန်ပြည်ထောင်စု၊ ဩစတြေးလျ၊ ကနေဒါနှင့် နိုင်ငံခေါင်းဆောင်(သို့) နိုင်ငံခြားရေး ဝန်ကြီးအဆင့်က ပါဝင်လှုပ်ရှားရန် အဆင်သင့် ဖြစ်နေသည့် အီးယူစသော နိုင်ငံများရှိ ပတ်ဝန်းကျင်မျိုးကို ဖန်တီးပေးနိုင်ခြင်း မရှိပဲ ထိုညီလာခံ အစည်းအဝေးများကို လက်ခံကျင်းပရန် မဖြစ်နိုင်ပါ။ ၂၀၁၄ တွင် အာဆီယံ ဥက္ကဋ္ဌ တာဝန်ယူလိုသော မြန်မာနိုင်ငံ၏ ဆန္ဒသည် ၂၀၁၅ တွင် နောက်တစ်ကြိမ် ရွေးကောက်ပွဲ ကျင်းပရမည့် ကိစ္စနှင့် ဆက်စပ်လျက်ရှိပြီး နိုင်ငံတကာ ဆက်ဆံရေးနယ်ပယ်တွင် အရေးပါ အရာရောက်လာခြင်းဖြင့် လက်ရှိ အာဏာရ အစိုးရ အဖွဲ့ဝင်များကို လာမည့် ရွေးကောက်ပွဲအတွက် ခွန်အား ဖြည့်ပေးနိုင်မည်ဟု တွက်ချက် ထားကြပုံရသည်။

မြန်မာတို့၏ ဥက္ကဋ္ဌနေရာ တောင်းဆိုမှုကို ဟန့်တားခြင်းသည် ပြောင်းလဲရေး ဖိအားကို အားနည်း သွားစေနိုင်သည့်အပြင် အစိုးရ အဖွဲ့အတွင်းမှ အပြောင်းအလဲ မလိုလားသူများကို အားပေးရာ ရောက်ပါလိမ့်မည်။ ထို့အပြင် လက်ရှိ ပြုပြင်ပြောင်းလဲမှု အရှိန်ကို ထိန်းသိမ်းရေး အတွက် မရှိမဖြစ် လိုအပ်သော သော့ချက် ပုဂ္ဂိုလ် သမ္မတကြီး အပါအဝင် အစိုးရအဖွဲ့ထဲမှ ပြုပြင် ပြောင်းလဲရေးသမား ရီဖော်မာများကိုလည်း ဘေးဖယ်ထုတ် သလိုဖြစ်သွားနိုင်မည်။ နိုင်ငံတွင်းနှင့် ဒေသတွင်း နှစ်ခုစလုံးတွင် အနေအထား ပြောင်းလဲသွားပြီ ဖြစ်သော ယခုအချိန်၌ အရေးကြီးသည့် သိမှတ်စရာတစ်ခုမှာ

⁴⁰ Matthew Pennington, "ASEAN to listen to Suu Kyi as Myanmar seeks chair", Associated Press, 20 September 2011.
⁴¹ Crisis Group interviews, diplomats, Jakarta, September 2011.
⁴² Crisis Group interview, Indonesian foreign ministry official, Jakarta, 13 May 2011.
⁴³ Such calls have been made by a number of organisations, including human rights groups, and several regional and Myanmar exile organisations. See, for example, "People's Forum urges ASEAN not to appoint Burma ASEAN chair", Mizzima, 6 May 2011.

မြန်မာနိုင်ငံကို ပြောင်းလဲပစ်ရန် မောင်းတံ လီဗာအဖြစ် အာဆီယံကို အသုံးပြုရန် ကြိုးစားသည့် မူဝါဒများ၊ နည်းဗျူဟာများ ခေတ်မမီတော့ခြင်းပင် ဖြစ်သည်။

(၃) ကုလသမဂ္ဂ

ကုလသမဂ္ဂ အထွေထွေ အတွင်းရေးမှူးချုပ်၏ မြန်မာနိုင်ငံဆိုင်ရာ အထူးအကြံပေး Vijay Nambiar သည် မေ ၁၁-၁၃ တွင် မြန်မာနိုင်ငံသို့ လာရောက်ခဲ့သည်။ ထို့နောက် နယူးယောက်သို့ ပြန်သွားပြီး လုံခြုံရေးကောင်စီ တံခါးပိတ် အစည်းအဝေးသို့ ရှင်းလင်း တင်ပြခဲ့သော အထူးကိုယ်စားလှယ် Nambiar က မြန်မာအစိုးရ ထုတ်ပြန်ကြေညာထားသော ကတိကဝတ်များကို ကြိုဆိုခဲ့သော်လည်း “ကျန်ရှိသော နိုင်ငံရေး အကျဉ်းသား အားလုံးကို လွှတ်ပေးခြင်း၊ အမျိုးသား ပြန်လည်စေ့စပ် သင့်မြတ်ရေးကို တက်ကြွစွာ ဆောင်ရွက်ခြင်း၊ ရွေးကောက်ပွဲ လုပ်ငန်းစဉ်၏ ဂုဏ်သိက္ခာကို မြှင့်တင်ခြင်း၊ ကုလသမဂ္ဂ လူ့အခွင့်အရေး လုပ်ငန်းစဉ်များ အပါအဝင် ကုလသမဂ္ဂ၏ လူသားချင်းစာနာရေး၊ ဖွံ့ဖြိုးရေး အေဂျင်စီများနှင့် ပူးပေါင်းဆောင်ရွက်ခြင်း” အားဖြင့် သိသာထင်ရှား၍ တက်ကြွ ထိရောက်သော လုပ်ငန်းအဆင့်များကို ဆောင်ရွက်ပြသရန် တိုက်တွန်း အားပေးခဲ့သည်။⁴⁴

ဩဂုတ်လတွင် မြန်မာ့လူ့အခွင့်အရေး ဆိုင်ရာ ကုလသမဂ္ဂ အထူးကိုယ်စားလှယ် Tomas Ojea Quintana သည် ၁၈၈၀ အတွင်း ပထမဆုံးအကြိမ် ပြည်ထောင်စု ပြန်ရသောကြောင့် မြန်မာနိုင်ငံသို့ ရှုရက်ကြာ ခရီးစဉ် လာရောက်ခဲ့သည်။ ခရီးစဉ်အတွင်း ကာကွယ်ရေးဝန်ကြီး၊ ပြည်ထဲရေးဝန်ကြီး၊ နိုင်ငံခြားရေးဝန်ကြီး၊ လူမှုဝန်ထမ်းနှင့် အလုပ်သမားဝန်ကြီး၊ ရှေ့နေချုပ်၊ တရားသူကြီးချုပ်၊ ရွေးကောက်ပွဲ ကော်မရှင်ဥက္ကဋ္ဌ တို့အပါအဝင် ထိပ်ပိုင်းအဆင့် တာဝန်ရှိသူများစွာနှင့် တွေ့ဆုံခဲ့သည်။ ပြည်ပရောက် နိုင်ငံရေးအကျဉ်းသား အခွင့်အရေး အဖွဲ့တစ်ခုက ပြုစုထားသော နိုင်ငံရေး အကျဉ်းသားစာရင်းနှင့် ပတ်သက်၍ ပြည်ထဲရေးဝန်ကြီးနှင့် ဆွေးနွေးမှု အပါအဝင် ယခင် လုပ်နေကျ ထုံးစံမဟုတ်သော အသေးစိတ် တာဝန်ယူ ပြောကြားမှုများကို နိုင်ငံပိုင်သတင်းစာက ဖော်ပြခဲ့သည်။ ကုလသမဂ္ဂ လူ့အခွင့်အရေး အထူးကိုယ်စားလှယ်သည် ရန်ကုန်မြို့တွင် ရှိနေစဉ် ဒေါ်အောင်ဆန်းစုကြည်၊ အရပ်ဖက် လူ့အဖွဲ့အစည်း ကိုယ်စားလှယ်များနှင့် အင်းစိန်ထောင်ထဲမှ နိုင်ငံရေး အကျဉ်းသားများကိုလည်း သွားရောက်တွေ့ဆုံခဲ့သည်။ ရွေးကောက်ပွဲကော်မရှင် ဥက္ကဋ္ဌက ၂၀၁၀ နိုဝင်ဘာလ ရွေးကောက်ပွဲများတွင် အပြစ်အနာအဆာများ ရှိခဲ့ကြောင်းနှင့် ယင်းတို့ကို ပြင်ဆင်ပြုပြင်သွားမည် ဖြစ်ကြောင်း ကုလကိုယ်စားလှယ်ကို ပြောကြားခဲ့သည်။⁴⁵ ထို့အပြင် ပြည်ထဲရေး ဝန်ကြီးဌာန လူ့အခွင့်အရေး မြှင့်တင်ရေးနှင့် ကာကွယ်ရေးဆိုင်ရာ သင်တန်းဟု ရေးသားထားသော နဖူးစည်းစာတမ်း၏ အောက်တွင် နေပြည်တော်မှ အရာရှိများကို Mr.Quintana က ဟောပြောပို့ချနေပုံကိုလည်း နိုင်ငံပိုင် မီဒီယာများက ဖော်ပြခဲ့ကြသည်။

မြန်မာနိုင်ငံရှိ နိုင်ငံတကာ ရာဇဝတ်မှုခင်းများကို စစ်ဆေးရန် စုံစမ်းရေးကော်မရှင် တစ်ရပ်ဖွဲ့စည်းရေး အလားအလာကို ဖော်ထုတ်ခဲ့ခြင်းကြောင့် ယခင် တပ်မတော်အစိုးရက စိတ်ဆိုး ဒေါသထွက်ခဲ့ပြီးနောက် Mr.Quintana သည်လည်း သူ့ရှေ့မှ တာဝန်ယူခဲ့သူ များစွာကဲ့သို့ပင် မြန်မာနိုင်ငံသို့ ပြန်လာခွင့် လုံးဝရတော့မည် မဟုတ်တော့ဟု လွန်ခဲ့သောလ အနည်းငယ်ခန့်အထိ ယူဆထားခဲ့ကြသည်။ ယင်းကဲ့သို့ စုံစမ်းရေးကော်မရှင် ဖွဲ့စည်းရေး အလားအလာများနှင့် အကြံပြုချက်များကို အောက်တွင် ဖော်ပြမည့် အခန်း(၃-ယ)တွင် ဆွေးနွေးထားသည်။

⁴⁴ Crisis Group interview, diplomat present at the briefing, May 2011.
⁴⁵ Crisis Group interview, Tomás Ojea Quintana, UN Special Rapporteur on the Situation of Human Rights in Myanmar, Bangkok, August 2011; and *New Light of Myanmar*, 26 August 2011.

(III) တိုးတက်ပြောင်းလဲမှုများကို ဆန်းစစ်ခြင်း

(က) စီးပွားရေးပြုပြင်ပြောင်းလဲမှုများ

အစိုးရသစ်သည် စီးပွားရေး ပြုပြင်ပြောင်းလဲမှု ပြုလုပ်ရန် ကတိပေးခဲ့ပြီး အောက်တွင် ဖော်ပြထားသော အရေးကြီး အဆင့်များစွာကို ဆောင်ရွက်ခဲ့သည်။ အဓိက ကိစ္စမှာ ကျပ်ငွေ တန်ဖိုး ရုတ်တရတ် တက်လာခြင်းပင် ဖြစ်သည်။ ထို့အပြင် ကျယ်ပြန့်သော စီးပွားရေး ပြုပြင်ပြောင်းလဲမှု လုပ်ငန်းစဉ်ကို အားပေး ထောက်ခံရန်အတွက် ၎င်းငွေလဲနှုန်း ပြဿနာကြောင့် ဖြစ်လာရသော မက်ခရိုစီးပွားရေး ကိစ္စရပ်များအပေါ် အာရုံစိုက် ဆွေးနွေးမှုနည်းလမ်းကို အစိုးရ အတွင်းနှင့်အပြင်မှ အချို့က အသုံးပြုခဲ့ကြသည်။ အထူးသဖြင့် အားသစ်လောင်းပေးသည့် အချက်မှာ ၂၀၁၅ တွင် အာဆီယံ လွတ်လပ်သော ကုန်သွယ်မှုဖွံ့ဖြိုးရေးအဖွဲ့ဝင်အဖြစ် ဝင်ရောက်ခြင်းနှင့် ထိုအချိန်တွင် ပြုလုပ်ပေးရမည့် သွင်းကုန် အခွန် အများစု ဖယ်ရှားခြင်း တို့အတွက် နိုင်ငံကို ကြိုတင်ပြင်ဆင်ရန်နှင့် ယှဉ်ပြိုင်နိုင်စွမ်းကို မြှင့်တက်ရန် အဓိက ပြုပြင်ပြောင်းလဲမှုများကို လိုအပ်သည် ဆိုသော အချက်ပင်ဖြစ်သည်။

၁၉ ဇူလိုင် ၂၀၁၁ - သမ္မတကြီးက သူ့အား စီးပွားရေး၊ နိုင်ငံရေးနှင့် ဥပဒေရေးရာများတွင် တိုက်ရိုက် မူဝါဒ အကြံပေးမည့် ကော်မတီ ဥရပ်ကို ဖွဲ့စည်း တာဝန်ပေးသည်။ ယင်းကော်မတီများကို အစိုးရ အဖွဲ့ပြင်ပမှ ထင်ရှားသော ပြည်တွင်းပညာရှင်များ (အချို့မှာ အငြိမ်းစား အရာရှိ များဖြစ်သည်) ဖြင့် ဖွဲ့စည်းခြင်း ဖြစ်သည်။ ဒေါ်အောင်ဆန်းစုကြည်ကိုလည်း အကြံဉာဏ်ပေးခဲ့သော ထင်ရှားသည့် စီးပွားရေးပညာရှင် ဦးမြင့်ကို စီးပွားရေး အကြံပေးကော်မတီ အကြီးအကဲ အဖြစ်ခန့်အပ်သည်။

၂၀-၂၂ မေ - ကျေးလက်ဖွံ့ဖြိုးရေးနှင့် ဆင်းရဲမှု တိုက်ဖျက်ရေးအဆင့် အလုပ်ရုံ ဆွေးနွေးပွဲကို နေပြည်တော်တွင် ကျင်းပသည်။ သမ္မတကြီးက အဖွင့် မိန့်ခွန်း ပြောကြားပြီးနောက် ဆက်လက် ပြုလုပ်သော ဆွေးနွေး တင်ပြမှုများတွင် ယခင် အစိုးရက ဝန်ခံခြင်းမပြုခဲ့သည့် ပြဿနာအပေါ် အလွန်ပွင့်လင်းသော အကဲဖြတ်မှုများကို တင်ပြခဲ့ကြသည်။ ဆင်းရဲမှု တိုက်ဖျက်ရေး အစီအစဉ်များအတွက် လိုအပ်သော ပညာပိုင်း၊ နည်းပညာပိုင်း ဖြည့်ဆည်းပေးရန် လွတ်လပ်၍ နိုင်ငံရေးနှင့် မသက်ဆိုင်သော မြန်မာ ဖွံ့ဖြိုးတိုးတက်မှု ရင်းမြစ် အင်စတီကျု ဖွဲ့စည်းထူထောင်ရန် ကိစ္စကိုလည်း တစ်ဆက်တည်း အတည်ပြု ပေးခဲ့သည်။

၂၇ ဇွန် - မြန်မာ့ဆန်လုပ်ငန်း ပြန်လည် အသက်ဝင်ရေး ဆိုင်ရာ အစိုးရ ကုလသမဂ္ဂ ပူးတွဲ အလုပ်ရုံ ဆွေးနွေးပွဲကို ကျင်းပသည်။ အစိုးရ၊ အရပ်ဖက် လူ့အဖွဲ့အစည်း၊ ပြည်တွင်း စီးပွားရေး လုပ်ငန်းများ၊ နှင့် ပြည်တွင်း၊ ပြည်ပ ပညာရှင်များအကြား မူဝါဒရေးရာ အဆိုပြုမှုများကို ဆွေးနွေးခဲ့ကြသည်။

၁ ဇူလိုင် - အစိုးရက ကြီးမားသော ပင်စင်လစာ တိုးမြှင့်ခြင်း အစီအစဉ်ကို ကြေညာခဲ့သည်။ ယင်းအစီအစဉ်သည် ပင်စင်စား ၈၄၀,၀၀၀ နှင့် ထိုပင်စင်လစာကို သွယ်ဝိုက် မှီခိုနေရသော မိသားစုဝင် သန်းဂဏန်းတို့၏ ဘဝများကို ကြီးကြီးမားမား တိုးတက် ကောင်းမွန်စေသည်။ ပင်စင်စားများ အနေဖြင့် ကြီးမားသော ဆင်းရဲဒုက္ခများကို ရင်ဆိုင်နေကြရခြင်းမှာ သူတို့၏ ယခင် ပင်စင် လစာငွေ များ သည် နှစ်ပေါင်းများစွာအတွင်း လုံးဝ တန်ဖိုးမဲ့သည့် အဆင့်အထိ တိုက်စား ပွန်းပဲ့ သွားခဲ့ခြင်းကြောင့် ဖြစ်သည်။

၁၉-၂၁ ဩဂုတ် - မြန်မာနိုင်ငံ စီးပွားရေး ဖွံ့ဖြိုးတိုးတက်ရေးအတွက် ပြုပြင်ပြောင်းလဲမှုများ ဆိုင်ရာ အမျိုးသား အလုပ်ရုံ ဆွေးနွေးပွဲကို နေပြည်တော်တွင် ကျင်းပခဲ့ရာ၊ သမ္မတကြီး၊ သမ္မတ၏ စီးပွားရေး အကြံပေးများ၊ အစိုးရအဖွဲ့ဝန်ကြီးများ၊ စီးပွားရေးလုပ်ငန်းရှင် အသိုင်းအဝိုင်း၊ နိုင်ငံရေးပါတီများနှင့် အထူး ဖိတ်ကြားထားသော ဒေါ်အောင်ဆန်းစုကြည်တို့ တက်ရောက်ခဲ့ကြသည်။ သမ္မတကြီးက အဖွင့် မိန့်ခွန်းတွင် "ခေတ်မီ၊ ဖွံ့ဖြိုးတိုးတက်သော ဒီမိုကရေစီနိုင်ငံ တည်ဆောက်ရာ၌ ပထမဦးဆုံး ၅နှစ် ကာလသည် အရေးကြီးဆုံးဖြစ်သည်" ဟု သူ၏ အမြင်ကို ရှင်းလင်းစွာ ထုတ်ဖော်ခဲ့သည်။ အဆိုပါ ငါးနှစ်ကာလအတွင်း ခိုင်မာ၍ မှန်ကန်သော အဆင့်များကို

လုပ်ဆောင်နိုင်မှသာ နိုင်ငံ၏ ကတိပြုထားသော အနာဂတ်ကို မြင်တွေ့နိုင်လိမ့်မည်ဟု သမ္မတကြီးက ပြောကြားသည်။ ဆွေးနွေးပွဲတွင် ဝန်ကြီးများ သာမကပဲ အစိုးရအတွင်းနှင့် ပြင်ပမှ ပညာရှင်များကပါ စာတမ်းများ တင်သွင်းခဲ့ကြသည်။ အစိုးရအပေါ် ပြင်းထန်စွာ ဝေဖန်လေ့ရှိကြောင်း မှတ်တမ်းဝင်သူအချို့ ပါဝင်သော ပြည်ပအခြေစိုက် မြန်မာပညာရှင်များစွာသည်လည်း စာတမ်းများ တင်ပြရန် ဖိတ်ကြားခြင်း ခံကြရသည်။ အချို့ဝန်ကြီးများနှင့် တာဝန်ရှိ ပုဂ္ဂိုလ်များသည် ပြဿနာကိစ္စရပ်များ၊ အလွန်ပွင့်လင်းသည့် ကိုယ်ပိုင် အကဲဖြတ် သုံးသပ်ချက်များ၊ ပြဿနာ ဖြေရှင်းရန် ထူးခြားသော အဆိုပြု အစီအစဉ်များဖြင့် ပေါ်ထွက်လာခဲ့ကြသည်ဟု သိရှိရသည်။⁴⁶

နိုဝင်ဘာ - လာမည့်နှစ် ကျင်းပမည့် “စဉ်ဆက်မပြတ် ဖွံ့ဖြိုးတိုးတက်ရေး ဆိုင်ရာ ကုလသမဂ္ဂ ညီလာခံ (ရီယို ၂၀၁၂)” အတွက် ရည်ရွယ် ပြင်ဆင်သည့် စိမ်းလန်းသော ဖွံ့ဖြိုးမှု ဆွေးနွေးပွဲကို ကျင်းပရန် အစိုးရက စီစဉ်လျက် ရှိသည်။ ထို့အပြင် နိုဝင်ဘာလတွင် ဘဏ်လုပ်ငန်း၊ ဗဟိုဘဏ် လုပ်ငန်းနှင့် ငွေကြေး ရင်းနှီးမှု ဈေးကွက်ဆိုင်ရာ အစိုးရ-အီးယူ အစည်းအဝေး အတွက်လည်း အစီအစဉ်များ ပြုလုပ်နေသည်။

အစိုးရ ရင်ဆိုင်နေရသော အဓိက ကိစ္စမှာ ၂၀၁၁ အတွင်း အမေရိကန် တစ်ဒေါ်လာနှင့် ညီမျှသည့် ကျပ်ငွေတန်ဖိုး ၃၀ရာခိုင်နှုန်းခန့် တစ်ဟုန်ထိုး ခုန်တက် သွားခဲ့သည့်ကိစ္စ ပင်ဖြစ်သည်။ ယင်းပြဿနာသည် ကုန်ပစ္စည်း ထုတ်လုပ်သူများ အပါအဝင် ပို့ကုန် လုပ်ငန်းရှင်များနှင့် လယ်ယာစိုက်ပျိုးရေးကဏ္ဍ အပေါ် အဓိက သက်ရောက်မှု ရှိခဲ့သည်။ အဓိက အကြောင်းရင်းမှာ တန်ဖိုးတက်လာသော ကျပ်ငွေကြောင့် သွင်းကုန်များ ဈေးပေါ်လာချိန်တွင် ပြည်တွင်းထွက်ကုန်များ ယှဉ်ပြိုင်နိုင်စွမ်း မရှိတော့ပဲ ထုတ်လုပ်ရေး လုပ်ငန်းအခြေခံ အဆောက်အအုံ တစ်ခုလုံးကို ခြိမ်းခြောက်လာခြင်းပင် ဖြစ်သည်။

ကျပ်ငွေ တန်ဖိုးတက်နေခြင်း၏ အကြောင်းရင်းများမှာ ရှုပ်ထွေးလျက်ရှိသည် ဆိုသော်ငြားလည်း အောက်ဖော်ပြပါ ဒေါ်လာ တန်ဖိုးကျဆင်းမှု၏ နောက်ဆက်တွဲ ကိစ္စများ ပါဝင်နေသည်။

(၁) ကျပ်ငွေ လိုအပ်ချက် ကြီးမားလာခြင်း - ဤကိစ္စသည် မကြာသေးမီက အစိုးရပိုင် လုပ်ငန်းများ ကြီးကြီးမားမား ပုဂ္ဂလိကပိုင် ပြုလုပ်ခြင်း (အစိုးရ ကျောက်စိမ်းနှင့် ကျောက်မျက် လေလံပွဲများတွင် ဝယ်ယူမှုများ အပါအဝင်) ကြောင့် အဓိက ဖြစ်ပေါ်လာခြင်း ဖြစ်သည်။ အဆိုပါ ပုဂ္ဂလိကပိုင် ပြုလုပ်သော လုပ်ငန်းများကို ပြည်တွင်းသုံး ကျပ်ငွေဖြင့် ပေးချေရမည် ဖြစ်သော်လည်း ဝယ်ယူခွင့်ရထားသော မြန်မာလုပ်ငန်းရှင် အများစုမှာ သူတို့၏ ပိုင်ဆိုင်မှုများကို နိုင်ငံခြားငွေဖြင့် သိမ်းဆည်း ထားကြသည်ဟု သိရှိရသည်။

(၂) ငွေကြေး မြှုပ်နှံ ကစားမှုများ စီးဝင်လာခြင်း - ကျပ်ငွေတန်ဖိုးတက်မှုနှင့် ဘဏ်အပ်ငွေ အပေါ် အတိုးနှုန်း လွန်စွာ မြင့်မားမှု (၁၂ ရာခိုင်နှုန်းခန့်) တို့ကို အသာစီးယူရန် ဒေသတွင်းနှင့် အရှေ့အလယ်ပိုင်းရှိ ငွေကြေး ကစားသူများထံမှ ငွေအရင်းအနှီးများ အဓိက စီးဝင်လာခဲ့သည်ဟု သိရှိရသည်။

(၃) နိုင်ငံခြားငွေ လက်ခံရရှိမှု - မြန်မာနိုင်ငံသည့် သဘာဝဓာတ်ငွေ တင်ပို့ရောင်းချခြင်းမှ နိုင်ငံခြားငွေ ပမာဏ မြောက်များစွာ ဝင်ငွေ ရရှိနေသည်။⁴⁷

ထိုကိစ္စနှင့် ပတ်သက်၍ စီးပွားရေး အသိုင်းအဝိုင်းက အစိုးရကို ထိထိရောက်ရောက် ဆွေးနွေးတင်ပြ စည်းရုံးခဲ့သောကြောင့် အစိုးရကလည်း ပြဿနာ ဖြေရှင်းရန် ဆောင်ရွက်ချက် အတော်များများကို ပြုလုပ်ခဲ့သည်။ ကာလကြာမြင့်စွာ ကောက်ခံခဲ့သော ပို့ကုန်အခွန် အမျိုးအမည်များစွာကို ၁၀ ရာခိုင်နှုန်းမှ ၂ ရာခိုင်နှုန်းအထိ

⁴⁶ Crisis Group interviews, participants in the meeting, August 2011.
⁴⁷ Crisis Group interviews, business community and econo-mists, Yangon, August 2011. See also U Myint, “Myanmar Kyat Exchange Rate Issue”, Yangon, 25 June 2011 (presented to the National Workshop on Reforms for Economic Development of Myanmar, Naypyitaw, 19-21 August 2011).

လျှော့ချပေးခဲ့ခြင်းကြောင့် ပို့ကုန် လုပ်ငန်းရှင်များ အထိုက်အလျောက် သက်သာရာ ရခဲ့ကြသည်။⁴⁸ ကျပ်ငွေတန်ဖိုး အလွန်အကျွံတက်မှုကို ဖြေရှင်းရန် ကြေညာခဲ့သည့် ရည်ရွယ်ချက်သည် စိတ်ဓာတ်ရေးရာ အားပေးမှု အချို့ပြုလုပ်နိုင်ကာ ငွေတန်ဖိုးချခြင်းကို အထောက်အကူ ဖြစ်စေခဲ့သည်။⁴⁹ ဘဏ္ဍာရေး ဝန်ကြီးဌာနထက် သမ္မတ၏ တိုက်ရိုက် လုပ်ပိုင်ခွင့် အောက်တွင် ထားရှိမည့် ပညာရှင်က ဦးဆောင်နိုင်မည့် ပိုမိုလွတ်လပ်သော ဗဟိုဘဏ် ထူထောင်ရေး အစီအစဉ်များကိုလည်း စတင် လုပ်ဆောင်နေပြီ ဖြစ်သည်။⁵⁰ ထို့အပြင် တရားဝင် ငွေလဲနှုန်းနှင့် တရားဝင် တစ်ပိုင်း ငွေလဲနှုန်းများကို ပေါင်းစည်းရာတွင် လိုအပ်သော အကြံဉာဏ်အတွက် နိုင်ငံတကာ ငွေကြေး ရန်ပုံငွေအဖွဲ့ (IMF)ထံ အစိုးရက ချဉ်းကပ်လျက်ရှိသည့်အပြင် ငွေလဲနှုန်းကို နှုန်းရှင် မျှော်ရန် ခွင့်ပြုနိုင်ချေရှိနေပြီ ဖြစ်ပေရာ အထူး သိသာသည့် အချက်မှာ ယခုတောင်းဆိုမှုကို အစိုးရက လူသိရှင်ကြား ပြုလုပ်ခဲ့ခြင်းပင် ဖြစ်သည်။

မြန်မာနိုင်ငံ၌ အဂတိလိုက်စားမှု၊ ဆင်းရဲမွဲတေမှု ကိုင်တွယ်ရေးနှင့် မက်ခရိုစီးပွားရေး ကိစ္စရပ်များ အပါအဝင် စီးပွားရေး ပြုပြင်ပြောင်းလဲမှုများကို ဖြစ်ပေါ်အောင် ကြိုးပမ်းမည့် နိုင်ငံရေး စိတ်ရင်း စေတနာ ရှိနေပြီ ဆိုသည့်အချက်မှာ သိသာ ထင်ရှားနေသည်။ ယင်းကဲ့သို့ စိတ်ဆုံးဖြတ်မှုသည် မရှိမဖြစ် အရေးကြီး သော်ငြားလည်း မြန်မာနိုင်ငံ၏ ဆယ်စုနှစ်ချီ စီမံခန့်ခွဲမှု အလွဲများကို အမြစ်မှ လှန်ပစ်ရန် အတွက် ဆုံးဖြတ်ချက် တစ်ခုထဲဖြင့် မလုံလောက်ပါ။ ပညာရှင်ပိုင်း၏ နည်းပညာ အကြံဉာဏ်နှင့် အခြား အကူအညီများကို အရေးပေါ် လိုအပ်နေပြီး ယင်းအရာများကို နိုင်ငံပြင်ပမှသာ ရရှိနိုင်ပါလိမ့်မည်။

ထိုသို့ ပြုပြင်ပြောင်းလဲရေး အစီအစဉ်က လိုအပ်ချက်များ၊ အခွင့်အလမ်းများကို တင်ပြထားပြီး ဖြစ်သော်လည်း ယင်းအကူအညီများ ရရှိနိုင်ရေး ကိစ္စတွင် ဆိုးဆိုးဝါးဝါး အတားအဆီးများ ကျန်ရှိနေသည်။ သိသိသာသာ လှူဒါန်း ကူညီတတ်သူ အနောက်နိုင်ငံ အလှူရှင်များသည် ၎င်းတို့ ကမ်းလှမ်းမည့် အကူအညီ အမျိုးအစားများနှင့် ပတ်သက်၍ အလွန်အမင်း သတိထား နေကြဆဲပင် ဖြစ်သည်။ ဤအချက်သည် နိုင်ငံစုံ အဖွဲ့အစည်းများ ထံမှ အကူအညီ ရရှိရေး ကိစ္စအပေါ်တွင်လည်း သက်ရောက်မှု ရှိနေသည်။ ကုလသမဂ္ဂ ဖွံ့ဖြိုးရေး အစီအစဉ် UNDP သည် ၎င်း၏ အမှုဆောင် ဘုတ်အဖွဲ့က ချမှတ်ထားသော အထူး တားမြစ်ချက် ဒီဂရီ၏ အောက်တွင် လုပ်ကိုင်နေဆဲပင် ဖြစ်သည်။ ယခုလို အချိန်မျိုးတွင် အသက်တမျှ အရေးကြီးဖွယ် ရှိသည့် မူဝါဒအကြံဉာဏ်နှင့် အကူအညီ အမျိုးအစားများ မရနိုင်အောင် တားဆီးထားသော ၎င်းအမှုကိစ္စမျိုးတွင် ကမ္ဘာပေါ်၌ မြန်မာတစ်နိုင်ငံထဲသာ အကြုံးဝင်ပါသည်။ အမေရိကန် လွှတ်တော် မပါဝင်ပဲ အိုဘားမား အစိုးရကသာ ထိန်းချုပ်ထားသော အဆိုပါ ပိတ်ပင်တားဆီးမှုကို ရုတ်သိမ်း ပေးရေးသည် နေပြည်တော် အစိုးရက အမေရိကန် တာဝန်ရှိသူများကို အမြဲတစေ တောင်းဆိုနေသော ကိစ္စတစ်ရပ်ဖြစ်သည်။⁵¹ သို့သော် စိတ်မကောင်းစွာပင် ကုလသမဂ္ဂ ဖွံ့ဖြိုးမှု အစီအစဉ် UNDP ဘုတ်အဖွဲ့က ၎င်းတားမြစ်ချက်ကို ၂၀၁၁ စက်တင်ဘာ အစည်းအဝေးတွင် ပြင်ဆင်နိုင်မည့် အခွင့်အလမ်း ဆုံးရှုံး ခဲ့ရလေသည်။⁵²

နိုင်ငံတကာ ငွေကြေးရန်ပုံငွေ အဖွဲ့ IMF က မြန်မာနိုင်ငံအပေါ် ၎င်းတို့၏ တားမြစ်ချက်ကို အကျယ်မချဲ့ပဲ အလွန်ကျဉ်းမြောင်းသော နည်းလမ်းဖြင့် ရှင်းလင်း သုံးသပ်နေသည်။ လတ်တလော တောင်းဆိုမှု အပေါ်အတုံ့အလှယ် ဖြည့်ဆည်းပေးမည့် ကူညီမှုကို နယ်ပယ် ကန့်သတ်ထားခြင်းမှာ ယင်း၏ ဘုတ်အဖွဲ့နှင့် အထူးသဖြင့် အမေရိကန် ပြည်ထောင်စုထံမှ နိုင်ငံရေး အချက်ပြမှု များ၏ ရလဒ် ဖြစ်ဖွယ်ရှိပါသည်။ ထို့အပြင် ကမ္ဘာ့ဘဏ်သည်လည်း ဆင်းရဲမှု လျော့ချရေးနှင့် အဂတိလိုက်စားမှု ကိုင်တွယ်ရေး ကဲ့သို့သော ကိစ္စများနှင့် ပတ်သက်၍ အလွန် အရေးကြီးသော ကဏ္ဍမှ

⁴⁸ The previous 10 per cent rate included an 8 per cent export tax and a 2 per cent commercial tax. For most products, the export tax has been suspended, leaving only the 2 per cent commercial tax.
⁴⁹ See, for example, "Finance and Revenue Ministry plans to fix stable exchange rate", *New Light of Myanmar*, 27 August 2011, p. 8.
⁵⁰ Crisis Group interviews, individuals with knowledge of the plans, Yangon, August 2011. Indeed, the IMF Article IV team noted recently to diplomats in Yangon that the new Central Bank building in Naypyitaw was larger than the finance ministry.
⁵¹ Crisis Group interview, U.S. State Department official, Washington DC, 13 July 2011.
⁵² Crisis Group interviews, diplomats of countries represented on the Executive Board, Yangon and Bangkok, August 2011.

ပါဝင်နေသော်ငြားလည်း အလားတူ ခံစား တုန်ပြန်မှုများက နောက်သို့ ပြန်ဆွဲနေပါသည်။ ထိုကဲ့သို့သော နည်းပညာ ကူညီမှု ပုံစံမျိုးနှင့် ချေးငွေများကို တားဆီးထားသည့် အမေရိကန် ဥပဒေ အပါအဝင် ဥပဒေကြောင်း အတားအဆီး အချို့ ရှိနေသော်ငြားလည်း အကြံဉာဏ်နှင့် အကူအညီပေးမှု အခြားပုံစံ များစွာကို တားဆီး၍ မရနိုင်ပါ။ အကယ်၍ ၎င်းနိုင်ငံတကာ အဖွဲ့အစည်းများနှင့် အနောက်နိုင်ငံများ အနေဖြင့် သူတို့ကာလ ကြာမြင့်စွာ တောင်းဆိုခဲ့သော၊ ယခုအခါ စတင်ပေါ်ပေါက်နေပြီ ဖြစ်သော “ပြုပြင်ပြောင်းလဲမှုများ” ကို ထောက်ခံအားပေး လိုသည်ဆိုပါက ၎င်းအဖွဲ့အစည်း ဘုတ် အဖွဲ့ဝင်များ(အထူးသဖြင့် အမေရိကန်ပြည်ထောင်စု) သည် လိုအပ်သော နိုင်ငံရေး အချက်ပြုမှုများကို မဖြစ်မနေ ပြသရန် လိုအပ်ပါသည်။ ထိုသို့ လုပ်ဆောင်ရန် ပျက်ကွက်နေပါက မြန်မာပြည်သူများ ပျက်စီးမည့် အန္တရာယ် ကြာရှည်သွားနိုင်ပါသည်။

အကောင်းဆုံး နိုင်ငံတကာ အကြံဉာဏ်နှင့် အကူအညီများ ရရှိသည့် တိုင်အောင် နက်ရှိုင်း၍ ကြာရှည်ခံသော စီးပွားရေး ပြုပြင်ပြောင်းလဲမှုများ ပေါ်ပေါက်ရေး လမ်းကြောင်းတွင် အဓိက ပြည်တွင်း အတားအဆီးများ ကျန်ရှိနေပါသည်။ မူဝါဒများ ထိရောက်စွာ ချမှတ်ရေးအတွက် လိုအပ်သော “သတင်း အချက်အလက် မှန်ကန်မှု” သည် ဂျီဒီပီနှင့် ဖွဲ့စည်းပုံမှသည် ကုန်သွယ်ရေး ရှင်းတမ်း၊ လစာရှင်းတမ်းများအထိ နေရာတိုင်း၌ ပျောက်ဆုံးနေသည်။ နိုင်ငံ၏ လိပ်ခဲတည်းလည်း အနေအထားတွင် အမြတ်ထွက် နေကြသော အဆင့်ဆင့် တာဝန်ရှိသူ များစွာကလည်း အပြောင်းအလဲကို ခုခံငြင်းဆန် နေကြသည်။ ထို့အပြင် ဗျူရိုကရေစီ ကြီးနီ အဟန့်အတားများ၊ ဝန်ကြီးများအကြား ပြိုင်ဆိုင်မှုများနှင့် ပြုပြင်ပြောင်းလဲမှု အကောင်အထည်ဖော်ရန် အရည်အချင်းမဲ့မှုများ စသော ပြဿနာများလည်း ရှိနေသည်။ ဤအခြေအနေများကို ခြုံငုံသိရှိထားသည့် သမ္မတကြီးက လွှတ်တော် ဒုတိယအကြိမ် အစည်းအဝေး၌ အဖွင့် မိန့်ခွန်း ပြောကြားရာတွင် “စနစ်သစ်ကို အသွင်ကူးပြောင်းဖို့ အတွက် အခုလို အသွင်ကူးပြောင်းရေး ကာလမှာ ကျွန်တော်တို့ ကြီးကြီးစားစား လုပ်ကိုင် နေပါတယ်။ ဒါကြောင့် ကြီးနီးစနစ်ကို ဖက်တွယ်ထားသူတွေနဲ့ ဒီမိုကရေစီ စိတ်ဓာတ် ခံစားသက်ဝင်မှု မရှိသူတွေကို အရေးယူ ဆောင်ရွက်သွားမှာ ဖြစ်တယ်” ဟု သတိပေး ပြောဆိုခဲ့သည်။⁵³

(ခ) နိုင်ငံရေးနှင့် လူ့အခွင့်အရေး ပြုပြင်ပြောင်းလဲမှုများ

မြန်မာအစိုးရသည် နိုင်ငံရေးနှင့် လူ့အခွင့်အရေးဆိုင်ရာ သံသယဖြစ်ဖွယ် ကိစ္စရပ်များကို ယခုထက် ပိုမိုလုပ်ဆောင်ပြသရန် များစွာ လိုအပ် နေသေးသော်လည်း ကိုင်တွယ် ဖြေရှင်းရန် ဆန္ဒရှိကြောင်း ပြသခဲ့ပြီ ဖြစ်သည်။ ၎င်းကိစ္စရပ်များနှင့် ပတ်သက်၍ ကြီးကြီးမားမား ပြောင်းလဲ တိုးတက်မှုသည် အစိုးရ၏ အပြောင်းအလဲ ဆောင်ကြဉ်းနိုင်စွမ်းနှင့် ဆန္ဒအပေါ် ပြည်တွင်း၊ ပြည်ပမှ အဓိက စမ်းသပ်သည့်အချက် ဖြစ်လာပါလိမ့်မည်။ နိုင်ငံရေး အကျဉ်းသား ၂၀၀၀ ကျော်ကို ဆက်လက် ထိန်းသိမ်းထားခြင်းသည် အမျိုးသား ပြန်လည်သင့်မြတ်မှု ရရှိရေးနှင့် လိုက်ဖက် ကိုက်ညီခြင်း မရှိပါ။ ယခုအချိန်အထိ လွှတ်ပေးခဲ့ သမျှတွင် နိုင်ငံရေး အကျဉ်းသားများ ကြီးကြီးမားမား လွတ်မြောက်မှု မရှိသေးသော်လည်း အလားအလာ ရှိကြောင်း ရည်ညွှန်းမှုများ ရှိနေသည်။

၎င်းပန်းတိုင်ကို ဦးတည်သည့် ပထမအဆင့် လိုက်လျောမှုကို မေလ ၁၆ရက်က ပြုလုပ်ခဲ့ရာတွင် ပြစ်ဒဏ်ကာလ အားလုံးကို တစ်နှစ်လျှော့ကာ သေဒဏ် အပြစ်ပေးမှု အားလုံးကို တစ်သက်တစ်ကျွန်း ထောင်ဒဏ်သို့ လျော့ပေါ့စေသည့် ‘အကျဉ်းသား လွတ်လပ်ငြိမ်းချမ်းသာခွင့်’ ကို သမ္မတကြီးက ကြေညာခဲ့သည်။(မြန်မာနိုင်ငံသည် မည်သည့်အမှုတွင် မဆို သေဒဏ်ပေးခြင်းကို လက်တွေ့မစီရင်တော့ပေ) ယင်းသို့ လွှတ်ပေးခဲ့သော အကျဉ်းသား ၁၄၆၀၀ အနက် နိုင်ငံရေးအကျဉ်းသား ၁၀၀ မျှသာ ပါဝင်ခဲ့သည်။ ထိုအခေါက်က နိုင်ငံရေးအကျဉ်းသား အမြောက်အများ လွတ်ပေးရေး

⁵³ President’s speech to the opening of congress, 22 August, reproduced in English in the *New Light of Myanmar*, 23 August 2011.

အဆိုပြုချက်ကို အစိုးရအဖွဲ့အတွင်း တင်ပြခဲ့သော်လည်း ထိပ်ပိုင်း အာဏာပိုင်များ အကြား အဓိက သဘောကွဲလွဲမှုများကို ဂုဏ်ကြာ ဆွေးနွေးခဲ့သည့် တိုင်အောင် ပြေလည်မှု မရနိုင်ခဲ့ပေ။⁵⁴

အစိုးရက အဓိက စိုးရိမ် ပူပန်သည့်အချက်မှာ အတိုက်အခံ နိုင်ငံရေး သမားများစွာကို လွှတ်ပေးလိုက်ခြင်းဖြင့် မလိုလားအပ်သော တင်းမာမှုများနှင့် ထိပ်တိုက်ရင်ဆိုင်မှုကို ဖန်တီးရာရောက်မည့် ကိစ္စပင် ဖြစ်လေသည်။ ကုလသမဂ္ဂ အထူးကိုယ်စားလှယ်၏ ဩဂုတ်လ ခရီးစဉ်တွင် အထက်လွှတ်တော် ဥက္ကဋ္ဌက "နိုင်ငံရေးအရ အကျဉ်းကျသူများက နိုင်ငံ၏ တည်ငြိမ်မှုနှင့် အေးချမ်းမှုကို အနှောင့်အယှက် မပေးကြောင်း သေချာသည့် အချိန်တွင် သူတို့ကို လွှတ်ပေးမည်" ဟုပြောကြားခဲ့သည်။⁵⁵ အဆိုပါ အချိန်သည် တရွေ့ရွေ့ဖြင့် နီးကပ်လာနေသည်။ ဒေါ်အောင်ဆန်းစုကြည်နှင့် ဆက်ဆံရေး တိုးတက်လာမှုသည် အစိုးရက နိုင်ငံရေး အကျဉ်းသား အမြောက်အများ လွှတ်ပေးခြင်းကြောင့် အစိုးရဆန့်ကျင်ရေး ဆန္ဒပြပွဲများ၊ မငြိမ်သက်မှုများ မဖြစ်နိုင်တော့ဟု ကြီးကြီးမားမား ယုံကြည် စိတ်ချလာခြင်းကို ပြသသည့် အလွန်အရေးကြီးသော အချက်တစ်ခုပင် ဖြစ်သည်။ လတ်တလော သီတင်းပတ်များအတွင်း နိုင်ငံတကာ ကြက်ခြေနီ ကော်မတီ (ICRC)သည် ငနစ်အတွင်း ပထမဆုံး အကြိမ်အဖြစ် အကျဉ်းထောင်များသို့ သွားရောက်ခွင့် ရခဲ့သော်လည်း ရေနံနှင့် သန့်ရှင်းရေးဆိုင်ရာ ဆောင်ရွက်ပေးမှုများကိုသာ ကြည့်ရှုခွင့်ရကာ အကျဉ်းသားများနှင့် တွေ့ဆုံနိုင်ခြင်း မရှိသေးပါ။

နောက်ထပ် တိုးတက်ဖြစ်ပေါ်မှု တစ်ခုမှာ သမ္မတကြီးအား နိုင်ငံရေးအကျဉ်းသားများ လွတ်ငြိမ်း ချမ်းသာခွင့် ကြေညာပေးရန် တောင်းဆိုသည့် အတိုက်အခံများ၏ အဆိုပြုချက်ကို အောက်လွှတ်တော်တွင် ဆွေးနွေးရန် သဘောတူခဲ့ခြင်းပင် ဖြစ်သည်။ ထို့အပြင် ၎င်းအဆိုပြုချက်ကို အတည်ပြုရုံသာမကပဲ တပ်မတော်အစုအဖွဲ့ကပါ ထောက်ခံခဲ့ခြင်းမှာ လက်ရှိ လပိုင်းများအတွင်း မည်မျှ ပြောင်းလဲသွားသည်ကို အခိုင်အမာ ညွှန်ပြနေခြင်းပင် ဖြစ်သည်။

၎င်းအဆိုပြုလွှာက "သင့်လျော်သော အချိန်တွင် အထွေထွေ လွတ်ငြိမ်းချမ်းသာခွင့် ကြေညာပေးရန် အောက်လွှတ်တော် ကိုယ်စားလှယ်များနှင့် အောက်လွှတ်တော်မှ ကာကွယ်ရေးဌာန ကိုယ်စားလှယ်များက တောင်းဆိုထားသည်။ သမ္မတကြီးအနေဖြင့် အပြည့်အဝ မျှော်မြင်နိုင်စွမ်းနှင့် အပြည့်အဝ သုံးသပ်နိုင်စွမ်းရှိသည့် အားလျော်စွာ အကဲဖြတ်သုံးသတ်မှု ပြုလုပ်ကာ လွတ်ငြိမ်းချမ်းသာခွင့် အမိန့်ကို ထုတ်ပြန်လိမ့်မည်ဟု လွှတ်တော် ကိုယ်စားလှယ်များက မျှော်လင့်သည်" ဟုဆိုထားသည်။⁵⁶

အထက်ပါ အဆိုပြုလွှာက နိုင်ငံရေးအကျဉ်းသားများကို ရည်ညွှန်းကြောင်း လွှတ်တော်တွင်း ဆွေးနွေးမှုက ရှင်းရှင်းလင်းလင်း ပြသနေသည်။ နိုင်ငံရေး အကျဉ်းသားများ၏ အချက်အလက်၊ အရေအတွက် စသည်တို့ကို ပြည်ပ အခြေစိုက် 'နိုင်ငံရေးအကျဉ်းသားများ ကူညီစောင့်ရှောက်ရေးအသင်း' (AAPP)က ပြုစုထားသော စာရင်းနှင့် ပတ်သက်၍ ပြည်ထဲရေးဝန်ကြီးက ကုလသမဂ္ဂ အထူးကိုယ်စားလှယ်နှင့် ဆွေးနွေးခဲ့သည်။⁵⁷ အရေးကြီးသော အချက်မှာ ယုံကြည်ချက်ကြောင့် အကျဉ်းကျသူများ ရှိနေသည်ကို ဝန်ကြီးက ငြင်းဆန်မှု မပြုခြင်းပင် ဖြစ်သည်။ သို့သော် စာရင်းပါ လူ ၁၀၀ ကျော် မှာ နိုင်ငံရေးနှင့် မပတ်သက်သော ရာဇဝတ်မှုများနှင့် ဆက်နွယ်အပြစ်ရှိသူများ ဖြစ်သည်ဟု ဆိုသည်။ အခြားသူများစွာကိုမူ အသေးစိတ် အချက်အလက်များ မရှိခြင်းကြောင့် အာဏာပိုင်များက စိစစ်နိုင်ခြင်းမရှိပါ။ လုံခြုံရေး အကြောင်းပြချက်ဖြင့် ထိန်းသိမ်းထားသူများကို နိုင်ငံရေး မဟုတ်သော ရာဇဝတ်မှုခင်းဖြင့် ပြစ်ဒဏ်ကျသူများ ကဲ့သို့

⁵⁴ Crisis Group interview, ASEAN diplomat, Yangon, August 2011.
⁵⁵ Reported in the *New Light of Myanmar*, 26 August 2011, p. 5.
⁵⁶ Reported in the *New Light of Myanmar*, 27 August 2011, p. 7.
⁵⁷ This discussion was reported in the *New Light of Myanmar*, 26 August 2011.

အကျဉ်းထောင် မှတ်တမ်းတွင် အချက်အလက် ထည့်သွင်းထားသည့် နောက်တွင်မူ စိစစ်မှုကိစ္စကြောင့် လွတ်ငြိမ်းချမ်းသာခွင့်ကို မနှောင့်နှေးစေသင့်ပါ။⁵⁸

မြန်မာနိုင်ငံတွင် အကျဉ်းကျနိုင်ငံရေး လှုပ်ရှားသူ အတော်များများကို မကြာမီ လွတ်ပေးတော့မည့် ရည်ညွှန်းချက်များအပြင် ပြည်ပရောက် နိုင်ငံရေး လှုပ်ရှားသူများကိုပါ အလှမ်းမှီအောင် ကြိုးပမ်းမှုများလည်း ပေါ်ထွက်လာခဲ့သည်။ သြဂုတ်လ ၁၇ရက်က ပြောကြားသော မိန့်ခွန်းတွင် သမ္မတကြီးက ပြည်ပတွင် နေထိုင်ကြသူများ မိခင်နိုင်ငံသို့ ပြန်လာကြရန် ဖိတ်ခေါ်ခဲ့သည်။ (အခန်း ၂(က)တွင် ဖော်ပြထားသည်) နိုင်ငံရေး အမြင်ကွဲလွဲမှုကြောင့် ထိန်းသိမ်းခံနေရဆဲ အချိန်မျိုးတွင် ပြည်ပရောက် အသိုင်းအဝိုင်းမှ အများစုက သမ္မတကြီး၏ မေတ္တာရပ်ခံချက် တစ်ခုထဲကို အားကိုးကာ အိမ်ပြန် ကြရန်အတွက် ယုံကြည်စိတ်ချမှု ရှိမည့် အလားအလာ မရှိပါ။ ယခုနိုင်ငံရေး ပွင့်လင်းရာသီသစ်ကို ဆက်လက် စမ်းသပ်သည့်အနေဖြင့် မြေအောက် လှုပ်ရှားမှု 'မြန်မာနိုင်ငံလုံးဆိုင်ရာ ကျောင်းသားသမဂ္ဂများ အဖွဲ့ချုပ်' က မြေပေါ် နိုင်ငံရေးလှုပ်ရှားမှု ပြန်လည် စတင်ကြောင်း ကြေညာခဲ့ပြီး တရားဝင် အဖွဲ့အစည်းအဖြစ် မှတ်ပုံတင်နိုင်ရေးကို ကြိုးပမ်းသွားမည်ဟု ရည်ညွှန်း ပြောကြားခဲ့သည်။⁵⁹ သိသာထင်ရှားမှု တစ်ခုမှာ နိုင်ငံပိုင် မီဒီယာများတွင် မကြာသေးမီက အထိ နေ့စဉ်ဝါဒ ဖြန့်စာတမ်းများဖြင့် တိုက်ခိုက်ခြင်း ခံခဲ့ရသော ဦးအိုအေ မြန်မာပိုင်း အစီအစဉ်၏ မြန်မာပြည်ပြေး သတင်းထောက် တစ်ဦးအား အမေရိကန်အထူးကိုယ်စားလှယ် Derck Mitchell နှင့်အတူ ခရီးစဉ် သတင်းယူရန် မြန်မာနိုင်ငံသို့ လာရောက်ခြင်းကို ခွင့်ပြုပေးခဲ့ခြင်း ဖြစ်သည်။⁶⁰

နိုင်ငံရေး အကျဉ်းသားများကို ထိန်းသိမ်းထားခြင်းသည် အမျိုးသား ပြန်လည်သင့်မြတ်ရေး ရည်မှန်းချက်နှင့် ကိုက်ညီမှု မရှိသည့်အပြင် ထိုကဲ့သို့ လူ့အခွင့်အရေး ချိုးဖောက်မှုများသည် သမ္မတကြီး ကတိပြုထားသော ပြည်သူများ၏ အစိုးရနှင့် လုံးဝ လိုက်ဖက်မှု မရှိပေ။⁶¹ ထိုကိစ္စနှင့် ပတ်သက်၍ ဆောင်ရွက်ချက်အချို့ကို ပြုလုပ်ရာ၌ အမြဲတမ်း ကော်မတီ အတော်များများကို ဖွဲ့စည်းကာ ဥပဒေမူကြမ်းကို လွှတ်တော်သို့ တင်ပြထားပြီး လူ့အခွင့်အရေး ကိစ္စရပ်များကို ဖြေရှင်းဆောင်ရွက်နေပြီ ဖြစ်သည်။ အဆိုပါ အကြောင်းအရာကို လာမည့် အခန်းတွင် ဆွေးနွေး တင်ပြထားသည်။ သို့သော်လည်း အပြစ်ရှိသော အစိုးရ တာဝန်ရှိသူများ၊ စစ်ဖက်တာဝန်ရှိသူများ အရေးယူမခံရပဲ လွတ်မြောက်နေခြင်း၊ အခြေခံအရပ်သား ရပိုင်ခွင့်များကို ပိတ်ပင်ထားခြင်း၊ မတရားသော ဥပဒေများနှင့် အုပ်ချုပ်ရေးပိုင်း လုပ်ထုံးလုပ်နည်းများ၊ အထူးသဖြင့် တိုင်းရင်းသား နယ်မြေများတွင် တပ်မတော်၏ ရက်စက်သော အပြုအမူများ စသည်တို့ကို ဖြေရှင်းရန် လုပ်ဆောင်စရာများစွာ ကျန်ရှိနေပါသည်။

အလားအလာ ကောင်းသော အရေးကြီးသည့် တိုးတက်မှုတစ်ခုမှာ မြန်မာနိုင်ငံ အမျိုးသား လူ့အခွင့်အရေး ကော်မရှင် ဖွဲ့စည်းခြင်းပင် ဖြစ်သည်။ စက်တင်ဘာ ၅ရက်နေ့က ကြေညာသော ကော်မရှင်ဖွဲ့စည်းမှုတွင် အငြိမ်းစား အစိုးရ တာဝန်ရှိသူများ၊ အငြိမ်းစား သံတမန်အရာရှိများနှင့် အငြိမ်းစား ပညာရှင် ဥဦးတို့ အဓိကအားဖြင့် ပါဝင်သည်။⁶² ခန့်အပ်ခံရသူ အများစုမှာ အများ လေးစားခံရသော ဂုဏ်သရေရှိသူများဖြစ်၍ အဖွဲ့ဝင်များတွင် တိုင်းရင်းသား လူမျိုးကွဲနှင့် ဘာသာကွဲများလည်း ပါဝင်သည်။⁶³ အငြိမ်းစား တာဝန်ရှိသူ အများစုဖြင့် ဖွဲ့စည်းထားသော ကော်မရှင်သည် မည်မျှ လွတ်လပ်ခွင့် ရှိသနည်း ဆိုသည့်အချက်ကို စောင့်ကြည့်ရဦးမည် ဖြစ်ပြီး ထိုကိစ္စသည် နိုင်ငံရေးနယ်ပယ် မည်မျှ ဆက်လက် ပွင့်လင်းမလဲ။ မည်သည့် ထိပ်ပိုင်းအဆင့် နိုင်ငံရေးဆိုင်ရာ ထောက်ခံ အားပေးမှုမျိုးကို ကော်မရှင်က ရရှိမလဲ

⁵⁸ This category of prisoners includes political detainees, but also those arrested for violent offences such as members of insurgent organisations caught carrying weapons or explosives. Some of the latter are included in political prisoner lists compiled by opposition groups and may not necessarily be included in a political amnesty, but may possibly be dealt with as part of future peace agreements with armed groups.
⁵⁹ See "ABFSU to restart political activity in Burma to test new government", Mizzima, 30 August 2011.
⁶⁰ Daniel Schearf, "Burma's Aung San Suu Kyi still waiting for democracy", VOA, 13 September 2011.
⁶¹ President's speech to the opening of congress, 22 August, op. cit.
⁶² Union Government Notification 34/2011, 5 September 2011.
⁶³ To take just three examples: Win Mra, the chair, is Rakhine; Professor Tun Aung Chein is a highly respected Karen academic; U Khin Maung Lay is Muslim.

စသည့် အချက်များပေါ်တွင် များစွာ မူတည်နေပါသည်။ ကော်မရှင် အဖွဲ့ဝင်များသည် ဝါရင့် သမ္မတရင့် အငြိမ်းစား ထိပ်ပိုင်း တာဝန်ရှိသူများ ဖြစ်သည့် အလျောက် အစိုးရပြင်ပမှ ပုဂ္ဂိုလ်များ ထဲတွင် မရှိသော “စနစ်ကို နားလည် သဘောပေါက်မှု၊ အရေးကြီးသောချက် ပုဂ္ဂိုလ်များနှင့် ထိတွေ့ဆက်ဆံခွင့်ရှိမှု” တို့ကို ပိုင်ဆိုင်ထားပေရာ ယင်းအချက်များသည် ကော်မရှင်ဖွဲ့စည်းပုံက ပေးအပ်ထားသော သေချာပေါက် အားသာချက်များပင် ဖြစ်သည်။ အစိုးရကလည်း ကော်မရှင်သည် လွတ်လပ်မှု ရှိကြောင်း၊ ကုလသမဂ္ဂ အပါအဝင် အခြားနိုင်ငံတကာ အဖွဲ့အစည်းများနှင့် ပူးပေါင်း ဆောင်ရွက်သွားမည် ဖြစ်ကြောင်း ပြောကြားထားသည်။⁶⁴ ထိုကဲ့သို့ အဖွဲ့အစည်းများအတွက် အကောင်းဆုံး လမ်းညွှန်မှုပေးရန် ၁၉၉၂ တွင် ကုလသမဂ္ဂ လူ့အခွင့်အရေး ကော်မရှင်က ချမှတ် ဆုံးဖြတ်ထားသော ပါရီ စည်းမျဉ်းစည်းကမ်းများနှင့် အညီကော်မရှင်က ဆောင်ရွက်မည် ဆိုသည့်အချက်ကိုလည်း အစိုးရက အာမခံရန် လိုအပ်ပါသည်။⁶⁵

လာမည့် နိုဝင်ဘာတွင် မျှော်လင့်ထားကြသော လွှတ်တော်ကိုယ်စားလှယ် ၄၈နေရာ အတွက် ကြားဖြတ် ရွေးကောက်ပွဲများသည် အစိုးရက ပြုပြင်ပြောင်းလဲရေးနှင့် ပတ်သက်၍ မည်မျှအဆင်သင့် ဖြစ်နေသည် ဆိုသည့်အပေါ် နောက်ထပ် စမ်းသပ်မှု တစ်ခုဖြစ်ပါလိမ့်မည်။ ဇူလိုင်လအတွင်း နေပြည်တော်တွင် ရွေးကောက်ပွဲ ကော်မရှင်က မှတ်ပုံတင်ထားသော နိုင်ငံရေးပါတီ ၃၇ ခု ကို ခေါ်ယူ စည်းဝေးချိန်တွင် လွှတ်တော်တွင်းမှ ၁၈ ပါတီ မဟာမိတ် ဖွဲ့စည်းထားသည့် ဒီမိုကရေစီ မိတ်ဆွေပါတီများ အုပ်စုက ယခင် ရွေးကောက်ပွဲ အတွင်း ပုံမှန်မှုများနှင့် ပတ်သက်၍ တင်ပြသော စာတမ်း၌ ပါဝင်သည့် အဓိက ကိစ္စ ၄ ခုမှာ (၁) ဒေသန္တရ ရွေးကောက်ပွဲ ကော်မရှင်များက ဥပဒေနှင့် စည်းကမ်းများ မှန်ကန်စွာ အကောင်အထည် ဖော်ရန် ပျက်ကွက်မှု (၂) ကြိုတင် ဆန္ဒမဲအတွက် လုပ်ထုံးလုပ်နည်းများ (၃) ပါတီများအနေဖြင့် မဲဆန္ဒရှင် စာရင်း မိတ္တူ ရရှိရန် ကျသင့်ငွေ အလွန်အကျွံ များပြားစွာ ပေးရခြင်း (၄) ရွေးကောက်ပွဲနေ့ သန်းခေါင်ကျော်တွင် ကြိုတင် ဆန္ဒမဲ အပါအဝင် လိမ်ညာထားသော ဆန္ဒမဲများ ကို ထည့်သွင်း ရေတွက်ခိုင်းခြင်း တို့ဖြစ်သည်။ အထက်ပါ အချက်များကို ရွေးကောက်ပွဲကော်မရှင် ဥက္ကဋ္ဌက လက်ခံခဲ့ပြီး ပုံမှန်မှုများကို ပြင်ဆင်ရန် ဆောင်ရွက်ခဲ့သည်။⁶⁶ ရှိပြီးသား စည်းမျဉ်း စည်းကမ်းများ အကောင်အထည် ဖော်မှုကို ဘောင်ကျော်နေသော စနစ်ပိုင်း ဆိုင်ရာ ကိစ္စရပ်များ ရှိနေသည်ကိုလည်း တွေ့မြင်နေရသည်။ ထို့အပြင် ကြီးမြင့်လွန်းသည့် ကိုယ်စားလှယ်လောင်း မှတ်ပုံတင်ကြေး၊ နိုင်ငံရေးပါတီများ၏ စီမံခန့်ခွဲမှု၊ လှုပ်ရှားမှု၊ မဲဆွယ်မှုများ အပေါ် တင်းကြပ်စွာ ချုပ်ချယ်ထားသော စည်းကမ်းများ အပါအဝင် မဖြစ်မနေ ဖြေရှင်းရမည့် “ဥပဒေများ ကိုယ်တိုင်၏” ပြဿနာ မကင်းသော စည်းကမ်းများလည်း ရှိနေသေးသည်။⁶⁷

(ဂ) လွှတ်တော်အရပ်ရပ်နှင့် ဥပဒေပြုခြင်း

လွှတ်တော်နှစ်ရပ်၏ ပထမအကြိမ် အစည်းအဝေးကို အစိုးရသစ် အာဏာလွှဲပြောင်း ယူချိန်ကာလက ပြုလုပ်ခဲ့ပြီးနောက် ဒုတိယအကြိမ် အစည်းအဝေးများကို သြဂုတ် ၂၂ရက် တွင်ခေါ်ယူကျင်းပခဲ့သည်။ ယခင် အစည်းအဝေးများ ပြီးဆုံးချိန်အထိ နိုင်ငံပိုင် မီဒီယာများကသာ သတင်း ဖော်ပြခဲ့သော်လည်း ယခု တစ်ကြိမ်တွင်မူ ပြင်ပ သတင်းထောက်များအား လွှတ်တော်တွင်း ဆွေးနွေး ငြင်းခုံမှုများကို စောင့်ကြည့်ခန်းများမှ တဆင့် လေ့လာ ခွင့်ပြုကာ သတင်း ထုတ်ပြန်ခွင့် ပေးခဲ့သည်။

⁶⁴ “Statement of the Myanmar Foreign Minister to the 18th Ses-sion of the Human Rights Council”, Geneva, 13 September 2011.
⁶⁵ Crisis Group interview, UN Special Rapporteur Tomás Ojea Quintana, Bangkok, August 2011; and *New Light of Myanmar*, 26 August 2011.
⁶⁶ Crisis Group interview, a senior party member present at the meeting, Yangon, August 2011.
⁶⁷ See Crisis Group Briefing, *The Myanmar Elections*, op. cit.

နိုင်ငံပိုင် မီဒီယာများ၏ တုံးတံတံ ငြီးငွေ့ဖွယ် သတင်း ကြေညာချက်များ၌ပင် လွှတ်တော် နှစ်ရပ်အတွင်း ဆွေးနွေး
ငြင်းခုံမှုများဖြင့် အသက်ဝင်နေသည်ကို ဖော်ပြခဲ့ပြီး ယခင်က ဆတ်ဆတ်ထိ မခံ အကြောင်းအရာများ ဖြစ်သော
တိုင်းရင်းသား နယ်မြေများမှ ပဋိပက္ခ၊ နိုင်ငံရေး အကျဉ်းသားများ လွတ်ငြိမ်းချမ်းသာခွင့်၊ နိုင်ငံရေး၊ လူ့အခွင့်အရေး
လှုပ်ရှားသူ ရှေ့နေများအား လိုင်စင်ပြန်လည် ပေးအပ်ရေး၊ မှသည် အင်းစိန်ထောင်တွင်း စစ်ဆေးမှုများ အဆုံး
ကိစ္စရပ်များစွာကို သတင်း ဖော်ပြခဲ့သည်။ အစိုးရ ဝန်ကြီးများသည်လည်း အသေးစိတ်သော်ငြား အမြဲတစေ
ကျေနပ်ဖွယ်မရှိသည့် ထုချေရှင်းလင်းမှုများ ပြုလုပ်ရန် တောင်းဆိုခြင်း ခံနေရသည်။ ထို့အတူ ယခင် ပထမအကြိမ်
အစည်းအဝေး ကျင်းပစဉ်က အတိုင်း မြို့နယ်တွင်း လမ်း ဓါတ်မီးတိုင်းများ မလင်းခြင်း၊ ဘူတာငယ်များတွင် အမြန်ရထား
ရပ်ပေးရန် တောင်းဆိုခြင်း စသော အမျိုးသား အဆင့်၊ နိုင်ငံတော်အဆင့် အရေးကြီးသည်ဟု ဆိုရခက်သည့်
အသေးအမွှား ကိစ္စများနှင့် အချိန်များစွာ ကုန်လျက်ရှိပေသည်။ ထိုဖြစ်ရပ်သည် လွှတ်တော်အမတ်များ
အတွေ့အကြုံနည်းခြင်း၊ ယင်းကဲ့သို့ ကိစ္စလေးများကို တင်ပြရန် အခြား နည်းလမ်းမရှိခြင်း တို့ကို ပြသနေသည်။

ဒေသန္တရ ဒီမိုကရေစီ၊ အလုပ်သမား သမဂ္ဂများ(နိုင်ငံတကာ စံညွှန်းနှင့် ကိုက်ညီသည်ဟု အလုပ်သမားဝန်ကြီးက
ဆိုသည်)၊ အသေးစား ချေးငွေ၊ သဘာဝ ပတ်ဝန်းကျင် ထိန်းသိမ်းရေး၊ ပုဂ္ဂလိက စာသင်ကျောင်းများ မှတ်ပုံတင်ရေး
စသည်တို့ အပါအဝင် ဥပဒေမူကြမ်း များစွာကိုလည်း လွှတ်တော်တွင် အဆိုပြု တင်ပြကြသည်။ ဥပဒေမူကြမ်း အများစုကို
လွှတ်တော် အမတ်များထက် အစိုးရ အဖွဲ့တွင်း တာဝန်ရှိသူများကသာ တင်သွင်းကြသည်ကို တွေ့ရသည်။
အောက်လွှတ်တော် ဥက္ကဋ္ဌကလည်း မြေယာ သိမ်းဆည်းမှု ကိစ္စများ ဖြေရှင်းဆောင်ရွက်ခြင်း တိုးတက်မှု အစီရင်ခံစာကို
တင်ပြရန်ရှိကြောင်းနှင့် ထိုကိစ္စအပေါ် အစိုးရပိုင်း၏ ဆောင်ရွက်မှုကို သက်ဆိုင်ရာ ဥပဒေပြု ကော်မတီက
စောင့်ကြည့်သွားမည် ဖြစ်ကြောင်း ထုတ်ဖော် ပြောကြားသည်။⁶⁸

လွှတ်တော်သည် လုပ်ငန်း ကော်မတီများစွာကိုလည်း ဖွဲ့စည်းခဲ့ပြီး ပထမအကြိမ် လွှတ်တော် အစည်းအဝေးတွင်
ဖွဲ့စည်းခဲ့သော ကော်မတီများက လုပ်ထုံးလုပ်နည်း ကိစ္စများကို ဆောင်ရွက်လျက်ရှိသလို အသစ်ဖွဲ့စည်းသည့်
ကော်မတီများက ပိုမို အရေးပါသော ကိစ္စများကို ဆောင်ရွက်ကြမည် ဖြစ်သည်။ အုပ်ချုပ်ရေးပိုင်းကို ပို၍ အသေးစိတ်
စောင့်ကြည့်ရန် အလားအလာကို ယင်းကော်မတီများက ဖြည့်ဆည်း ပေးနိုင်သည်။⁶⁹ ထို့အပြင် ပြင်ပမှ ပညာရှင်များ
အဖွဲ့ဝင် အဖြစ်ပါဝင်သည့် ကော်မရှင် အချို့ကိုလည်း ဖွဲ့စည်းခဲ့ပြီး ၎င်းတို့အနက်မှ တည်ဆဲ ဥပဒေများ သုံးသပ်
စစ်ဆေးရေး ကော်မရှင်သည် ခေတ်မမှီတော့သော (သို့) အခြေခံဥပဒေနှင့် မညီသော ဥပဒေများ၊ စည်းမျဉ်းများကို
ပြင်ဆင်ရန် ရှုဒေါင့်မှနေ၍ ယခင်ရှိပြီးသား ဥပဒေများကို ပြန်လည် သုံးသပ်မည် ဖြစ်သည်။

အထက်ပါ လွှတ်တော် အစည်းအဝေးများသည် လိုအပ်ချက်များ ရှိနေသည့်အပြင် လွှတ်တော်နှစ်ရပ် ဥက္ကဋ္ဌများ၏
အပိုင်းကဏ္ဍ အပါအဝင် ဥပဒေပြုခြင်း လုပ်ငန်းဆောင်တာနှင့် ပတ်သက်သည့် ဗဟုသုတနှင့် လုပ်ဆောင် နိုင်စွမ်းတို့တွင်
သဘာဝကျကျ နားလည်ပေးရမည့် အားနည်းမှုများ ရှိနေသည်။ ယင်းကဲ့သို့ ချို့ယွင်းမှုများ အပါအဝင်
လုပ်ငန်းဆောင်ရွက်ခြင်း နည်းလမ်းများကို ပြုပြင်ပြောင်းလဲရန် လိုအပ်နေသော်လည်း အစည်းအဝေးများနှင့်
ကော်မတီများအတွက် အသေးစိတ် ပြက္ခဒိန်ဇယားများ၊ အစီအစဉ်များ သေချာ ရေးဆွဲထားခြင်း ကဲ့သို့သော
အရေးကိစ္စများကိုမူ ကောင်းစွာ ကြိုတင် ဖြန့်ဝေထားသည်။ ကမ္ဘာ့ ဒီမိုကရေစီ နိုင်ငံများအနေဖြင့် မြန်မာနိုင်ငံ၏
အပျံ့သင်စ အင်စတီကျူးရှင်းများ နည်းမှန်လမ်းမှန် တိုးတက်လာအောင် ကူညီရန် အတွက် ကျွမ်းကျင်မှုနှင့်
လေ့ကျင့်ပေးမှုများ ဖြည့်ဆည်းပေးရန် ရှေ့တိုး ဆောင်ရွက် ပေးသင့်ပါသည်။ ရုရှားတို့၏ ဒူးမား လွှတ်တော်သည်

⁶⁸ *New Light of Myanmar*, 26 August 2011, p. 5.
⁶⁹ For example, committees dealing with the following matters have been set up: Rights of Citizens, Democracy and Human Rights; National Race Affairs and Internal Peace-making; Banks and Monetary Development; Investment and Industrial Development; Resources and Environmental Conservation; Health Promotion; Education Promotion; Reforms and Modernisation Scrutiny; Public Complaints and Appeals; UN, ASEAN, ASEAN Inter-Parliamentary Assembly (AIPA) and International Relations; Farmers and Local and Overseas Workers Affairs; and several others. Many of the legislators who have been appointed to chair these committees are former ministers with related portfolios.

မြန်မာနိုင်ငံ၌ ပထမဆုံး လွှတ်တော် အစည်းအဝေးနှင့် အစိုးရသစ် အာဏာလွှဲပြောင်းယူမှု အပြီးတွင် အောက်လွှတ်တော် ဥက္ကဋ္ဌ သူရဦးရွှေမန်းအား လေ့လာရေးခရီးစဉ် လာရောက်ရန် ဖိတ်ကြားသည့် တစ်ခုတည်းသော လွှတ်တော် ဖြစ်ပါသည်။ အာဆီယံ လွှတ်တော်များနှင့် လွှတ်တော်များအကြား ဆက်သွယ်ဆောင်ရွက်မှု အဖွဲ့အစည်းများသည် ထိုတာဝန်ကို ပထမဦးစွာ ယူသင့်သူများ ဖြစ်သည်။

ဖော်ပြပါ ချို့ယွင်းချက်များ ရှိနေသော်ငြားလည်း မြန်မာတို့၏ လွှတ်တော်များသည် အုပ်ချုပ်ရေးပိုင်း၏ လက်မှ ပိုမို လွတ်လပ်လာကြောင်းနှင့် မည်သူမဆို စိတ်ကူး မျှော်မှန်းထားသည်ထက် စွမ်းအားများ၊ အရေးပါသော ဆွေးနွေး ငြင်းခုံမှုများ ပို၍ရှိလာကြောင်း ကိုယ်တိုင်ကိုယ်ကျ ပြသခဲ့ကြသည်။ အချို့ တဝက်သည် ယခင် တပ်မတော် အစိုးရဟောင်းတွင် အလွန်အဆင့်မြင့်သော အဖွဲ့ဝင် ဖြစ်ခဲ့သည့် သူရဦးရွှေမန်း၏ ဩဇာကြောင့် ဖြစ်ပေါ်ခဲ့ခြင်း ဖြစ်သည်။ သူ့အား အဆိုပါ သော့ချက်ကျသော လွှတ်တော် ဥက္ကဋ္ဌနေရာကို ပေးရန် ဦးသန်းရွှေက ဘာကြောင့် ဆုံးဖြတ်ခဲ့သည်ကိုမူ မသိရှိရပါ။ အမှန်တကယ်တွင် လွတ်လပ် သန်စွမ်းသော အောက်လွှတ်တော် ဥက္ကဋ္ဌ နေရာထက် သမ္မတ ရာထူးကို ပို၍ မှန်းဆ တစ် ပေးခြင်း ခံခဲ့ရသော ရည်မှန်းချက်ကြီးသည့် ပုဂ္ဂိုလ်ကို ထိန်းထားခဲ့ခြင်းသာ ဖြစ်ဖို့များပါသည်။ မည်သို့ ဆိုစေ ယခု အနေအထားသည် ကံအားလျော်စွာပင် ဖြစ်ပေါ်လာခဲ့သည်။ သေချာသည့် အချက်မှာ အောက်လွှတ်တော်၏ အင်အားနှင့် လွတ်လပ်မှုကို တည်ဆောက်နေသော ဦးရွှေမန်း၏ အကြောင်းရင်းများတွင် သူရဲခံဖူးသည့် အာဏာ အခြေခံ အုတ်မြစ်ကို ခိုင်မာအောင် ပြန်လည် စုစည်းနေခြင်းက ပို၍များဖွယ်ရှိကာ ဥပဒေပြုရေး ဆိုင်ရာ လွတ်လပ်ခွင့်ရရှိအောင် စစ်မှန်သော ကတိဖြင့် တာဝန်ယူ ဆောင်ရွက်လျက်ရှိသည်။ လောလောဆယ် တွင်မူ အာဏာ လျော့သွားသော ထိုပုဂ္ဂိုလ်ထံ အထက်ပါ တာဝန်ကို ပေးထားသောကြောင့် ဥပဒေပြုလွှတ်တော် အနေဖြင့် အုပ်ချုပ်ရေး (အစိုးရ)ပိုင်း၏ များစွာ လွှမ်းမိုးမှုနှင့် အလွယ်တကူ ဘေးချိတ်ထားခြင်းကို ပို၍ ခံရဖွယ်ရှိနေပါသည်။

(ဃ) ကုလသမဂ္ဂ စုံစမ်းရေး ကော်မရှင် ?

မြန်မာနိုင်ငံတွင် ဆိုးဝါးသော လူ့အခွင့်အရေး ချိုးဖောက် ညှဉ်းပမ်းမှုများ ဆက်လက် ကျူးလွန်လျက် ရှိသည်။ ပြဿနာ၏ အဓိက လက်သည်မှာ တပ်မတော်သားများ ဖြစ်နေသောကြောင့် ဖြေရှင်းမှု မှန်သမျှတွင် အဓိက ကဏ္ဍမှ ပါဝင်ရမည့် တပ်မတော်နှင့် အုပ်ချုပ်ရေးပိုင်း အစိုးရတို့၏ ပူးပေါင်းဆောင်ရွက်မှု ရှိမှသာလျှင် အဆိုပါ ညှဉ်းပမ်း နှိပ်စက်မှုများကို ကိုင်တွယ်ရေးနှင့် ပြည်တွင်း၌ တာဝန်ယူမှု ရှိအောင် ဖန်တီးရေးတွင် ပြောင်းလဲ တိုးတက်ရန် ဖြစ်နိုင်ချေ ရှိပါလိမ့်မည်။ ယခုကဲ့သို့ မြန်မာအစိုးရသစ်က လူ့အခွင့်အရေးဆိုင်ရာ အပါအဝင် ၎င်း၏ ပြုပြင်ပြောင်းလဲရေး အစီအစဉ်ကို ရှေ့တိုးဆောင်ရွက်နေချိန်မျိုးတွင် ကုလသမဂ္ဂ စုံစမ်းရေး ကော်မရှင် ဖွဲ့စည်းရေးကို အကောင်အထည် ဖော်ရန် ကြိုးစားမှု မှန်သမျှ ဖြစ်မြောက်မည့် အလားအလာ မရှိပါ။ ယခုလို အချိန်မျိုးတွင် နိုင်ငံတကာ အသိုင်းအဝိုင်းအနေဖြင့် ၎င်းတို့၏ ကြိုးပမ်းအားထုတ်မှု မှန်သမျှကို မြန်မာအစိုးရ၏ ပြုပြင်ပြောင်းလဲရေး လုပ်ငန်းစဉ်ကို ထောက်ခံရန်၊ တွေ့ထိ ဆက်ဆံမှုများကို အားပေးရန် နည်းလမ်းများ အပေါ်တွင်သာ အာရုံစိုက် စုစည်းထားသင့်သည်။

(င) နောက်ခံမြင်ကွင်း

လတ်တလော လပိုင်းများအတွင်း မြန်မာ့အရေး စည်းရုံး လှုပ်ရှားသော ပြည်ပရောက် အုပ်စုများနှင့် လူ့အခွင့်အရေး အဖွဲ့အစည်းများက မြန်မာနိုင်ငံတွင်း နိုင်ငံတကာ ရာဇဝတ်မှုများအပေါ် စွပ်စွဲမှုများအား ကုလသမဂ္ဂ စုံစမ်းရေးကော်မရှင် ဖွဲ့စည်းစစ်ဆေးရေး လှုပ်ရှားမှုကို အရှိန်မြှင့်ခဲ့ကြသည်။ ဇူလိုင်လ ၇ရက်နေ့စွဲဖြင့် သမ္မတ အိုဘားမား ထံပေးစာတွင် အမေရိကန် အခြေစိုက် အဖွဲ့အစည်းများက "မြန်မာနိုင်ငံတွင် တိုင်းရင်းသား အုပ်စုများအပေါ် မြန်မာ့တပ်မတော်က တိုက်ခိုက်ရာ၌ ကျူးလွန်သော စစ်ရာဇဝတ်မှုများ၊ လူသားမျိုးနွယ်အပေါ် ကျူးလွန်သော ရာဇဝတ်မှုများကို စုံစမ်းရေး ကော်မရှင်ဖွဲ့စည်း စစ်ဆေးရေးအတွက် ကုလသမဂ္ဂတွင် ထောက်ခံမှုရရှိအောင် အင်အားပြည့်ဝသော သံတမန်ရေး

အားထုတ်မှု ပြုလုပ်ရန်” တောင်းဆိုခဲ့ကြသည်။⁷⁰ စစ်ရာဇဝတ်မှုများဟု သတ်မှတ်နိုင်သည့် ‘အကျဉ်းသားများ တပ်မတော် ပေါ်တာအဖြစ် အသုံးပြုမှု’ နှင့် ပတ်သက်သည့် အစီရင်ခံစာ တစ်စောင်ကို ဇူလိုင် ၁၂ရက်တွင် Human Rights Watch က ထုတ်ပြန်ရာ၌ မြန်မာအစိုးရက ၎င်း၏ တပ်ဖွဲ့များ ကျူးလွန်သော ညှဉ်းပမ်း နှိပ်စက်မှုများကို စုံစမ်းရန် ကာလကြာမြင့်စွာ ပျက်ကွက် လျက်ရှိခြင်းကြောင့် ယင်းကိစ္စကို စိုးရိမ်ပူပန်ကြသော နိုင်ငံခြား အစိုးရများက မြန်မာနိုင်ငံတွင်း နိုင်ငံတကာ လူသားချင်း စာနာရေးနှင့် လူ့အခွင့်အရေး ဥပဒေ ချိုးဖောက်မှုများအား ကုလသမဂ္ဂ ဦးဆောင်သည့် စုံစမ်းရေးကော်မရှင် ဖွဲ့စည်း စစ်ဆေးရေး ကိစ္စကို အားပေး ထောက်ခံလာကြသည်⁷¹ဟု ဖော်ပြထားသည့် စာမျက်နှာ ၇၀ ပါ အစီရင်ခံစာတွင် ဥပဒေနှင့်မညီသော စီမံဆောင်ရွက်မှုများ၊ နှိပ်စက်ညှဉ်းပမ်းမှုများ၊ အကျဉ်းသားများကို လူသား ခိုင်းကာအဖြစ် အသုံးပြုမှုများ အပါအဝင် အကျဉ်းသား ပေါ်တာများအပေါ် အခြား နှိပ်စက် ညှဉ်းပမ်းမှုများကိုပါ အသေးစိတ် ဖော်ပြခဲ့သည်။

ဥရောပမှ မြန်မာ့အရေး စည်းရုံးလှုပ်ရှားသော အုပ်စုများက ဩဂုတ်လ ၁၉ရက်တွင် ထုတ်ပြန်သော စာတမ်း တစ်စောင်တွင် “ ကုလသမဂ္ဂ နှစ်ပတ်လည် အထွေထွေ ညီလာခံ မြန်မာနိုင်ငံဆိုင်ရာ ဆုံးဖြတ်ချက် မူကြမ်းရေးဆွဲမှုကို ဦးဆောင်ကဏ္ဍ ယူထားသည့် အီးယူအနေဖြင့် ၂၀၁၁ ဆုံးဖြတ်ချက် မူကြမ်းတွင် အဆိုပါ စုံစမ်းရေး ကော်မရှင် ပါဝင်အောင် သေချာပြုလုပ်ရမည်” ဟု စောဒက တက်ခဲ့ကြသည်။⁷² မြန်မာနိုင်ငံဆိုင်ရာ ကုလသမဂ္ဂ အထူးကိုယ်စားလှယ်က ၂၀၁၀ မတ်လ အစီရင်ခံစာတွင် စုံစမ်းရေးကော်မရှင် ဖွဲ့စည်းရေး အလားအလာကို တင်ပြခဲ့ဖူးသော်လည်း ယင်းလှုပ်ရှားမှုကို တက်တက်ကြွကြွ ထောက်ခံသည့် အဆင့်အထိ မရောက်ပဲ ရပ်တန့်ခဲ့သည်။⁷³ ကုလသမဂ္ဂ အထူး ကိုယ်စားလှယ်က မြန်မာနိုင်ငံသို့ နောက်ဆုံးပိတ် သွားရောက်ခဲ့သော ခရီးစဉ်အပြီးတွင် ထိုအချက်ကို ပြန်လည် ဖော်ပြခြင်း မပြုတော့ပဲ ပြည်တွင်း၌ ဖြေရှင်း ပြေလည်ရေး နည်းလမ်းများကိုသာ အလေးပေး တင်ပြကာ-

“မြန်မာနိုင်ငံ အနေဖြင့် ၎င်း၏ အတိတ်နှင့်လက်ရှိ လူ့အခွင့်အရေး စိမ်ခေါ်မှုများကို ရင်ဆိုင်ရန်နှင့် အမျိုးသား ပြန်လည် သင့်မြတ်ရေးကို ဦးတည် ရှေ့တိုးရန်အတွက် အမှန်တရား (မှန်ကန်မှု) ကို ရှာဖွေရရှိနိုင်မည့် စီစဉ်ဆောင်ရွက်မှုများ အပါအဝင် တရားမျှတရေးနှင့် တာဝန်ယူမှု ရှိရေး စီစဉ် ဆောင်ရွက်မှုများက အခြေခံကျကျ အရေးပါသည်ဟူသော ယုံကြည်ချက်ကို မိမိဆက်လက် ဆုပ်ကိုင်ထားသည်။ အထက်ပါ စိုးရိမ်ပူပန်စရာများကို ဖြေရှင်းရန်နှင့် လူ့အခွင့်အရေး ချိုးဖောက်မှုများအား စုံစမ်း စစ်ဆေးမှုတွင် မဖြစ်မနေ လိုအပ်သော ဆောင်ရွက်မှုများကို လွတ်လပ်သော၊ မျှတသော၊ ယုံကြည်စရာ ကောင်းသော ပုံစံဖြင့် ကြန့်ကြာခြင်းမရှိ အကောင်အထည်ဖော်ရန် ဆန္ဒရှိကြောင်း၊ ကတိပြုကြောင်း မြန်မာအစိုးရက ပြသပါဟု မိမိအနေဖြင့် ထပ်မံ တိုက်တွန်း ပြောကြားသည်” ဟု ပြောဆိုခဲ့သည်။⁷⁴

⁷⁰ “Burma: Banking Sanctions and Establishment of a United Nations Commission of Inquiry”, letter to President Obama from 22 organisations and one individual, 7 July 2011.
⁷¹ “Dead Men Walking: Convict Porters on the Front Lines in Eastern Burma”, Human Rights Watch and Karen Human Rights Group, July 2011.
⁷² “European Union Must Include Crimes Inquiry In UN Gen-eral Assembly Resolution”, statement by members of the European Burma Network, 19 August 2011.
⁷³ “Progress Report of the Special Rapporteur on the Situation of Human Rights in Myanmar”, Human Rights Council document A/HRC/13/48, 10 March 2010. The exact wording used was: “United Nations institutions may consider the possibility to establish a commission of inquiry with a specific fact-finding mandate to address the question of international crimes” (p. 29).
⁷⁴ “Statement of the Special Rapporteur on the Situation of Human Rights in Myanmar”, Yangon International Airport, Myanmar, 25 August 2011.

ဒေါ်အောင်ဆန်းစုကြည်က ၂၀၁၁ ဇွန် ၂၂ရက်တွင် အမေရိကန် အောက်လွှတ်တော်သို့ ဗီဒီယိုပေးပို့ ပြောကြားရာတွင် စုံစမ်းရေးကော်မရှင် ဖွဲ့စည်းရေး၊ အကြံဉာဏ်ကို ထောက်ခံ ခဲ့ဖူးသော်လည်း ယင်း သဘောထားသည် လတ်တလော အစိုးရနှင့် အပြုသဘော ဆွေးနွေးမှုများ မတိုင်မီက ပြောကြားခဲ့ခြင်းသာ ဖြစ်သည်။⁷⁵

(၂) စုံစမ်းရေးကော်မရှင်သည် အကောင်းဆုံး နည်းလမ်းတစ်ခုလား?

လူ့အခွင့်အရေး ညှင်းပမ်းနှိပ်စက်မှုများ အတွက် တာဝန်ယူမှုသည် မေးခွန်းထုတ်စရာ အရေးကြီး ကိစ္စတစ်ခုဖြစ်သည်။ ယနေ့ မြန်မာနိုင်ငံ၏ ပြည်တွင်းလက်နက်ကိုင် ပဋိပက္ခတွင် ပါဝင်နေသော အဖွဲ့အစည်း အားလုံးသည် ဆိုးဝါးသော လူ့အခွင့်အရေး ညှင်းပမ်း နှိပ်စက်မှုများအတွက် အပြစ်ရှိခြင်း၊ ၎င်းတို့ အနက် အများစုမှာ အစိုးရ တပ်ဖွဲ့များ၏ ကျူးလွန်ရက်စက်မှုကို ခံနေရခြင်း၊ ၎င်းတို့အနက် အချို့သည် လူသားမျိုးနွယ်အပေါ် ကျူးလွန်သော ရာဇဝတ်မှုများ(သို့) စစ်ရာဇဝတ်မှုများကို ကိုယ်တိုင် ပါဝင် ကျူးလွန်နေခြင်း စသည်တို့သည် လက်ရှိ ဖြစ်ပေါ်နေသော အခြေအနေပင် ဖြစ်သည်။ မြန်မာ့ တပ်မတော်သည် တိုင်းရင်းသား လက်နက်ကိုင် အုပ်စုများ၏ နယ်ခံ အရပ်သား အားပေးထောက်ခံမှု အခြေခံရင်းမြစ်ကို ပစ်မှတ်ထားသော ရက်စက်သည့် သောင်းကျန်းမှု တိုက်ဖျက်ရေး မဟာဗျူဟာကို ကာလကြာမြင့်စွာ အသုံးပြုခဲ့သည်။ တပ်မတော် စစ်ဆင်ရေးများတွင် အရပ်သားများ၊ အကျဉ်းသားများကို ပေါ်တာ အဖြစ် အသုံးပြုမှု အလေ့အထသည် ဆက်လက် ကျယ်ပြန့်ကာ အလွန်အကျွံ မတရားသည့် အဆင့်သို့ ရောက်နေပြီဟု Human Rights Watch ၏ မကြာသေးမီက အစီရင်ခံစာတွင် အထောက်အထားဖြင့် တင်ပြထားသည်။ သို့ဖြစ်ရာ မြန်မာနိုင်ငံ ကိစ္စ၌ နိုင်ငံတကာ စုံစမ်းရေး ကော်မရှင် ဖွဲ့စည်းရေး နည်းလမ်းကို တွန်းအား ပေးခြင်းသည် ယခု အခြေအနေမျိုး၌ မှန်ကန်သော ရွေးချယ်မှု မဖြစ်နိုင်ပါ။

အဆိုပါ ကော်မရှင် ဖွဲ့စည်းရန် တောင်းဆိုမှုများ အောင်မြင်လိမ့်မည် ဆိုသည့်အချက်မှာ ဖြစ်နိုင်ချေ လုံးလုံးမရှိပါ။ ဤနေရာတွင် ကုလသမဂ္ဂလုံခြုံရေး ကောင်စီ၊ ကုလသမဂ္ဂ အထွေထွေညီလာခံ ၊ ကုလသမဂ္ဂ လူ့အခွင့်အရေးကောင်စီတွင် တရုတ်နှင့် ရုရှား ဗီတိုအာဏာပိုင်ရှင် ဂျီဗီအေမှ ကျော်လွှား၍ မရနိုင်သော ဟန့်တားမှု စသည်တို့ ရှိနေသည်။ ကုလ အထွေထွေ ညီလာခံတွင်လည်း ယင်းကော်မရှင်မျိုးကို လုံးဝ မဖွဲ့စည်းဖူးခြင်း(ဘတ်ဂျက်နှင့် လုပ်ထုံးလုပ်နည်း ဆိုင်ရာ ကော်မရှင်များသာ ရှိဖူးသည်)နှင့် အဆိုပါ မူကြမ်းမျိုး ဖန်တီးရေးတွင် ပြင်းထန်သော ကန့်ကွက်မှုများ ရှိနေခြင်းတို့ကြောင့် ယင်းနည်းလမ်းကို သုံး ၍ မရအောင် ပြုလုပ်ကြလိမ့်မည်။⁷⁶ ကုလသမဂ္ဂ လူ့အခွင့်အရေး ကောင်စီတွင်လည်း ယင်းအဆိုပြုချက်ကို ဆုံးဖြတ်ချမှတ်ရန် လုံလောက်သော အားပေး ထောက်ခံမှု မရနိုင်ပါ။ အထူးသဖြင့် မဖြစ်မနေ လိုအပ်သော အဖွဲ့ဝင် အာရှနိုင်ငံများ၏ ထောက်ခံမှုကို မရနိုင်ပါ။ ကုလသမဂ္ဂ အထွေထွေ အတွင်းရေးမှူးချုပ်၏ တစ်ကိုယ်တော် ကြိုးပမ်းမှု(သို့) သီရိလင်္ကာနိုင်ငံကိစ္စတွင် ၎င်းလုပ်ခဲ့သည့်အတိုင်း ပညာရှင် အုပ်စုဖြင့် အဆိုပါ ကော်မရှင် ဖွဲ့စည်းရေးကို အစပျိုးနိုင်မည်ဟူသော တင်ပြမှုမှာလည်း ခြေခြေမြစ်မြစ် မရှိပါ။ ၎င်းတို့သည် ယင်း ဂွေပြားသော အနေအထားကို လျစ်လျူရှု ထားကြခြင်းဖြစ်၍ အထူးသဖြင့် သီရိလင်္ကာ သမ္မတက ပြည်တွင်း တာဝန်ယူမှုရှိရေး ဆောင်ရွက်မှုသည် ထိခိုက်နစ်နာမှု ရှိကြောင်း အထွေထွေ အတွင်းရေးမှူးချုပ်ထံ အကြောင်းပြန်ခဲ့သည့် ကိစ္စကို မေ့လျော့ ထားကြခြင်းပင် ဖြစ်သည်။

သို့သော် စုံစမ်းရေးကော်မရှင် ဖွဲ့စည်းရန် တောင်းဆိုမှုများက ထောက်ပြထားသော စိုးရိမ်ပူပန်စရာ ကိစ္စရပ်များကို အစိုးရက ဖြေရှင်းအောင် ဆက်လက် တွန်းအားပေးရမည့် ကိစ္စသည် အလွန်တရာ အရေးပါနေဆဲ ဖြစ်ပြီး အထူးသဖြင့်

⁷⁵ She has not made any public remarks on whether she has changed her position on this issue. However, in a recent meet-ing where the matter was discussed, her focus was reportedly more on finding ways to move the situation forward, rather than on mechanisms to apportion blame. Crisis Group inter-view, an individual who recently discussed the issue with her, August 2011.
⁷⁶ Crisis Group interviews, diplomats accredited to UN, New York, 18 July 2011; Crisis Group email correspondence, UN official, New York, 14 September 2011.

တပ်မတော်၏ မတရားသော နည်းဗျူဟာနှင့် အပြုအမူများ အဆုံးသတ်မှုကို သေချာအောင် လုပ်ဆောင်ရန် အရေးကြီးလျက် ရှိသည်။ ဤနေရာတွင် ကုလသမဂ္ဂ အထူးကိုယ်စားလှယ်က မြန်မာနိုင်ငံသို့ ဆက်လက် သွားရောက် အကဲဖြတ်ခြင်း၊ နိုင်ငံတကာ ကြက်ခြေနီ ကော်မတီက အကျဉ်းသားများထံ သွားရောက် အကဲဖြတ်ခြင်း၊ အဓမ္မ အခိုင်းခံ လုပ်သားများ ကိစ္စအပေါ် နိုင်ငံတကာ အလုပ်သမား အဖွဲ့ချုပ် ILO ၏ တိုင်ကြားမှု အစီအစဉ်ကို ဆက်လက် ထားရှိခြင်း၊ အသစ် ဖွဲ့စည်းလိုက်သော မြန်မာနိုင်ငံ အမျိုးသား လူ့အခွင့်အရေး ကော်မရှင် ကဲ့သို့သော ပြည်တွင်း တာဝန်ယူမှု ရှိရေး ဆောင်ရွက်ချက်များကို ခိုင်မာ အားကောင်းစေခြင်း တို့အပါအဝင် သန့်စွမ်းသော လူ့အခွင့်အရေး အစီအစဉ်ကို ဆက်လက် ထိန်းသိမ်းနိုင်ရန် အလွန် အရေးကြီးသည်။ မြန်မာ့ လူ့အခွင့်အရေး ကော်မရှင် မည်မျှ ထိရောက်မည်၊ ယုံကြည်စရာ ကောင်းမည်ကို ယခု မသိနိုင် သေးသော်လည်း သင့်လျော်သော နည်းပညာ အကူအညီကို ဖြည့်ဆည်း ပေးကာ အမှန်တကယ် ဖြစ်ပျက်နေသည့် လူ့အခွင့်အရေး ကြီးကြီးမားမား ချိုးဖောက်မှု များစွာကို ဖြေရှင်း ဆောင်ရွက်ရန် စိမ်းခေါ် ပေးသင့်ပါသည်။

(IV) နောက်အဆင့် ဘာဖြစ်မလဲ?

လက်ရှိ လပိုင်းများအတွင်း မြန်မာနိုင်ငံ၌ မြန်ဆန်၍ သိသာထင်ရှားသော ပြောင်းလဲမှု ဖြစ်ပေါ်ခဲ့ပါသည်။ ရှေ့ပိုင်းက အခန်းများတွင် တင်ပြခဲ့သည့်အတိုင်း အဆိုပါပြောင်းလဲမှုများ၏ အရေးကြီးပုံကို ခွဲခြား စိတ်ဖြာခြင်း အပြင် စဉ်ဆက်မပြတ် ပြုပြင်ပြောင်းလဲခြင်းကို မည်သို့ သက်သေပြမည် ဆိုသည်ကိုလည်း လေ့လာ အကဲဖြတ်ရန် အရေးကြီး ပေသည်။ ဤနေရာတွင် တစ်ပြန် တစ်လှည့် အားဖြင့် နောက်ခံ ပါဝါဒိုင်းနမစ် အရွေ့ကို နက်နက်နဲနဲ နားလည် သဘောပေါက်ရန် လိုအပ်သည်။

ပထမဆုံးနှင့် အရေးကြီးဆုံးမှာ နိုင်ငံရေး မြင်ကွင်းမှ ဦးသန်းရွှေ ဆုတ်ခွာသွားခြင်း ဖြစ်သည်။ သူသည် နေ့စဉ်ရက်ဆက် ဆုံးဖြတ်ချက်များတွင် ပါဝင် ပတ်သက်ခြင်း မရှိတော့သလို ကိစ္စရပ်များအပေါ် အဆုံးအဖြတ် ဩဇာပေးခြင်းကိုလည်း မပြုလုပ်တော့ပါ။ ဤအချက်ကပင် သမ္မတကြီးအား ပြုပြင်ပြောင်းလဲမှု အစီအစဉ် အကောင်အထည် ဖော်ရန် စိတ်ချ ယုံကြည်မှုနှင့် ဩဇာနယ်ပယ်ကိုပေးစွမ်းခဲ့ခြင်းဖြစ်သည်။⁷⁷

ဒုတိယအချက်မှာ အပြောင်းအလဲမလိုလားသော တင်းမာသူများ ခေါင်းပြုလာခြင်းအပေါ် သမ္မတကြီးက အထက်စီးရသွားခြင်း ဖြစ်သည်။ သမ္မတကြီးသည် အာဏာရယူပြီး ပထမဥပဒေအတွင်း၌ ပြုပြင်ရေးသမားများ နှင့်အပြောင်းအလဲမလုပ်ချင်သူများ အကြား ဟန်ချက်ညီအောင် ထိန်းပေးနေရင်း များစွာပို၍ သတိကြီးကြီးထားကာ လုပ်ကိုင်ခဲ့ရသည်။ ဇူလိုင်လတွင်မူ သမ္မတလုပ်ပိုင်ခွင့် ဩဇာကို သုံးရာ၌ ပိုမိုယုံကြည်စိတ်ချမှု ရှိလာခဲ့သည်။ ယခုအချိန်တွင်မူ သမ္မတကြီးသည် လျှင်မြန်စွာ ရှေ့သို့ ရွှေ့လျားနေပြီး သူ၏ ပြုပြင်ပြောင်းလဲရေးအစီအစဉ် နောက်တွင် ရပ်တန့်မရနိုင်သော အရှိန်အဟုန်ကို တည်ဆောက်ရန် ဆန္ဒရှိကြောင်း ပေါ်လွင်လာကာ တစ်ချိန်ထဲတွင် ထိုသို့ လုပ်ဆောင်နိုင်မည့် ဩဇာနယ်ပယ်ကိုလည်း ရရှိလာခဲ့သည်။

တတိယအချက်မှာ သမ္မတကြီးသည် လက်ရှိအနေအထားကို တိုက်ရိုက်ပတ်သက်သိရှိထားကြသော ကာကွယ်ရေးဦးစီးချုပ်နှင့် အောက်လွှတ်တော်ဥက္ကဋ္ဌအပါအဝင် အဓိကသော့ချက်အာဏာရှိသူများ၏ ထောက်ခံအားပေးမှုကို ရရှိထားခြင်းပင်ဖြစ်သည်။ အခြား သိသာထင်ရှားသည့် ထောက်ခံမှု သာဓကများမှာ တပ်မတော် ထိန်းချုပ်သော ဝန်ကြီးဌာနများ (ကာကွယ်ရေး၊ ပြည်ထဲရေး)မှ ဝန်ကြီးများက သမ္မတ၏ ပြုပြင်ပြောင်းလဲမှုကို ထောက်ခံသည့်ဖက်မှ ရပ်တည်ခြင်း၊ လွှတ်တော်တွင်းမှ စစ်ဖက် ကိုယ်စားလှယ် အစုအဖွဲ့နှင့် အောက်လွှတ်တော်

⁷⁷ In fact, in all the interviews conducted for this report, the only information to suggest that Than Shwe had been involved in any political issue was a rumour – which may well be apocryphal – that he had summoned the first vice president to his residence in July and told him in no uncertain terms to “stop obstructing the work of the government”.

တစ်ခုလုံးက အလားတူ ထောက်ခံကြခြင်းတို့ပင် ဖြစ်သည်။ ကာကွယ်ရေးဦးစီးချုပ်က ခန့်အပ်ပိုင်ခွင့်ရှိသော ပြည်ထဲရေး ဝန်ကြီးသည် နိုင်ငံရေးအကျဉ်းသားများ လွှတ်ပေးရေးကိစ္စ (စစ်ဖက် ကိုယ်စားလှယ် အစုအဖွဲ့ကလည်း ထောက်ခံကြသော အဆိုပြုချက်) နှင့် ပတ်သက်၍ အပွင့်လင်းဆုံးပြောကြားသော ဝန်ကြီးဖြစ်သည်။ အလားတူပင် အတိုက်အခံ လွှတ်တော်အမတ်များက အများဆုံး တင်ပြကြသော ပြုပြင်ပြောင်းလဲရေး ကိစ္စရပ်များကို အောက်လွှတ်တော်တွင် ကျယ်ကျယ်ပြန့်ပြန့် ဆွေးနွေးနိုင်သည့် အလားအလာ ဖြစ်ထွန်းခဲ့သည်။ သမ္မတကြီးအတွက် ထိုကဲ့သို့ ထောက်ခံမှုများ အရေးတကြီး လိုအပ်နေခြင်းမှာ အခြေခံဥပဒေပါ (အင်စတီကျူးရှင်း အခြေပြု) အာဏာခွဲဝေမှုသည် လက်ရှိ အထိုင်ကျနေသော (ပုဂ္ဂိုလ်ရေးနှင့် ကိုယ်ကျိုးစီးပွား အခြေပြု) အာဏာ ကျင့်သုံးမှုနှင့် မကိုက်ညီခြင်း၊ ယခုအသွင်ပြောင်းမှု ကနဦး အဆင့်သည် အားပျော့သော ဆုံးဖြတ်မှု အာဏာ ပုံစံ အဆင့်သို့ အလွယ်တကူ ရောက်ရှိသွားနိုင်ခြင်း တို့ကြောင့် ဖြစ်သည်။

ကာကွယ်ရေး ဦးစီးချုပ် ဗိုလ်ချုပ်ကြီး မင်းအောင်လှိုင်သည် အဂတိလိုက်စားမှု မှတ်တမ်း ကင်းရှင်းသော ပရော်ဖက်ရှင်နယ် စစ်သားတစ်ဦးဟု ရှုမြင် ခံရသူဖြစ်သည်။ သူ၏ တပ်မတော် အပေါ် လုပ်ပိုင်ခွင့် အာဏာကို လျင်မြန်စွာ ပြသခဲ့ပြီး ထိပ်ပိုင်း ရာထူးနေရာများကို အပြောင်းအလဲလုပ်ခြင်းနှင့် အဂတိလိုက်စားသော ထိပ်ပိုင်းစစ်ဖက် အရာရှိ အတော်များများကို ရာထူးမှ အနားပေးခြင်းတို့ကို ဆောင်ရွက်ခဲ့သည်။ ထိုကဲ့သို့ ကာကွယ်ရေးဦးစီးချုပ် တစ်ဦး၏ ကဏ္ဍမှနေ၍ သမ္မတကြီးကို ထောက်ခံရခြင်း၏ အကြောင်းရင်း တစ်စိတ်တစ်ပိုင်းမှာ တပ်မတော်အပေါ် လူထုအမြင် ကြည်လင်အောင် ပြန်လည် တည်ဆောက်လိုခြင်း၊ ထိုသို့ လုပ်ဆောင်ခြင်းသည် ပြုပြင် ပြောင်းလဲနေသော နိုင်ငံရေး နယ်ပယ်တွင် ပရော်ဖက်ရှင်နယ် ပီသသော တပ်မတော်ကို ဦးစားပေး တည်ဆောက်ရန် အကောင်းဆုံး နည်းလမ်းဟု စဉ်းစားခြင်းတို့ ဖြစ်ဖွယ်ရှိသည်။ အချို့သော သတင်းရပ်ကွက်များက ကာကွယ်ရေး ဦးစီးချုပ်သည် ၎င်းအနေဖြင့် နိုင်ငံရေးနှင့် အုပ်ချုပ်ရေး ကိစ္စများတွင် ဝင်ရောက်စွက်ဖက်မည် မဟုတ်၍ အပြန်အလှန်အားဖြင့် တပ်မတော်အပေါ် စီမံအုပ်ချုပ်မှုကို ကိုယ်ပိုင်လွတ်လပ်စွာ ဆောင်ရွက်မည် ဖြစ်ကြောင်း သမ္မတကြီးနှင့် သဘောတူညီမှု ရထားဖွယ်ရှိသည်ဟု ဆိုကြသည်။ ၎င်းအနေဖြင့်လည်း သမ္မတရာထူးကို မျှော်မှန်းချင် မျှော်မှန်းပေးလိမ့်မည်။

အထက်ပါ ပါဝါဒိုင်းနမစ်အရွေ့များသည် ၂၀၁၅ အလွန် အစိုးရ အဖွဲ့တွင် နေရာယူရေးနှင့် များစွာ ပတ်သက်ဆက်နွယ်နေသည်။ ဗိုလ်ချုပ်ကြီး မင်းအောင်လှိုင်သည် ၂၀၁၆ တွင် အသက် ၆၀ ပြည့်ကာ ဥပဒေစည်းမျဉ်းအရ အနားယူရမည် ဖြစ်သည်။ ကာကွယ်ရေးဦးစီးချုပ် တစ်ဦးအနေဖြင့် သူခန့်အပ်ထားသော တပ်မတော်သား အစုအဖွဲ့ လွှတ်တော် ကိုယ်စားလှယ်များက တင်သွင်းကြမည့် သမ္မတလောင်း အမည်စာရင်းတွင် သူ့နာမည်က ထိပ်ဆုံးနေရာတွင် ရှိပေလိမ့်မည်။⁷⁸ လက်ရှိ တပ်မတော်က တင်သွင်းခဲ့သော သမ္မတလောင်း စာရင်းဝင် ဒုတိယသမ္မတ ဦးတင်အောင်မြင့်ဦးမှာ လာမည့် ဒုတိယသက်တမ်းတွင် နေရာရရန် ဖြစ်နိုင်ချေ အလွန်နည်းသည်။ ဦးတင်အောင်မြင့်ဦးသည် သူ၏ သိက္ခာကို ပြန်ဆယ်ရန် မျှော်လင့်ချက် အလွန်နည်းသောကြောင့် ရေတို အကျိုးစီးပွားကိုသာ ပိုမိုအာရုံစိုက်လျက် ရှိသည်။

၂၀၁၅ ရွေးကောက်ပွဲများ အလွန် သက်တမ်းအတွက် အခြား သမ္မတလောင်း ၂ နေရာမှာ ပို၍ပင် အပြိုင်အဆိုင်များ နေသည်။ ယင်းနေရာ ၂ခုသည် အဆိုပါ ရွေးကောက်ပွဲများ၏ ရလဒ်အပေါ်တွင် များစွာ မူတည်နေသည်။ အထက်လွှတ်တော်မှ တင်သွင်းမည့် သမ္မတလောင်းသည် ယခု တစ်ကြိမ်ကဲ့သို့ တိုင်းရင်းသား ကိုယ်စားလှယ် ဖြစ်လိမ့်မည်ဟု မှန်းဆနိုင်သည်။ သူရဦးရွှေမန်းမှာမူ အောက်လွှတ်တော်၏ သမ္မတလောင်းဖြစ်ရန်

⁷⁸ The presidential election process is as follows. Three persons are nominated, one each by the elected representatives of the lower house, the elected representatives of the upper house, and the military appointees of both houses. An electoral college is then formed, consisting of all legislators from both houses, who vote on the three nominees. The nominee with most votes becomes president, the other two become first and second vice president, respectively.

အလွန်ခိုင်မာသည့်နေရာ ရထားပြီး အထူးသဖြင့် ကျန်းမာရေး မကောင်းဟု သတင်းထွက်နေသော သမ္မတဦးသိန်းစိန်က ဒုတိယ သက်တမ်းအတွက် ပါဝင်ယှဉ်ပြိုင်ခြင်း မပြုရန် ဆုံးဖြတ်ခဲ့မည် ဆိုလျှင် အလားအလာ ပိုများသည်။⁷⁹

နိုင်ငံရေး တိုးတက်မှု အရှိန်အဟုန်ကို ဆက်လက် ထိန်းသိမ်းမည့် သမ္မတကြီး စီမံခန့်ခွဲမှုများသည် ကာကွယ်ရေး ဦးစီးချုပ် (သို့) အောက်လွှတ်တော် ဥက္ကဋ္ဌတို့၏ စိတ်ဝင်တစား ပါဝင် ပတ်သက်မှုကို မရရှိတော့ပါက အရေးကြီးသော ပြုပြင်ပြောင်းလဲမှု အစီအစဉ်များ အားလျော့ သွားနိုင်ပါသည်။ သို့သော် အထက်ပါ ပုဂ္ဂိုလ်များသည် ကိစ္စမှန်သမျှတွင် ပြုပြင်ပြောင်းလဲလိုစိတ် ရှိသူများဖြစ်သည့် အားလျော်စွာ သမ္မတအနေဖြင့် သူ့အစီအစဉ်အတိုင်း ရှေ့သို့ ဆက်၍ တိုးသွားနိုင်မည့်ပုံ ရှိနေသည်။

ယခုကဲ့သို့ အားတက်စရာ ကောင်းသည့်အချိန်တွင် အောင်မြင်သော ပြုပြင်ပြောင်းလဲမှု လုပ်ငန်းစဉ်အပေါ် စိမ်းခေါ်မှုများကို လျော့၍ မတွက်သင့်ပါ။ ပထမ တစ်ချက်အနေဖြင့် “မပြောင်းလဲ ချင်သူများ ခေါင်းပြု နေမှု” သည် သမ္မတကြီးအား စိမ်းခေါ်ရန် နိုင်ငံရေး အင်အားရှိမည် မဟုတ်ဟု ဆိုနိုင်သော်လည်း ၎င်းတို့၏ နောက်လိုက်များသည် အင်အားကြီး အဖျက်အဆီးသမားများ မဖြစ်နိုင်ဟု ဆိုလိုခြင်းမဟုတ်ပါ။

ဒုတိယ အချက်အနေဖြင့် ပြောင်းလဲရေးလုပ်ငန်းစဉ် ရှေ့ဆက် တိုးတက်နေသည့် အလျောက် ယင်းအောင်မြင်မှုသည် နိုင်ငံရေး စိတ်ရင်း ဆန္ဒစေတနာကြောင့် ရိုးရိုးရှင်းရှင်း ရလာခြင်းမဟုတ်ပဲ ၎င်းမူဝါဒသစ်များကို အကောင်အထည် ဖော်နိုင်သည့် စွမ်းရည်(စွမ်းအား) ကြောင့်လည်း ပါဝင်သည်ဟု ပိုမို သတ်မှတ် လာကြမည့် ကိစ္စဖြစ်သည်။ ဤအချိန် ဤနေရာ၏ အနေအထား ရုပ်သွင်ကားချပ်သည် အလွန်ပင် ရှုပ်ထွေးလျက်ရှိပြီး အရှေ့မရှိသော ဗျူရိုကရေစီ ယန္တရား၊ စွမ်းရည်ချို့တဲ့မှု၊ အားနည်းသော အင်စတီကျူးရှင်းများ၊ အောက်ပိုင်းအဆင့် ကိုယ်ကျိုးရှာမှုများ ပေါင်းစပ်တွဲဖက်မှုနှင့် အဂတိ လိုက်စားမှုတို့က နိုင်ငံ၏ ပြောင်းလဲ တိုးတက်မှုကို နောက်သို့ ပြန်ဆွဲ ထားနိုင်သည်။

(V) အဆုံးသတ် ကောက်ချက်

လွန်ခဲ့သော ၆ လက အာဏာ ရလာပြီးနောက်ပိုင်း သမ္မတဦးသိန်းစိန်သည် ရည်မှန်းချက်ကြီးသော ပြုပြင်ပြောင်းလဲရေး အစီအစဉ်ကို စတင် အကောင်အထည်ဖော်ရန် လျင်မြန်စွာ လှုပ်ရှားခဲ့သည်။ အရေးကြီးသော စီးပွားရေး၊ နိုင်ငံရေး၊ လူ့အခွင့်အရေး ဆိုင်ရာ ပြုပြင်ပြောင်းလဲမှု များစွာကို ပြုလုပ်လျက် ရှိနေသည်။ လက်ညှိုးထိုးစရာ ဖြစ်နေဆဲ နိုင်ငံရေး အကျဉ်းသားများ လွတ်မြောက်ရေး ကိစ္စသည်လည်း ဖြစ်နိုင်ချေ ရှိနေပြီ။ ထို့အပြင် ဒေါ်အောင်ဆန်းစုကြည်နှင့် တိုင်းရင်းသားအုပ်စုများ အပါအဝင် အစိုးရ ပြစ်တင် ဝေဖန်သူများကိုလည်း လိုက်လျော ဆက်ဆံရန် သမ္မတကြီးက လက်လှမ်း လျက်ရှိသည်။ အဆိုပါ ပြုပြင်ပြောင်းလဲမှုများကို ပြည်တွင်းရေး စဉ်းစား သုံးသပ်ချက်များက မောင်းနှင်နေသည်ဟု ညွှန်ပြသည့် အထောက်အထားများ ရှိနေသော်လည်း အစိုးရသစ်သည် နိုင်ငံတကာနှင့်ပါ များစွာ ပိုမိုတွေ့ထိ ဆက်ဆံလျက်ရှိသည်။ မြန်မာနိုင်ငံသည် ၂၀၁၄တွင် အာဆီယံ အလှည့်ကျ ဥက္ကဋ္ဌ တာဝန်ကိုပင် ယူရန် စီစဉ်နေလေပြီ။

သမ္မတကြီးက ပြသသော ရည်ညွှန်းချက်တိုင်းတွင် မြန်မာနိုင်ငံကို လမ်းသစ်ပေါ်သို့ ပို့ဆောင်ပေးမည့် နိုင်ငံရေး စိတ်ရင်းစေတနာ ရှိကြောင်း ပေါ်လွင်နေသည်။ သို့သော် အောင်မြင်မှုသည် မြန်မြန်ဆန်ဆန်၊ ဖြောင့်ဖြောင့်တန်းတန်း ရှိဦးမည် မဟုတ်ပါ။ ဆယ်စုနှစ်ချီ တိုင်းရင်းသား ပဋိပက္ခနှင့် အာဏာရှင် စနစ်အောက်မှ ထွက်ပြု နေသော နိုင်ငံကို အသွင်ပြောင်း လဲရာတွင် စိမ်းခေါ်မှုများ အလွန်ကြီးမားနေကြောင်း နေရာတကာမှ အတွေ့အကြုံများက ပြသနေပြီး

⁷⁹ Similarly, if ill-health were to force Thein Sein to retire during his first term, Shwe Mann would be a shoo-in to replace him. (Under such circumstances, the constitution requires that the lower house choose a new presidential nominee, and a new presidential election is then held between the two incumbents and the new nominee.)

ထိုအချက်ကို မြန်မာနိုင်ငံကိစ္စတွင် အသိအမှတ်ပြု လက်ခံကြဖို့ အလွန်အရေးကြီးသည်။ အင်အားကြီး ဖျက်လိုဖျက်ဆီး သမားများက လုပ်ငန်းစဉ်ကို ရှုတ်ထွေးစေနိုင်သလို အားနည်းသော အင်စတီကျူးရှင်းများနှင့် စွမ်းရည်ချို့တဲ့မှုများက လုပ်ငန်းစဉ်ကို နောက်ပြန် ဆွဲထားနိုင်သည်။ ကျယ်ပြန့်သော လူထုထောက်ခံမှု ရရှိနိုင်ရန်အတွက် အစိုးရအနေဖြင့် သာမန်ပြည်သူတို့၏ ဘဝများ သိသိသာသာ တိုးတက်လာအောင် ဆောင်ရွက်ပေးရန် လိုအပ်ပါလိမ့်မည်။ တိုင်းရင်းသား ဒေသများတွင် အစိုးရအပေါ် နက်ရှိုင်းစွာ သံသယ အမြစ်တွယ်နေခြင်းကို ကျော်လွှားရန်အတွက် အချိန်ယူကာ ကြီးကြီးမားမား အားထုတ် ကြိုးပမ်းရမည် ဖြစ်သလို၊ တပ်မတော်၏ မတော်မတရား ပြုမှု ဆက်ဆံပုံကို ပြောင်းလဲခြင်းနှင့် နယ်စွန့်နယ်ဖျား ဒေသများကို ပုံစံသစ်ဖြင့် အုပ်ချုပ်ခြင်းတို့ နှစ်မျိုးစလုံး လုပ်ဆောင်ရန် လိုအပ်သည်။

ထိုသို့ နိုင်ငံရေး လုပ်ငန်းစဉ် လျင်မြန်စွာ ရှေ့သို့ ရွေ့လျားနေပြီဖြစ်၍ ယခုအချိန်သည် အနောက်နိုင်ငံများအတွက် ယခင်လို အဆက်အဆံ မလုပ်ပဲ သံသယပွားရမည့် အချိန် မဟုတ်တော့ပါ။ အကောင်းမြင်လွန်းသော လေ့လာ စောင့်ကြည့်သူများ ပြောကြသည့် "ရောက်နေပြီ" ဟူသော အဆင့် မဟုတ်သေးသည့် တိုင်အောင် ထိုလုပ်ငန်းစဉ်ကို ထောက်ခံ အားပေးနိုင်မည့် ယခုလို ရှားရှားပါးပါး အခွင့်အလမ်းကို အမိအရ ဖမ်းဆုပ်ရန် အလွန် အရေးကြီးနေသည်။ ဤနေရာတွင် နေပြည်တော်မှ ထွက်ပေါ်လာနေသော အပြုသဘော အချက်ပြမှုများနှင့် ကိုက်ညီမည့် သစ်လွင် တက်ကြွသော တွေ့ထိဆက်ဆံပုံ နည်းလမ်း တစ်ခုလိုအပ်သည်။ မြန်မာတို့အတွက် လိုအပ်နေသော အကြံဉာဏ်နှင့် နည်းပညာ အကူအညီများ အနောက်နိုင်ငံနှင့် နိုင်ငံတကာ အဖွဲ့အစည်းများထံမှ ယခုပင် ရောက်လာတော့မည့် အချက်သည် အသက်တမျှ အရေးပါသည်။ နိုင်ငံတကာ ငွေကြေး အဖွဲ့အစည်းများထံမှ အပြည့်အဝ ဆက်ဆံ ကူညီမှု ရရှိရန် ဥပဒေကြောင်း အတားအဆီးများ ရှိနေသေးသော်လည်း အခြားပုံစံမျိုးစုံဖြင့် သွယ်ဝိုက်၍ အကူအညီပေးခြင်းကို နိုင်ငံရေးအရ သတိထားခြင်း တစ်ခုတည်းဖြင့်သာ (ဥပဒေ မပြဋ္ဌာန်းဘဲ) ပိတ်ဆို့ထားခြင်း ဖြစ်ပေရာ ယင်းအတားအဆီးကို ချက်ခြင်းလက်ငင်း ဖယ်ရှား၍ ရနိုင်ပေသည်။ ထို့ထက်ပို၍ ဆိုရလျှင် ကမ္ဘာ့နိုင်ငံများ အနေဖြင့် မြန်မာနိုင်ငံမှ နောက်ထပ် အပြုသဘောဆောင်သည့် တိုးတက်မှုများ အတွက် ကြိုတင် ပြင်ဆင်ထားကြရမည် ဖြစ်၍ ခိုင်မာပြတ်သားသော အချိန်ကိုက် မူဝါဒ တုန့်ပြန်မှု အစီအစဉ်များကို စတင် ရေးဆွဲထားသင့်ပြီ ဖြစ်ပေသည်။ ယခုလို မြန်မာနိုင်ငံတွင် နိုင်ငံရေး သော့ခလောက်ကျမှု (သို့) အကျပ်အတည်းကို ကျော်လွှားနေသည့် အချိန်တွင် နိုင်ငံတကာ အစိုးရများကလည်း သူတို့နှင့် ဆိုင်သည့် မူဝါဒများ (သို့) ဖြစ်ရပ်များက ကျော်တက်သွားခြင်းခံရမည့် အန္တရာယ်အပေါ် အဓိက ပြောင်းလဲမှုများ ပြုလုပ်ရန် အဆင်သင့် ရှိနေရမည် ဖြစ်သည်။